

Rapport

Zelfstandigen Enquête Arbeid 2023

Resultaten in vogelvlucht

juli 2023

TNO innovation
for life

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Zelfstandigen Enquête Arbeid 2023

Resultaten in vogelvlucht

TNO

Healthy Living and Work

088 866 61 00

www.tno.nl

www.monitorarbeid.nl

CBS

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70

www.cbs.nl

Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Deze publicatie is gratis te downloaden via

www.monitorarbeid.nl en via www.cbs.nl

© 2023 TNO | CBS: Leiden | Heerlen

Auteurs:

Hardy van de Ven (TNO)

Willem Gielen (CBS)

Liza van Dam (TNO)

Met dank aan:

Het Ministerie van SZW: Piet Venema

Vormgeving:

Coek Design, Prinsenbeek

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Personeelstekorten	6
3	Tevredenheid met werk en arbeidsomstandigheden	8
4	Gezondheid	11
5	Omgevings- en fysieke belasting en veiligheid	13
6	Psychosociale arbeidsbelasting	15
7	Toekomstperspectief en duurzame inzetbaarheid	18
8	Leven lang ontwikkelen	21
9	Technologie en innovatie	23
10	Netwerk	25
11	Voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid	28
12	Resultaten in tabelvorm	31

Inleiding

Begin 2023 is voor de vijfde keer de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA) uitgevoerd door TNO en het CBS, in samenwerking met het ministerie van SZW. Bijna 7 000 zelfstandig ondernemers¹, waarvan bijna 6 000 ondernemers zonder personeel en ruim 1 000 ondernemers met personeel, vulden de vragenlijst over hun werksituatie in.

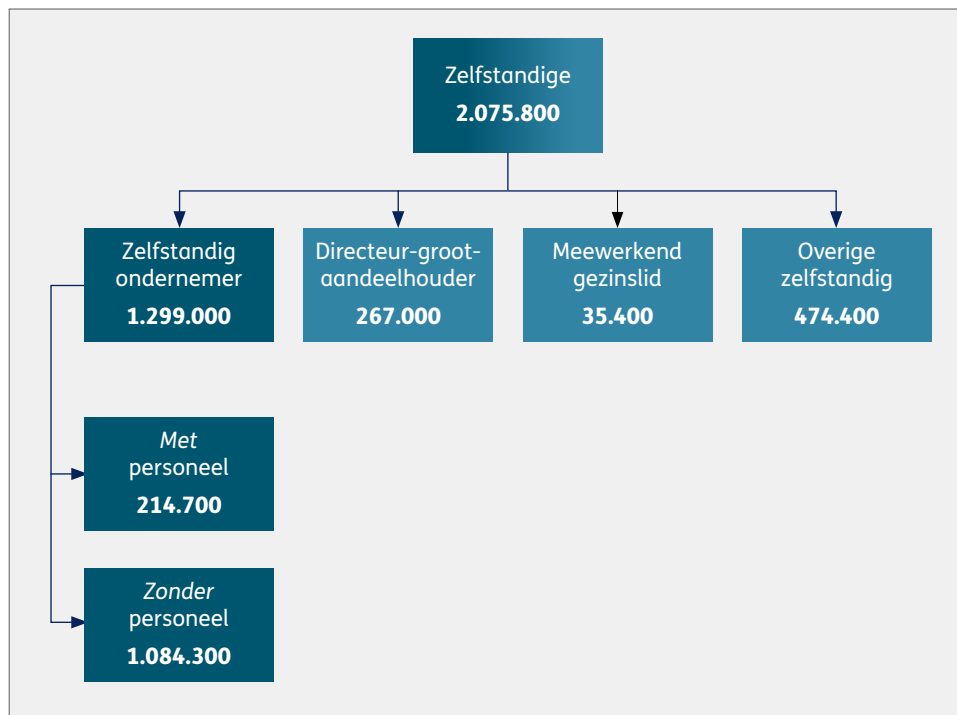
De doelgroep van de ZEA bestaat uit zelfstandig ondernemers. Dit zijn personen die voor eigen rekening of risico arbeid verrichten in een eigen bedrijf of praktijk en daarover winstaangifte doen voor de inkomstenbelasting bij de Belastingdienst. Zelfstandig ondernemers vormen verreweg de grootste groep van alle zelfstandigen. Andere zelfstandigen, zoals directeuren-groootaandeelhouders (DGA's), meewerkende gezinsleden en overige zelfstandigen (personen met resultaat uit overige werkzaamheden²) behoren niet tot de doelgroep van de ZEA (Figuur 1.1).

In deze publicatie geven TNO en het CBS een eerste beknopte beschrijving van de resultaten. Er worden cijfers getoond van zowel zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers), zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers) als het totaal van beide groepen. Daarbij is gekeken naar ontwikkelingen in de tijd, maar ook naar verschillen tussen zelfstandig ondernemers met en zonder personeel, bedrijfstakken en leeftijdscategorieën. Naast de eerste globale resultaten bevat deze publicatie ook een overzichtstabel met de uitkomsten van vrijwel alle uitgevraagde variabelen uitgesplitst naar type zelfstandig ondernemer, geslacht, leeftijd en sector.

Naast deze publicatie met resultaten in vogelvlucht is er een methodologisch rapport dat verantwoording geeft van het onderzoek. Beide rapporten en andere informatie over de ZEA staan op www.monitor-arbeid.tno.nl en op www.cbs.nl.

-
- 1 De bruikbare respons van de ZEA 2023 betrof 27,8%. De gegevens worden gewogen naar onder meer leeftijd en geslacht om een zo representatief mogelijk beeld van de zelfstandig ondernemers in Nederland te geven.
  - 2 Dat zijn mensen die niet in loondienst werken en ook geen winstaangifte doen als zelfstandig ondernemer (bijvoorbeeld omdat ze weinig uren besteden aan dit werk of weinig winst maken). Denk bijvoorbeeld aan een bezorger of docent die een beperkt aantal uur als freelancer werkt, of iemand die incidenteel een lezing geeft.

Figuur 1.1 Alle personen met inkomen uit werkzaamheden als zelfstandige (ongeacht de hoogte van het inkomen) – Type zelfstandige³ (voorlopige cijfers)

Bron: CBS, 2021. [Integraal inkomens- en vermogensonderzoek](#)

³ Cijfers over aantallen zelfstandigen hangen onder meer af van de specifieke doelpopulatie, bijvoorbeeld of alleen zelfstandigen met een hoofdinkomen uit het werk als zelfstandige worden meegerekend of ook zelfstandigen met neveninkomen. Zie ook: www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/46/cbs-statistieken-over-zelfstandigen.

Personeelstekorten

De afgelopen jaren kenmerken zich door grote krapte op de arbeidsmarkt ([CBS, 2023](#)). Sectoren als de bouw, de zorg en het onderwijs hebben al jaren lang te weinig personeel. Vanwege verdergaande vergrijzing is de verwachting dat zeker in de zorg de krapte nog verder zal toenemen ([ABF, 2022](#)). Sinds 2019 is verhoudingsgewijs het aantal vaste contracten toegenomen en het aantal flexibele contracten afgenomen. Tegelijk zet de groei in het aantal zelfstandigen door ([Flexbarometer.nl](#)). Om meer zicht te krijgen in hoeverre zelfstandig ondernemers impact ervaren van personeelstekorten en hoe zij daarmee omgaan, zijn in de ZEA 2023 enkele vragen hierover opgenomen.

Zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers), die per definitie zelf personeel in dienst hebben, geven veel vaker aan invloed van personeelstekorten op hun bedrijf of werkzaamheden te ervaren dan zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers). Ruim zes op de tien (61%) zmp'ers geeft aan invloed te ervaren van personeelstekorten, waarvan ongeveer de helft (redelijk) veel (30%).

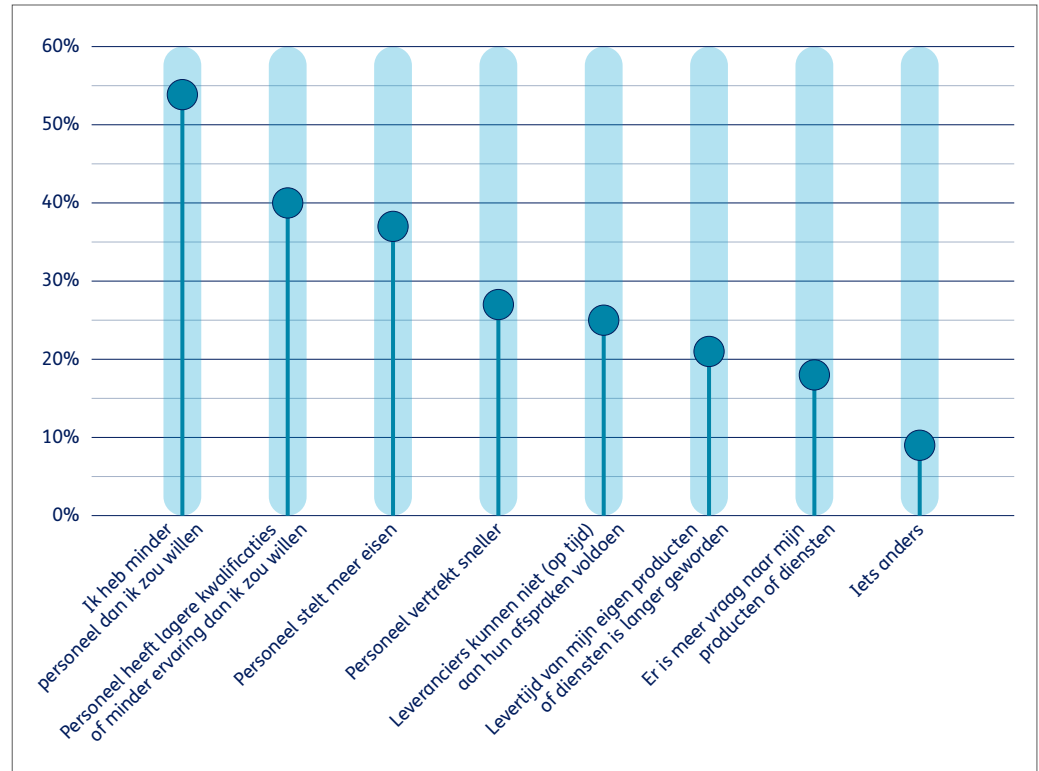
Van de zmp'ers die gevolgen van personeelstekorten ervaren, geeft iets meer dan de helft aan (54%) minder personeel te hebben dan ze zouden willen en bij ongeveer een kwart (27%) vertrekt personeel sneller. Daarnaast zegt 40% van de zmp'ers dat het huidige personeel beschikt over lagere kwalificaties of ervaring dan ze zouden willen. Een vergelijkbaar aandeel (37%) geeft aan dat het personeel meer eisen stelt. Naast personele consequenties ervaren zmp'ers ook gevolgen van personeelstekorten op de bedrijfsvoering. Een kwart zegt dat leveranciers niet (op tijd) aan hun afspraken kunnen voldoen en 21% geeft aan dat de levertijd van hun eigen producten of diensten langer is geworden. Ook ervaart 18% van de zmp'ers een stijging in de vraag naar hun producten of diensten (Figuur 2.1).

Op de vraag hoe men omgaat met deze gevolgen is onder zmp'ers met 53% het meest genoemde antwoord meer uren maken of sneller werken, zelf maar ook door hun personeel. Andere opties die relatief vaak zijn genoemd, zijn vaker nee zeggen (37%) en een hoger salaris of andere voordelen bieden aan hun personeel (33%). Een klein aandeel (6%) zegt geen aanpassingen te hebben doorgevoerd vanwege personeelstekorten.

Hoewel zzp'ers in principe geen personeel in dienst hebben, ervaart 24% van de zzp'ers invloed van personeelstekorten op hun bedrijf of werkzaamheden, waarvan een derde (redelijk) veel (8%) invloed ervaart. Zij ervaren vooral meer vraag naar producten of diensten (47%) en dat leveranciers niet (op tijd) aan hun afspraken voldoen (35%).

Zzp'ers verkopen vooral vaker een nee als reactie op deze gevolgen, 44% van de zzp'ers geeft aan dat ze dit doen. Verder werken ze sneller of meer uren (30%), werken ze meer samen met andere zelfstandigen (25%) en verhogen ze tarieven of prijzen (23%).

Figuur 2.1 Gevolgen personeelstekorten, zelfstandig ondernemers met personeel

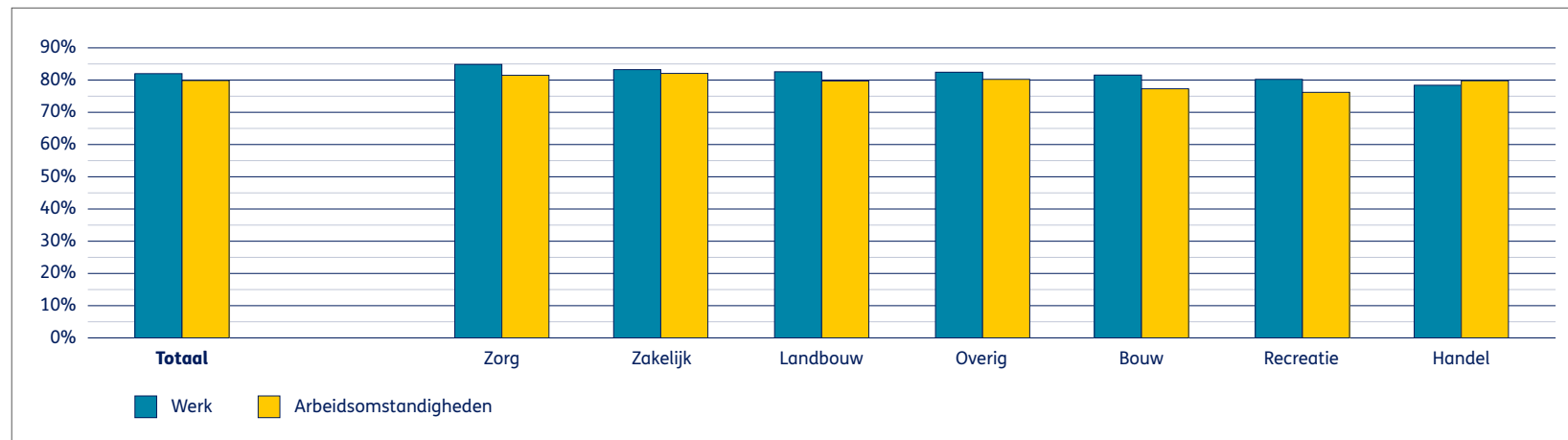
Bron: TNO-CBS (ZEA), 2023

Tevredenheid met werk en arbeidsomstandigheden

Verreweg de meeste zelfstandig ondernemers zijn tevreden met hun werk en hun arbeidsomstandigheden. Zo is 82% van de ondernemers in 2023 (zeer) tevreden met het werk. Daarnaast is 80% (zeer) tevreden met de arbeidsomstandigheden. Zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers) (80%) zijn een fractie vaker tevreden met hun arbeidsomstandigheden dan zelfstandig ondernemers met personeel

(zmp'ers) (78%). En oudere ondernemers zijn vaker tevreden dan jongere. Zo is van de 15- tot 45-jarige zelfstandig ondernemers 77% (zeer) tevreden met het werk, tegenover 82% van de 55-plussers. De tevredenheid met het werk is het hoogst onder ondernemers in de zorg en in de zakelijke dienstverlening zijn ondernemers het vaakst tevreden met hun arbeidsomstandigheden (Figuur 3.1).

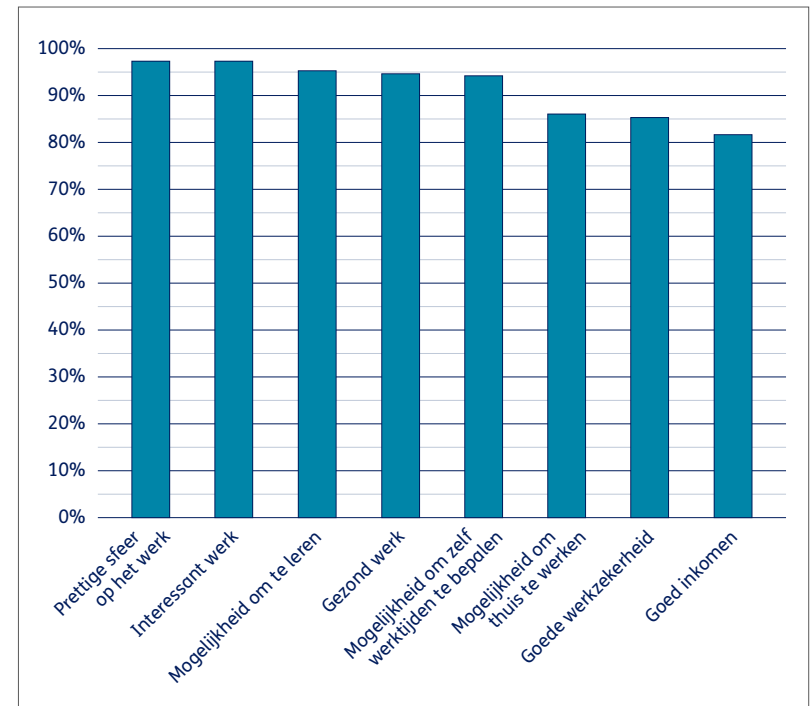
Figuur 3.1 Tevredenheid met werk en arbeidsomstandigheden, zelfstandig ondernemers – % (zeer) tevreden

Het grootste deel van de zelfstandig ondernemers is (heel) tevreden over diverse aspecten van het huidige werk. Het vaakst geven zij aan hun werk als interessant te ervaren en tevreden te zijn over de prettige werksfeer (beide 97%). Ook over de mogelijkheid om te kunnen leren, gezond te werken (dat wil zeggen een kleine kans te hebben om ziek te worden door het werk) (beide 95%) en zelf werktijden te bepalen (94%) is men heel vaak tevreden. Een fractie minder tevreden is men over de mogelijkheid om thuis te werken (86%), de werkzekerheid (85%) en het inkomen (82%) (Figuur 3.2). Wel is men in 2023 vaker (heel) tevreden met een goede werkzekerheid en een goed inkomen dan in 2021. In de bouw zijn zelfstandig ondernemers het vaakst tevreden met een goede werkzekerheid (93%) en een goed inkomen (89%). In de recreatiesector ligt de tevredenheid onder zelfstandig ondernemers met beide zaken met respectievelijk 79% en 73% lager.

Figuur 3.2 Tevredenheid met aspecten van werk, zelfstandig ondernemers – % (heel) tevreden

Bron: TNO-CBS (ZEA), 2023

Een deel van de zelfstandig ondernemers vindt bepaalde aspecten van het werk vervelend. Beperkte collectieve regelingen voor ziekte en pensioen (46%) worden het vaakst als (heel erg) vervelend ervaren, gevolgd door niet of slecht betalende klanten (41%). In mindere mate worden de onzekerheid over de hoogte van het inkomen (34%), de (toekomstige) vraag naar producten of diensten (31%) en de toekomstige loopbaan (27%) als (heel erg) vervelend ervaren. Ten opzichte van 2021 ervaren zelfstandig ondernemers in 2023 de onzekerheid over de (toekomstige) vraag naar producten of diensten, de hoogte van het inkomen en hun toekomstige loopbaan minder vaak als vervelend. Daarmee zijn deze cijfers weer meer vergelijkbaar met 2019, de laatste meting voor de COVID-19-pandemie. Over het algemeen ervaren zmp'ers deze aspecten vaker als vervelend dan zzp'ers, met uitzondering van de beperkte collectieve regelingen voor ziekte en pensioen. In de recreatiesector (58%) vindt men beperkte collectieve regelingen voor ziekte en pensioen het vaakst vervelend. Zelfstandig ondernemers in de landbouw (47%) ervaren onzekerheid over de hoogte van het inkomen het vaakst als vervelend.

Meer zelfstandig ondernemers ervaren wetgeving, regels en instanties als een last. In 2023 vond 38% het voldoen aan en bijhouden van wetgeving (heel erg) belastend; dat is iets vaker dan in 2021 (35%). Ook het aandeel dat het aantal regels en instanties waar men als zelfstandige mee te maken heeft als (heel erg) belastend ervaart, ligt in 2023 met 41% hoger dan in 2021 (37%). Zmp'ers melden deze belastende aspecten vaker dan zzp'ers. In de landbouw ervaren zelfstandig ondernemers het voldoen aan en bijhouden van wetgeving (81%) en het aantal regels en instanties (83%) veruit het vaakst als (heel erg) belastend.

Van alle zelfstandig ondernemers zou 10% liever in loondienst werken. In de landbouw (6%) is dat van alle onderscheiden sectoren het laagst, in de recreatie (12%) is het hoogst.

Gezondheid

Van de zelfstandig ondernemers geeft 83% aan een (zeer) goede gezondheid te hebben. Dit is vergelijkbaar met eerdere jaren. Het aandeel ondernemers met een (zeer) goede gezondheid verschilt niet tot nauwelijks tussen ondernemers met en zonder personeel en tussen sectoren.

Van de ondernemers heeft 46% de afgelopen 12 maanden niet of minder uren gewerkt vanwege ziekte of een andere gezondheidsreden. Dit is aanzienlijk meer dan in 2021 (28%) tijdens de COVID-19-pandemie, maar ook hoger dan in 2019 voor de pandemie (37%) (Figuur 4.1). Ondernemers in de zorg hebben het vaakst aangegeven niet of minder te hebben gewerkt vanwege ziekte (54%), ondernemers in de landbouw het minst vaak (35%). Het ziekteverzuimpercentage⁴ is als gevolg gestegen van 3,1% in 2021 naar 4,5% in 2023.

Net als in voorgaande jaren was griep of verkoudheid in alle sectoren de meest genoemde klacht bij de laatste keer dat men – eventueel langer dan een jaar geleden – niet of minder kon werken. Van de

ondernemers die hebben verzuimd was dit bij 64% de belangrijkste klacht. Van de ondernemers die verzuimden met klachten die corona-gerelateerd kunnen zijn (griep, vermoeidheid, buik-, luchtweg- en overige klachten), gaf ongeveer vier op de tien aan dat deze klachten werden veroorzaakt door het coronavirus. In de bouw en landbouw werden daarnaast door ongeveer 1 op de 10 ondernemers rugklachten genoemd en gaf 7% van de ondernemers aan de laatste keer niet gewerkt te hebben vanwege klachten aan de heup, benen, knieën en voeten.

Van de ondernemers die ooit weleens hebben verzuimd (eventueel langer dan een jaar geleden), denkt 1 op de 5 dat de klachten (van de laatste keer dat men verzuimde) deels of hoofdzakelijk komen door het werk. Dit is vergelijkbaar met de periode voor corona. Of klachten werkgerelateerd zijn, verschilt niet tussen ondernemers met en zonder personeel, maar wel tussen sectoren. Ondernemers in de zorg geven het vaakst aan dat klachten het gevolg zijn van hun werk (27%), gevolgd door de bouw (24%). In de zakelijke dienstverlening (15%) en

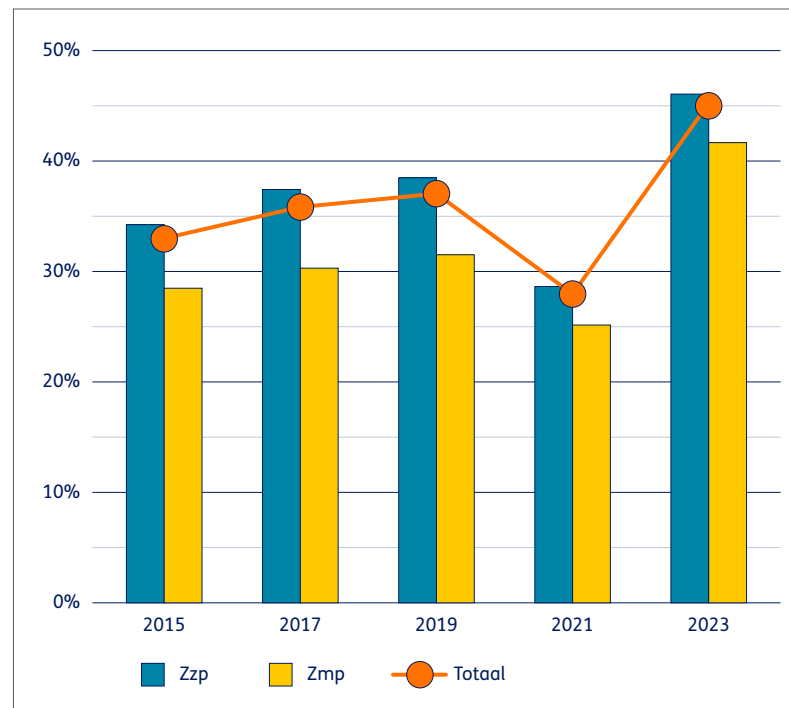
⁴ Het ziekteverzuimpercentage is het totale aantal ziekte-dagen in procenten van het totaal aantal beschikbare werkdagen in het jaar.

de handel (12%) waren de klachten volgens ondernemers het minst vaak werkgerelateerd.

Verder zegt 10% van de ondernemers een door een arts vastgestelde beroepsziekte te hebben. Het aandeel ondernemers met een door een arts vastgestelde beroepsziekte is al jarenlang stabiel tussen de 9% en de 10%. Meest voorkomende beroepsziektes bij ondernemers zijn een lage rug-aandoening (3,2%), RSI (2,0%) en overspannenheid of burn-out (1,6%). In de bouw en de landbouw komen beroepsziekten gerelateerd aan fysiek zware arbeid, zoals lage rug aandoeningen en knie-artrose, vaker voor dan in andere sectoren. Bij 1,9% van de ondernemers is de beroepsziekte in het afgelopen jaar vastgesteld.

Vergelijkbaar met eerdere jaren is 1,9% van de ondernemers in 2023 betrokken geweest bij een arbeidsongeval. Bij 0,9% van de ondernemers ging het ongeval gepaard met één of meerdere dagen verzuim. Arbeidsongevallen komen ongeveer even vaak voor bij ondernemers met en zonder personeel. Bij ondernemers in de bouw kwamen arbeidsongevallen het vaakst voor (3,4%) en in de zakelijke dienstverlening het minst vaak (1,2%).

Figuur 4.1 Niet of minder uren kunnen werken

Bron: TNO-CBS (ZEA), 2015-2023

Omgevings- en fysieke belasting en veiligheid

In 2023 gaf 38% van de zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers) aan fysiek zwaar werk uit te voeren; een afname van 5 procentpunt vanaf 2017. Bij zelfstandigen met personeel (zmp'ers) geeft al jarenlang ongeveer 45% aan fysiek zwaar werk uit te voeren. Er zijn verschillende aspecten van het werk die onder de term fysieke belasting vallen, daarvan worden regelmatig herhalende bewegingen maken (28%) en veel kracht moeten zetten (22%) het vaakst genoemd. Verder werkt een deel van de ondernemers regelmatig in een ongemakkelijke houding (13%) of met gereedschap of een apparaat dat trillingen veroorzaakt (12%). Vooral in de bouw (71%) en landbouw (60%) voeren ondernemers relatief vaak fysiek zwaar werk uit.

In 2023 werken zelfstandig ondernemers – ongeacht of ze wel of geen personeel hebben – gemiddeld 3,6 uur per dag achter een beeldscherm. Waar bij zmp'ers sinds 2019 een gestage toename in dit aantal uren zichtbaar is, is er bij zzp'ers een lichte “coronapie” zichtbaar in 2021. Niettemin is het gemiddeld aantal beeldschermuren ook bij zzp'ers nog hoger dan tijdens het pre-corona jaar 2019 (Figuur 5.1). We spreken van langdurig beeldschermwerk wanneer men minimaal 6 uur per dag via bijvoorbeeld een pc, tablet of smartphone werkt, dit

geldt voor 27% van de ondernemers. Vooral in de zakelijke dienstverlening (55%) komt langdurig beeldschermwerk veel voor, in de landbouw (6%) en de bouw (7%) juist relatief weinig.

Het aandeel ondernemers dat aangeeft gevaarlijk werk te doen ligt sinds 2019 stabiel rond de 13%. De categorieën struikelen of uitglijden (13%), snijden of steken (11%) en vallen van hoogte (10%) worden in 2023 het vaakst genoemd. Ondernemers in de bouw geven het vaakst aan gevaarlijk werk uit te voeren, in deze sector zegt een derde één of meerdere gevaarlijke werkzaamheden te hebben. Ongeveer 5 van de 10 bouwondernemers noemt vallen van hoogte, 4 van de 10 struikelen of uitglijden en 3 van de 10 noemt snijden of steken als belangrijkste gevaren van het werk. In de landbouw noemen relatief veel ondernemers het gevaar van bekneld raken, 25% noemt dit als een van de belangrijkste gevaren van het werk.

Bijna 3 van de 10 (29%) zelfstandig ondernemers werkt wel eens met of dichtbij stoffen die ongezond kunnen zijn. Zmp'ers ongeveer even vaak als zzp'ers. In de bouw (62%) en de landbouw (59%) geven ondernemers het vaakst aan met ongezonde stoffen te werken. Van

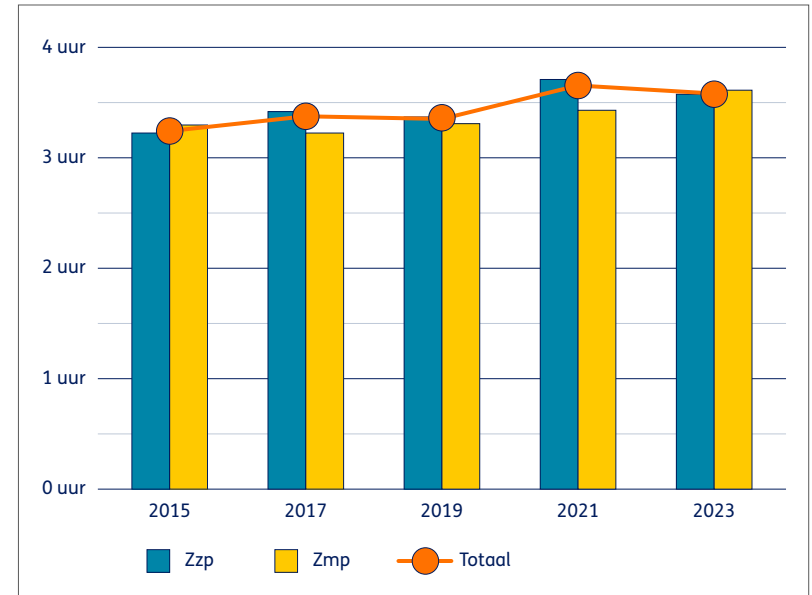
de ondernemers die met ongezonde stoffen werken, geeft 63% aan direct met deze stoffen in aanraking te komen (bijvoorbeeld via inademing of via huidcontact).

Meer dan 4 van de 10 ondernemers (44%) loopt naar eigen zeggen tijdens het werk kans op besmetting met een bacterie of virus. Ondernemers in de zorg (89%) en de recreatie (58%) geven het vaakst aan dat zij besmet kunnen raken.

Bijna drie kwart (74%) van de ondernemers neemt maatregelen ter voorkoming van ziekte. Na een stijging in 2021 naar 83%, is het aandeel in 2023 weer vergelijkbaar met de pre-corona meting in 2019 (76%). Er zijn in 2023 sectorale verschillen te zien waarbij ondernemers in de bouw (83%) en de zorg (81%) het vaakst maatregelen treffen en ondernemers in de handel het minst vaak (69%).

Een vergelijkbaar beeld – hoewel iets minder duidelijk – is zichtbaar voor het aandeel ondernemers dat zegt voldoende informatie te hebben over gezond en veilig werken. Na een lichte toename van 91% in 2019 naar 94% in 2021, ligt het aandeel in 2023 weer op 91%. Kennis over gezond en veilig werken is in alle sectoren bij rond de 9 op de 10 ondernemers aanwezig.

Figuur 5.1 Uren beeldschermwerk per dag

Bron: TNO-CBS (ZEA), 2015-2023

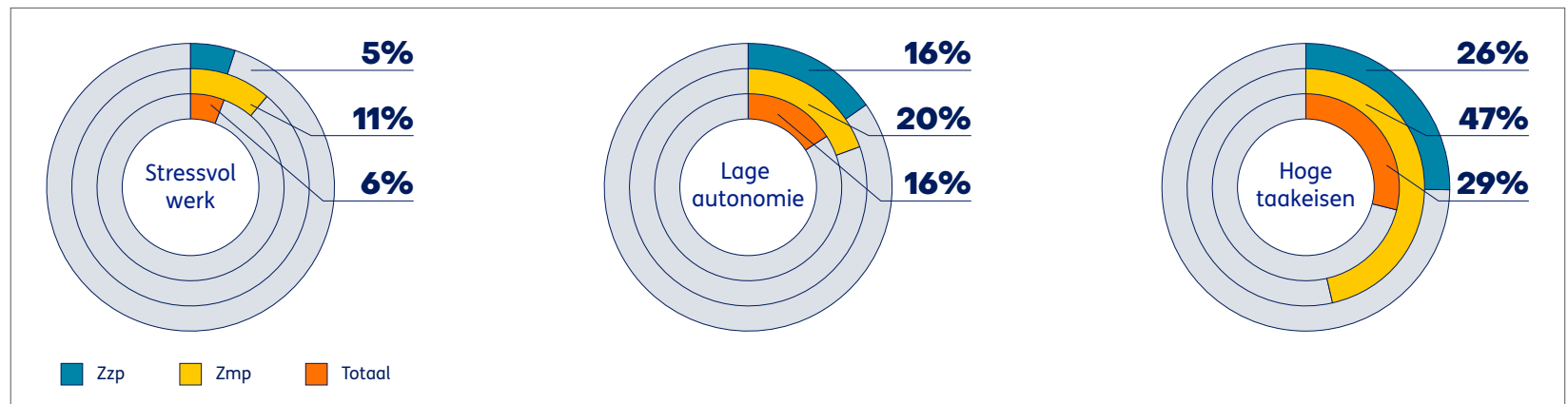
Psychosociale arbeidsbelasting

Er vallen verschillende aspecten van werk onder de term psychosociale arbeidsbelasting (PSA), zoals autonomie, taakeisen (werkdruk) en de moeilijkheidsgraad van het werk. Wanneer het werk op deze manier belastend is kan dit leiden tot stress, burn-outklachten en verzuim.

We spreken van stressvol werk (high strain job) wanneer iemand hoge taakeisen (snel, veel of extra hard werken) en weinig autonomie (o.a. keuzevrijheid in volgorde, tempo en werktijd) heeft. In 2023 gaf

6% van de zelfstandig ondernemers aan hiermee te maken te hebben, (Figuur 6.1), waarbij er een groot verschil is naar type zelfstandig ondernemer. Zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers) hebben naar eigen zeggen vaker stressvol werk (11%) dan zelfstandig ondernemers zonder personeel (zsp'ers; 5%). High-strain jobs komen het vaakst voor in de zorg (11%) en het minst in de zakelijke dienstverlening (3%).

Figuur 6.1 Taakeisen, autonomie en stressvol werk naar type zelfstandig ondernemer

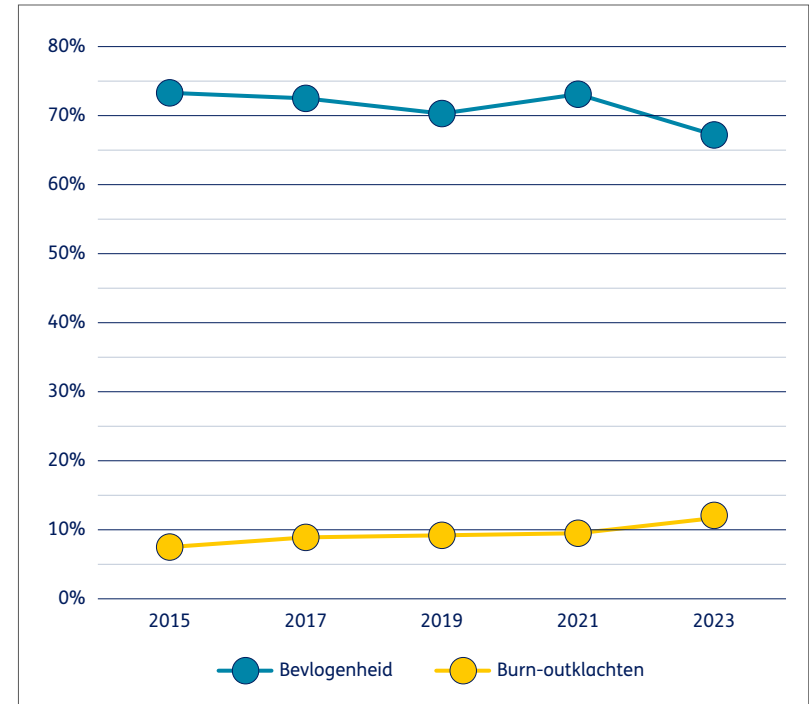

Naast taakeisen en autonomie is de moeilijkheidsgraad van het werk ook een belangrijk aspect van PSA. Ten opzichte van de afgelopen jaren is het aandeel zelfstandig ondernemers dat een hoge moeilijkheidsgraad ervaart iets afgenomen, van 83% in 2019 en 2021 naar 80% in 2023. Er zijn grote sectorverschillen; in de zorg (90%) is het aandeel ondernemers met moeilijk werk het hoogst en in de landbouw (67%) het laagst.

Ongeveer 1 op de 10 ondernemers ervaart een werk-privé disbalans. Er is sprake van werk-privé disbalans wanneer thuis- of gezinszaken worden verwaarloosd vanwege het werk of vice versa. Zzp'ers ervaren gemiddeld genomen minder vaak een disbalans (9%) dan zmp'ers (16%).

Ondernemers kunnen in hun werk te maken krijgen met verschillende ongewenste omgangsvormen, zoals intimidatie, lichamelijk geweld, pesten en ongewenste seksuele aandacht. Nadat dit eerst licht was afgenomen van 16% in 2019 naar 14% in 2021, is dit in 2023 gestegen naar 18%. Ondernemers in de zorg (34%) krijgen aanzienlijk vaker te maken met allerlei ongewenste omgangsvormen. Zo ervaren zij vaker intimidatie (27%), ongewenste seksuele aandacht (13%) en lichamelijk geweld (7%) vergeleken met het gemiddelde voor alle ondernemers (respectievelijk 13%, 5% en 3%).

Figuur 6.2 Bevlogenheid en burn-outklachten, zelfstandig ondernemers

Bron: TNO-CBS (ZEA), 2015-2023

In 2023 ervaart 12% van de ondernemers enkele keren per maand of vaker burn-outklachten (psychische vermoeidheid door het werk) (Figuur 6.2). Dit aandeel is toegenomen ten opzichte van eerdere jaren, toen het tussen 2017 en 2021 steeds om ongeveer 9% ging. Er zijn verschillen te zien tussen de typen ondernemers (zmp'ers: 15%; zzp'ers: 11%) en tussen de verschillende sectoren. Ondernemers in de zorg (16%) en de recreatie (14%) rapporteren vaker burn-outklachten, ondernemers in de landbouw (8%) minder vaak.

Het aandeel bevlogen ondernemers daalt – met uitzondering tijdens de COVID-19 pandemie – licht sinds 2015. In 2015 gaf 73% van de ondernemers aan zich enkele keren per week of vaker bevlogen te voelen. In 2023 was dat gedaald naar 67%. Bevlogen ondernemers zijn enthousiast over hun werk, kunnen er helemaal in op gaan en voelen zich fit en sterk als zij werken. Het aandeel bevlogen ondernemers is het grootst in de landbouw (71%), gevolgd door de zorg en de recreatie (beide 70%). In de zakelijke dienstverlening is het aandeel bevlogen ondernemers het kleinst (64%).

Bij diverse aspecten van PSA zijn er verschillen te zien tussen leeftijds-categorieën. Zo ervaren jongere ondernemers (15 tot en met 44 jaar) vaker stressvol werk (9%) en iets vaker een werk-privé disbalans (13%) vergeleken met ondernemers van 45 jaar of ouder. Daarnaast hebben jongere ondernemers vaker te maken met ongewenste omgangsvormen (21%), rapporteren ze vaker burn-outklachten (16%) en zijn ze minder vaak bevlogen (63%).

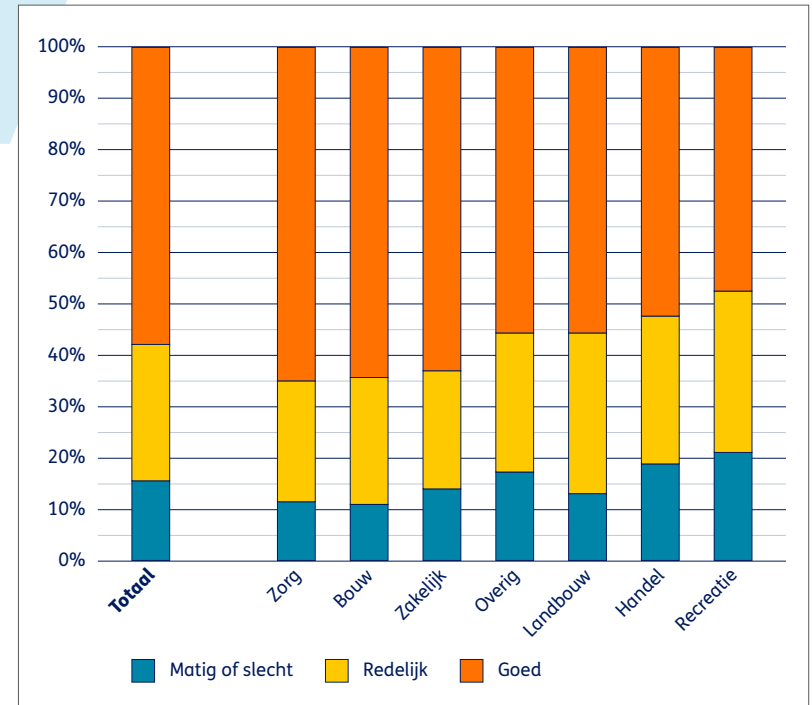
Het tegenovergestelde is te zien bij de 55-plussers. De groep van 55-plussers heeft minder vaak stressvol werk (3%), minder vaak een werk-privé disbalans (7%) en krijgt minder vaak te maken met ongewenst gedrag (14%). Daarnaast rapporteren 55-plussers minder vaak burn-outklachten (7%) en zijn ze vaker bevlogen (73%) vergeleken met ondernemers jonger dan 55 jaar.

Toekomstperspectief en duurzame inzetbaarheid

Ondernemers zijn in 2023 weer een stuk optimistischer over de financiële situatie van hun bedrijf dan bij de vorige meting in 2021, die plaatsvond tijdens de COVID-19-pandemie. In 2023 beoordeelt 58% van de zelfstandig ondernemers de financiële situatie van het bedrijf als (zeer) goed, tegenover 41% in 2021 en 55% in 2019 (Figuur 7.1). Verder vindt 27% in 2023 de financiële situatie van het bedrijf redelijk, en volgens 15% is deze matig of slecht. Ondernemers in de zorg en de bouw beoordelen de financiële situatie van hun bedrijf relatief vaak als goed. In de recreatie geldt dat voor minder dan de helft van de zelfstandig ondernemers.

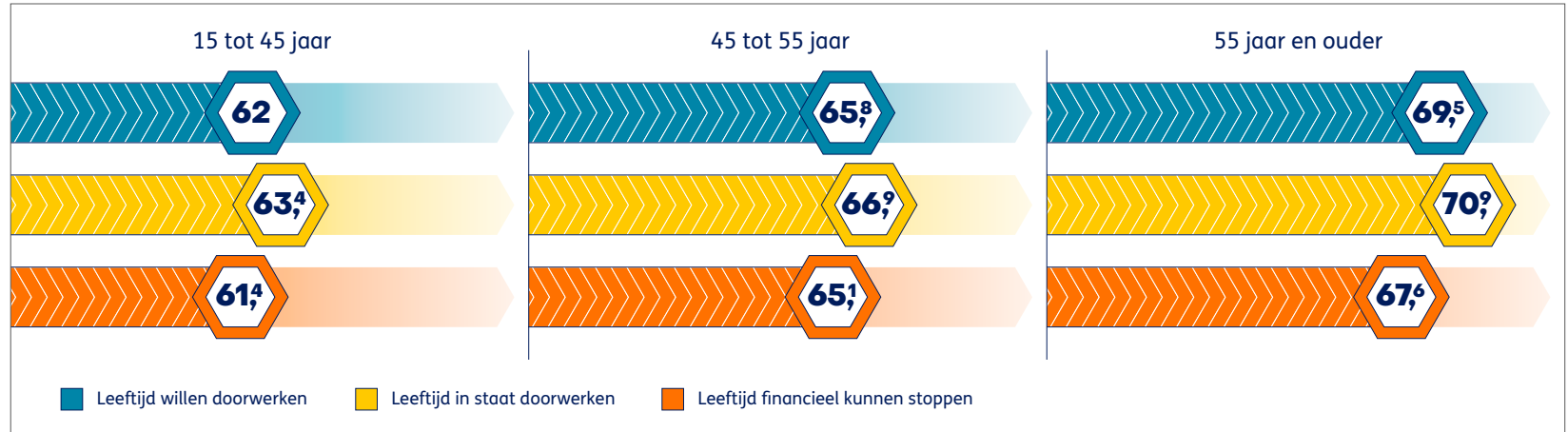
Het aandeel ondernemers dat zich soms of vaak zorgen maakt over de toekomst van hun bedrijf ligt in 2023 met 46% tevens lager dan in 2021 (53%). Zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers) (58%) maken zich vaker zorgen over de toekomst dan zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers) (43%). Met name in de landbouw maakt met 64% een aanzienlijk deel van de ondernemers zich zorgen over de toekomst van hun bedrijf, in de bouw is dat met 34% een stuk lager.

Figuur 7.1 Beoordeling financiële situatie naar sector, zelfstandig ondernemers

Bron: TNO-CBS (ZEA), 2023

Figuur 7.2 Langer doorwerken, zelfstandig ondernemers

Bron: TNO-CBS (ZEA), 2023

De gemiddelde leeftijd waarop zelfstandig ondernemers in 2023 financieel denken te kunnen stoppen met werken bedraagt 64,8 jaar (Figuur 7.2). De gemiddelde leeftijd tot waarop men wil doorgaan met werken is 65,6 jaar, en de leeftijd tot waarop ondernemers denken geestelijk en lichamelijke in staat te zijn het werk uit te voeren bedraagt gemiddeld 66,8 jaar. Zzp'ers rapporteren in vergelijking met zmp'ers een hogere leeftijd tot waarop ze willen, in staat zijn en financieel denken te kunnen stoppen met werken. Dat geldt met name voor de leeftijd tot waarop ze willen doorgaan met werken: die bedraagt

66,1 jaar voor zzp'ers, tegenover 63,8 jaar voor zmp'ers. Oudere zelfstandig ondernemers willen aanzienlijk langer doorwerken dan jongere ondernemers. Zo willen 15- tot 45-jarigen doorgaan met werken tot gemiddeld 62,0 jaar, terwijl dit bij de ondernemers van 55 jaar of ouder 69,5 jaar bedraagt. In de recreatiesector wil men met gemiddeld 67,5 jaar relatief lang doorgaan met werken, in de bouw is dit met 63,5 jaar het kortst. De bouw is ook de sector waar men met gemiddeld 62,5 jaar het minst lang verwacht geestelijk en lichamelijke in staat te zijn het werk uit te kunnen voeren.

Van alle zelfstandig ondernemers is 84% in 2023 het (helemaal) eens met de stelling dat ze gemakkelijk kunnen voldoen aan de fysieke eisen die het werk aan ze stelt. Dat is meer dan in 2021 (80%), maar nog niet helemaal op het niveau van 2019 (85%), voor de COVID-19-pandemie. Verder is 86% het (helemaal) eens met de stelling dat ze gemakkelijk kunnen voldoen aan de psychische eisen. Ook dat is meer dan in 2021 (81%), maar nog een fractie minder dan in 2019 (87%).

Het eigen functioneren beoordeelt 92% van de zelfstandig ondernemers als goed. Verder is 67% van de ondernemers bereid risico's te nemen in hun werk en zegt 77% zich bezig te houden met wat de toekomst voor hun bedrijf in petto heeft. 89% van de zelfstandig ondernemers geeft aan ervoor te zorgen dat ze qua kennis en vaardigheden mee kunnen komen met veranderingen in hun werk. Zmp'ers rapporteren vaker bereidheid om risico's te nemen en zich bezig te houden met de toekomst dan zzp'ers.

Leven lang ontwikkelen

In 2023 geeft 68% van de zelfstandig ondernemers aan dat hun kennis en vaardigheden goed aansluiten op hun werk. Dit is onder meer belangrijk als het gaat om de uitdaging en ontwikkelingsmogelijkheden in het werk. Slechts 4% van de ondernemers vindt zichzelf ondergekwalificeerd, zij hebben minder kennis en vaardigheden dan ze nodig hebben voor het werk. Overkwalificatie komt vaker voor, 28% geeft aan dat ze meer kennis en vaardigheden hebben dan nodig. Er zijn kleine verschillen tussen sectoren zichtbaar, waarbij onderkwalificatie het vaakst voorkomt in de landbouw (7%) en overkwalificatie het vaakst in de bouw (33%). Een van de manieren om kennis en vaardigheden goed op het werk aan te laten sluiten is door de beschikbaarheid van voldoende ontwikkelmogelijkheden. In het kader van professionele ontwikkeling kan iemand opleidingen en cursussen volgen of bijleren door de uitvoering van het werk zelf of van bijvoorbeeld collega's (informeel leren).

Meer dan driekwart (76%) van de ondernemers geeft aan dat ze in het werk steeds nieuwe dingen proberen te leren, zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers) iets minder (74%) dan zelfstandig

ondernemers zonder personeel (zzp'ers; 77%). In de zorg (84%) doen ondernemers dit het vaakst, in de landbouw het minst (68%).

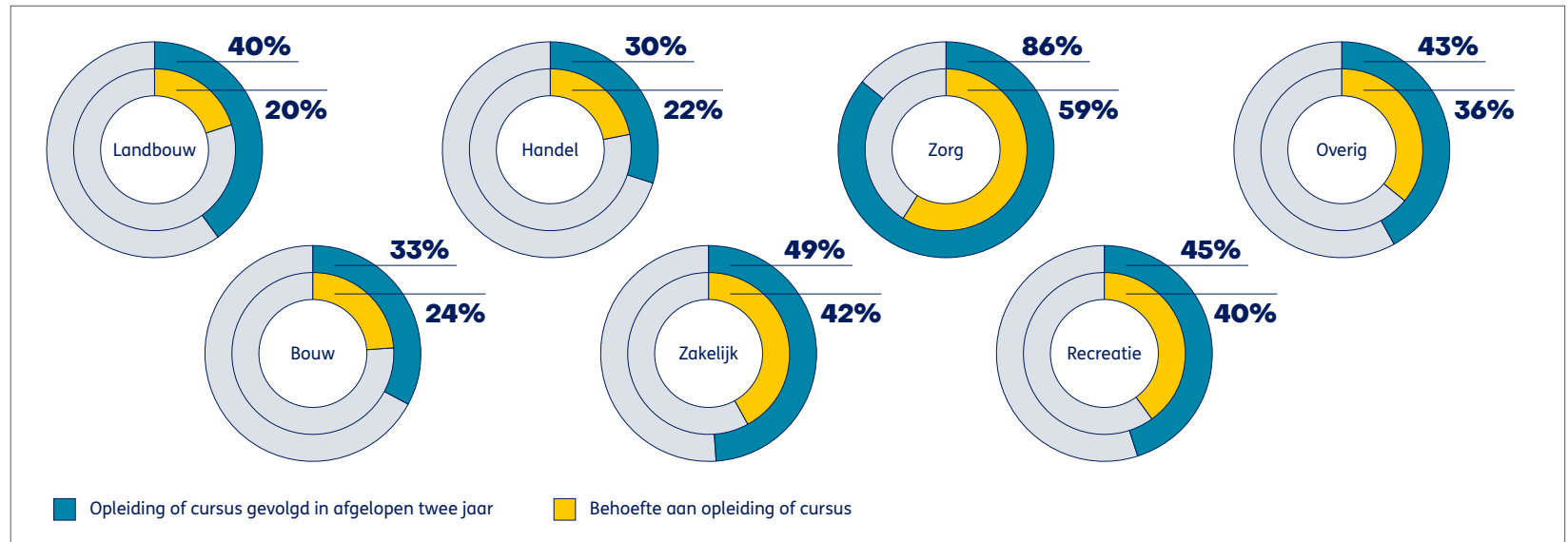
Daarnaast is 95% van de zzp'ers tevreden met de leermogelijkheden die het werk biedt. Als het gaat om formele leermogelijkheden, heeft 45% van de ondernemers in de afgelopen twee jaar een opleiding of cursus gevolgd (Figuur 8.1). Iets meer dan een derde (36%) heeft behoefte aan een opleiding of cursus. De scholingsmogelijkheden en behoeften verschillen veel tussen sectoren. Zo hebben ondernemers in de zorg vaker behoefte aan een opleiding of cursus (58%) en hebben ook vaker een opleiding gevolgd (86%) dan in andere sectoren. In de landbouw, bouw en handel is het tegenovergestelde zichtbaar. Daar hebben ondernemers in de afgelopen twee jaar minder vaak een opleiding gevolgd en hebben daar ook minder vaak behoefte aan.

Als het gaat om informeel leren geeft 40% van de ondernemers aan veel te leren van de taken die ze uitvoeren en leert 37% veel van de mensen op het werk (zoals collega's, opdrachtgevers en klanten). Informeel leren verschilt iets naar type ondernemer en naar sector.

Zzp'ers leren vaker van hun taken (41%) en van andere mensen op het werk (38%) vergeleken met zmp'ers (respectievelijk 34% en 33%). Ondernemers in de zorg leren ook vaker informeel. Zij leren vaker van taken (47%) en van andere mensen (46%) dan ondernemers in andere sectoren.

Bijna de helft (47%) van de ondernemers vindt het makkelijk om nieuwe dingen te leren voor het werk. Een heel klein deel vindt het moeilijk (2%) en de helft (50%) vindt het niet moeilijk, maar ook niet makkelijk. In de landbouw is het percentage ondernemers dat gemakkelijk nieuwe dingen leert lager (34%) dan in andere sectoren.

Figuur 8.1 Gevolgde en behoefte aan opleiding/cursus, zelfstandig ondernemers

Technologie en innovatie

Meer dan de helft van zelfstandig ondernemers (56%) maakt in 2023 een groot deel van de dag, of zelfs de hele dag, gebruik van elektronische communicatie, zoals e-mail, social media of apps. Zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers) iets vaker (64%) dan zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers; 54%). Er zijn ook andere vormen van technologie, zoals digitale systemen om informatie te krijgen of op te zoeken. Voorbeelden van digitale informatiesystemen zijn een klantenbestand, voorraadbeheer, zoekprogramma en intranet. Deze worden minder vaak gebruikt; 34% van de ondernemers doet dit minstens een groot deel van de dag. Ook hier is een verschil te zien tussen zmp'ers (48%) en zzp'ers (31%).

Het gebruik van deze informatie- en communicatietechnologieën verschilt veel tussen sectoren. Ondernemers in de landbouw en bouw maken aanzienlijk minder vaak gebruik van deze vormen van technologie, terwijl ondernemers in de zakelijke dienstverlening en de handel dit het vaakst doen. Ondernemers in de zorg gebruiken vooral vaak digitale systemen om informatie op te zoeken.

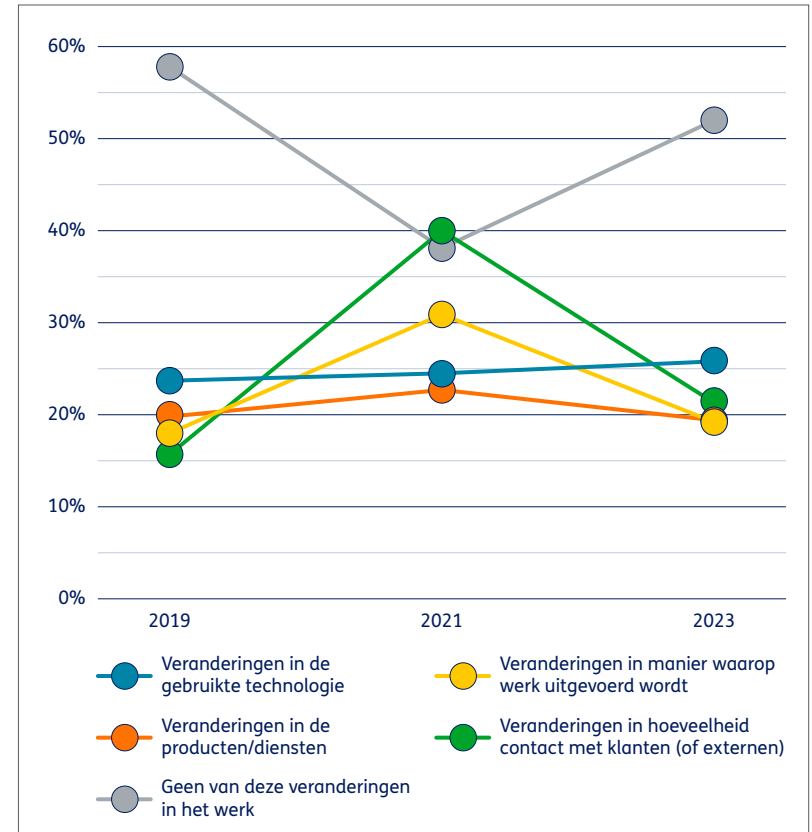
Een klein aandeel van de ondernemers (8%) werkt met geavanceerde technische hulpmiddelen, zoals een robot(arm), drone, exo-skelet of zelfrijdend voertuig. Bij zmp'ers is dit aandeel iets groter (11%) dan bij zzp'ers (7%). Vooral in de landbouw komt dit relatief vaak voor, daar maakt 27% van de ondernemers gebruik van een geavanceerd technisch hulpmiddel.

In 2023 had bijna de helft van de ondernemers (48%) één of meerdere veranderingen in het werk meegemaakt in het afgelopen jaar (Figuur 9.1), zmp'ers vaker (52%) dan zzp'ers (47%). Het gaat bijvoorbeeld om veranderingen in de hoeveelheid contact met klanten (patiënten, leerlingen, of passagiers e.d.), waar 21% van de ondernemers mee te maken had. Daarnaast had een gelijk aandeel te maken met veranderingen in de manier waarop ze het werk uitvoeren en met veranderingen in de producten die zij maken of diensten die ze leveren (beide 19%). Deze veranderingen komen aanzienlijk minder vaak voor dan in 2021, toen tijdens de COVID-19-pandemie en de daarmee samenhangende beperkende maatregelen, 62% van de ondernemers één of meerdere veranderingen had meegemaakt.

Iets meer dan een kwart van de ondernemers (26%) geeft aan dat zij in het afgelopen jaar een verandering hebben meegemaakt in de technologie (zoals machines of ICT) waar zij mee werken. Dit is vergelijkbaar met 2019 en 2021. Ook hier is een verschil te zien tussen zmp'ers (30%) en zzp'ers (25%). Vooral in de zakelijke dienstverlening hebben ondernemers te maken met veranderingen in technologie (33%). In de bouw (13%) en recreatie (17%) komt het juist relatief weinig voor.

Ongeveer de helft (51%) van de ondernemers is vaak of altijd bezig met innovatie. Zij leveren naar eigen zeggen een duidelijke bijdrage aan het ontwikkelen en verbeteren van producten of diensten in hun werk. Ondernemers in de zakelijke dienstverlening (59%) zijn hier het vaakst mee bezig, ondernemers in de bouw (38%) het minst vaak.

Figuur 9.1 Veranderingen in het werk, zelfstandig ondernemers

Bron: TNO-CBS (ZEA), 2019-2023

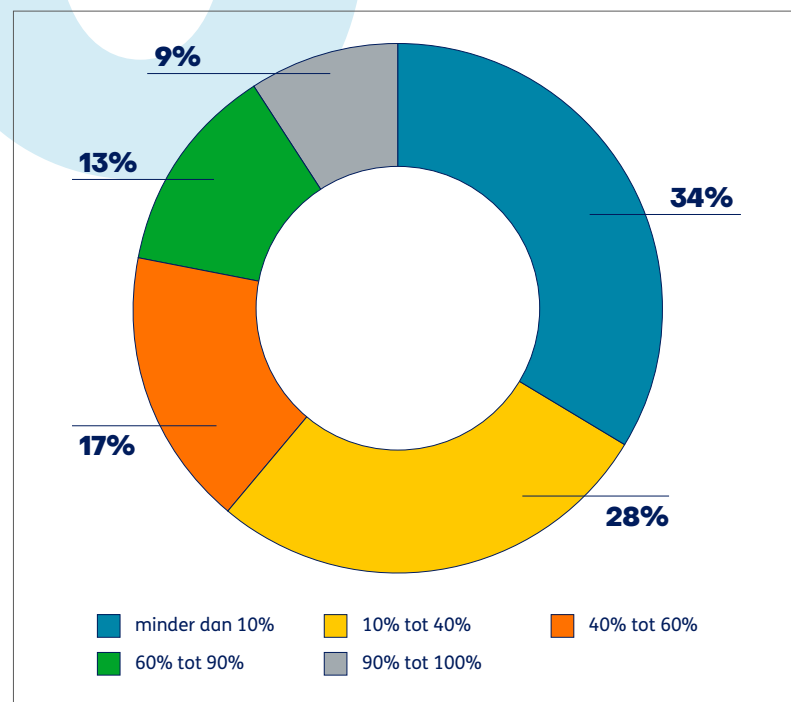

Netwerk

Het aantal klanten en het deel van de omzet dat van de grootste klant komt is een indicatie van de eventuele kwetsbaarheid van ondernemers. Daarnaast kan afhankelijkheid van bijvoorbeeld één dominante klant of opdrachtgever bij zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers) in verband worden gebracht met schijnzelfstandigheid. Alhoewel er geen brede overeenstemming bestaat over een definitie daarvan, kan de rol van één dominante klant in dat geval gaan lijken op die van een werkgever, maar dan zonder de verplichtingen, zoals het afdragen van premies⁵.

In 2023 had 20% van de zelfstandig ondernemers in de afgelopen twaalf maanden drie klanten of minder. Dat is vergelijkbaar met 2021 (21%) maar hoger dan in 2019 (16%). Het zijn met name de zzp'ers (22%) die vaker 3 of minder klanten bedienen. Bij zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers) (6%) is dit in mindere mate het geval. 31% van de ondernemers had 50 klanten of meer. Dergelijke aantallen komen juist vaker voor onder zmp'ers (69%) dan onder zzp'ers

Figuur 10.1 Deel van omzet afkomstig van grootste klant, zelfstandig ondernemers

⁵ Voor meer informatie over schijnzelfstandigheid en het aantal opdrachtgevers van zzp'ers, zie ook: www.cbs.nl/nl-nl/faq/zzp/hoeveel-opdrachtgevers-hebben-zzp-ers-.

Bron: TNO-CBS (ZEA), 2023

(23%). In de handel geeft 70% van de ondernemers aan 50 of meer klanten te hebben, veruit het hoogste van alle sectoren. In de landbouw (14%) en de bouw (15%) is dat aanzienlijk minder.

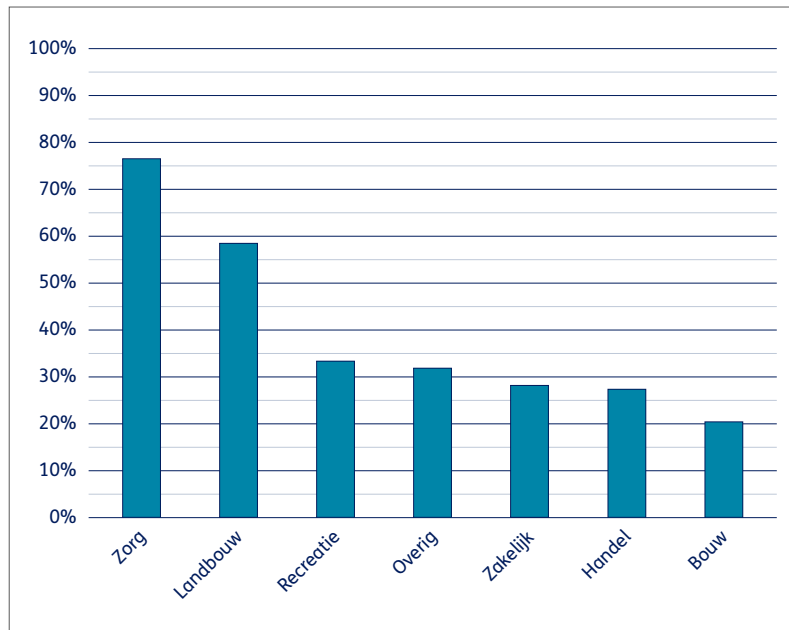
In 2023 geeft 22% van de ondernemers aan dat 60 procent of meer van de omzet van hun grootste klant komt (Figuur 10.1). Een groter aandeel (34%) geeft aan dat de grootse klant verantwoordelijk is voor minder dan 10 procent van de omzet. Zzp'ers (24%) geven vaker aan dat 60 tot 100 procent van de omzet van de grootste klant komt dan zmp'ers (12%). In de landbouw is dit aandeel met 37% relatief hoog en in de handel met 7% relatief laag.

Zelfstandig ondernemers komen met name aan klanten of opdrachten via hun directe netwerk (66%) en via eerdere of huidige klanten (64%) (Figuur 10.2). Het verwerven van klanten via de eigen website (36%), via andere zelfstandigen (30%) en via sociale media zoals Facebook, LinkedIn of Twitter (25%) speelt een minder grote rol. Ondernemers tussen de 15 en 45 jaar verwerven vaker op verschillende manieren klanten en opdrachten dan de groep van 55 jaar en ouder. Dat geldt met name voor het inzetten van sociale media (33% tegenover 17%) en werving via andere zelfstandigen (36% tegenover 22%). Van de zelfstandig ondernemers die sociale media gebruiken, zegt 27% dat dit (heel) belangrijk voor hen is om klanten of opdrachten te verwerven.

In 2023 werkt 31% van de zelfstandig ondernemers vaak of altijd samen met andere zelfstandigen. Dat is vergelijkbaar met eerdere jaren. Samenwerking met andere zelfstandigen komt vaker voor onder ondernemers tussen de 15 en 45 jaar (38%) dan bij ondernemers van 55 jaar en ouder (23%). In de bouw (47%) en de zorg (38%) wordt het meeste samengewerkt, in de handel (20%) het minst.

Van alle zelfstandig ondernemers is 36% in 2023 lid van een belangenorganisatie voor zelfstandigen. Dat aandeel is ten opzichte van 2021 (40%) iets afgenomen. 19% is lid van een beroepsorganisatie en 12% van een sectororganisatie. Van een onafhankelijke zzp-organisatie (6%) en een zzp-organisatie binnen een vakbond (3%) zijn naar verhouding minder ondernemers lid. Zmp'ers (57%) zijn veel vaker lid van een belangenorganisatie dan zzp'ers (31%), dat geldt met name voor het lidmaatschap van een sectororganisatie. Daarnaast zijn oudere ondernemers vaker lid dan jongere. In de zorg (77%) is het lidmaatschap van belangenorganisaties het hoogst, in de bouw (20%) is dat het laagst. Op de vraag hoe goed hun belangen door deze organisaties worden vertegenwoordigd, zegt 24% van de zelfstandig ondernemers dat ze dit (zeer) goed vinden. Verder beoordeelt 13% dit als matig of slecht en zegt met 62% de grootste groep hierover geen mening te hebben.

Figuur 10.2 Lidmaatschap van één of meerdere belangenorganisaties, zelfstandig ondernemers

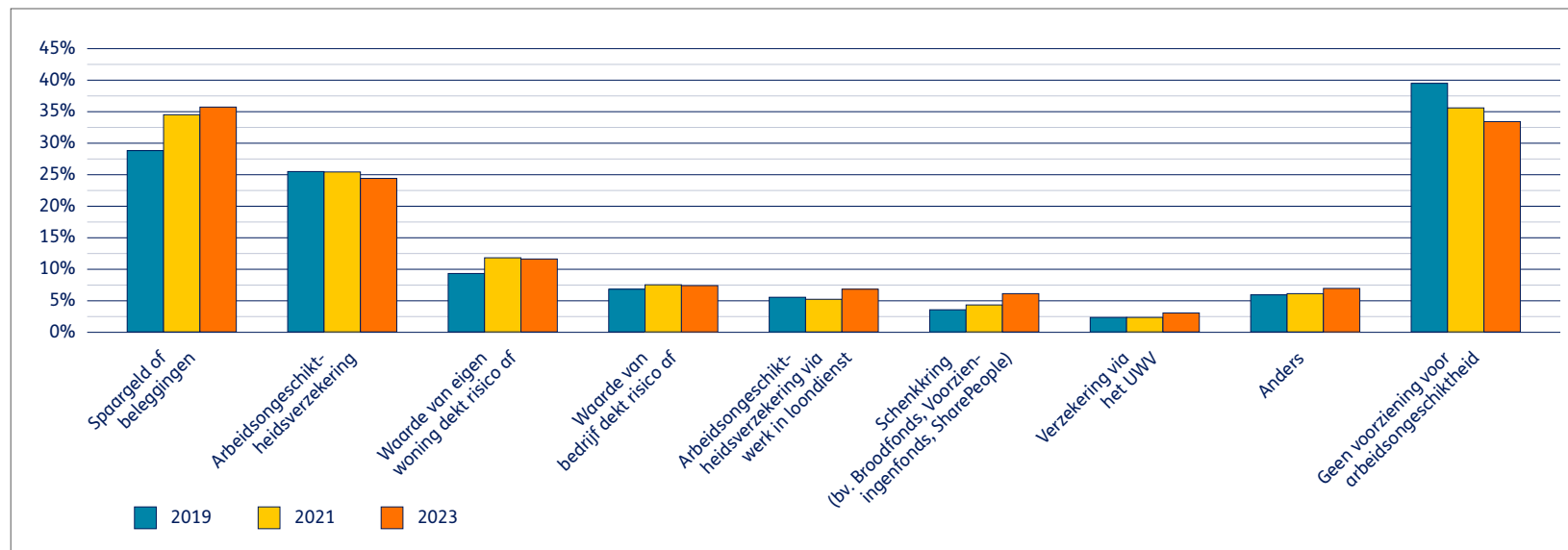
Bron: TNO-CBS (ZEA), 2023

Voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid

Zelfstandig ondernemers zijn, in tegenstelling tot werknemers, zelf verantwoordelijk om een verzekering af te sluiten tegen arbeidsongeschiktheid. Datzelfde geldt voor hun pensioenopbouw. Twee derde van de zelfstandig ondernemers (67%) geeft in 2023 aan een of meerdere voorzieningen te hebben getroffen voor het geval zij arbeidsongeschikt zouden raken. Het aandeel dat zich voor dit inkomensrisico indekt is hiermee sinds 2019 (60%) en 2021 (64%) verder toegenomen (Figuur 11.1). Van de zelfstandig ondernemers met personeel (zmp'ers) heeft 75% een of meerdere voorzieningen getroffen, onder zelfstandig ondernemers zonder personeel (zzp'ers) is dat 65%. Onder mannen (69%) is het aandeel dat voorzieningen heeft getroffen hoger dan onder vrouwen (62%). Ondernemers die 55 jaar of ouder zijn (62%) hebben minder vaak voorzieningen getroffen voor arbeidsongeschiktheid dan ondernemers tussen de 15 en 45 jaar (68%) en 45 tot 55 jaar (71%). Naar sector is het percentage ondernemers met voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid relatief hoog in de bouw (77%) en de zorg (76%) en lager in de handel (58%) en recreatie (59%).

Ten opzichte van 2019 en 2021 zeggen zelfstandig ondernemers met name vaker spaargeld of beleggingen te hebben. Dat is in 2023 dan ook de voorziening voor arbeidsongeschiktheid die door zelfstandig ondernemers het vaakst wordt genoemd. Verder heeft 24% van de ondernemers zelf een arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten voor hun werk als ondernemer. Dat is juist een fractie lager dan in eerdere jaren. Een derde geeft aan geen enkele voorziening getroffen te hebben tegen inkomensderving bij arbeidsongeschiktheid.

Zelfstandig ondernemers zijn tevens gevraagd of ze voorzieningen hebben getroffen voor hun pensioen. Hiervoor geldt in 2023 dat met 86% een grote meerderheid een of meerdere voorzieningen heeft getroffen, wat een toename betekent ten opzichte van 2019 (83%) en 2021 (84%). Zmp'ers (90%) hebben wat vaker een of meerdere voorzieningen voor hun pensioen dan zzp'ers (85%). Verder hebben oudere ondernemers vaker dan jongere een pensioenvoorziening geregeld. Onder de 55-plussers (91%) is dat ruim tien procentpunt meer dan onder de 15- tot 45-jarigen (80%). In de landbouw en de zorg (beide 92%) hebben de meeste ondernemers voorzieningen getroffen, in de recreatie (78%) de minste.

Figuur 11.1 Voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid, zelfstandig ondernemers

Bron: TNO-CBS (ZEA), 2019-2023

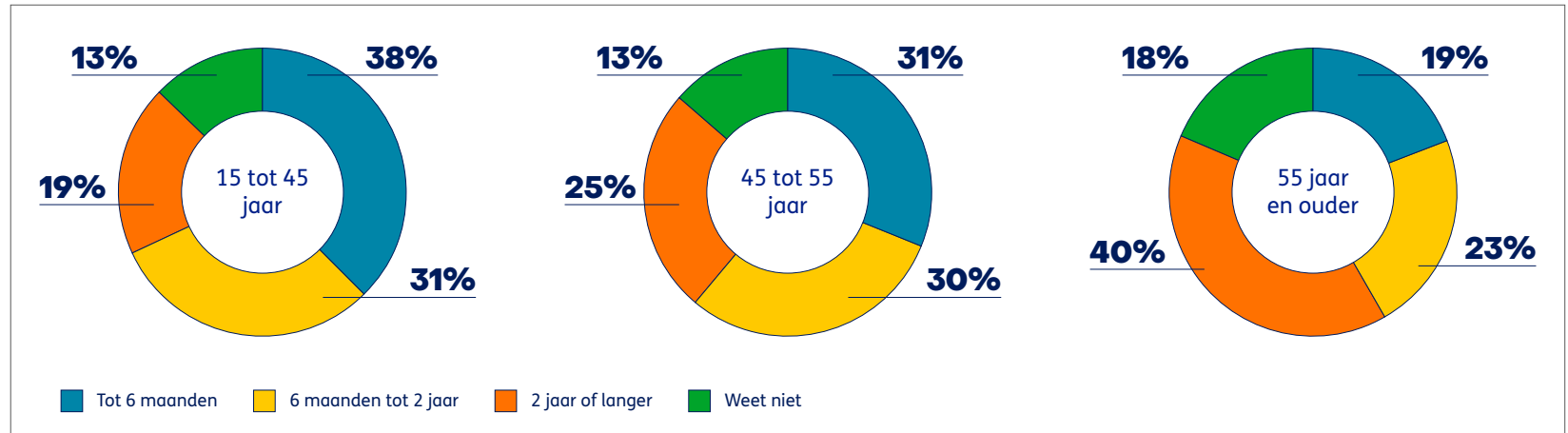
Net als bij de voorzieningen voor arbeidsongeschiktheid is het hebben van spaargeld of beleggingen (52%) in 2023 de meest genoemde voorziening. Dat wordt gevolgd door een pensioenfonds via eerder of huidige werk in loondienst (44%) en de waarde van de eigen woning (36%). 14% van de ondernemers heeft geen enkele voorziening

getroffen voor hun pensioen. Ten opzichte van eerdere jaren zeggen ondernemers met name vaker spaargeld of beleggingen te hebben. Daarentegen is het aandeel zelfstandig ondernemers met een oudedagsreserve (die vanaf 2023 niet meer verder kan worden opgebouwd), lijfrente of een bankspaarregeling sinds 2019 afgenomen.

Van alle zelfstandig ondernemers zegt 30% nog minder dan 6 maanden te kunnen rondkomen als hun inkomen uit de onderneming weg zou vallen (Figuur 11.2). 28% zou het 6 maanden tot twee jaar uit kunnen houden en hetzelfde percentage zegt 2 jaar of langer te kunnen rondkomen als hun inkomen uit het bedrijf weg zou vallen. Over het algemeen zouden zzp'ers het minder lang kunnen uithouden als het inkomen weg zou vallen dan zzp'ers: 33% van de zzp'ers zou het nog

minder dan 6 maanden kunnen volhouden, tegenover 29% van de zzp'ers. Datzelfde geldt voor jongere ondernemers ten opzichte van de oudere: van de 15- tot 45-jarige ondernemers zou 38% het korter dan 6 maanden kunnen uitzingen, tegenover 19% van de 55-plussers. Ondernemers in de bouw geven met 39% het vaakst aan dat ze minder dan 6 maanden zouden kunnen rondkomen als het inkomen uit de onderneming zou vallen.

Figuur 11.2 Hoelang kunnen rondkomen bij wegvallen inkomen uit onderneming, zelfstandig ondernemers

Resultaten in tabelvorm

In dit hoofdstuk presenteren we de frequentieverdelingen van alle geobserveerde variabelen in de ZEA, en splitsen daarbij uit naar zowel geslacht, leeftijd, type zelfstandig ondernemer, als sector. Tevens geven we de gemiddelde schaalscores en de scores op enkele variabelen en indicatoren. De gegevens zijn daarbij gewogen om ze representatief te maken en tellen op tot de steekproef aantallen. De aantallen zijn in deze context niet opgehoogd naar populatie-aantallen. De ZEA-gegevens kunnen ook naar andere en meer gedetailleerde leeftijds-categorieën en bedrijfstakindelingen worden uitgesplitst, of naar andere kenmerken zoals regio. Vanwege de ruimte die additionele uitsplitsing inneemt, is daar in dit rapport echter niet voor gekozen.

Op basis van de ZEA zijn via de website van het CBS StatLine cijfers beschikbaar over arbeidsongevallen, duurzame inzetbaarheid, fysieke belasting en psychosociale arbeidsbelasting met uitsplitsingen naar leeftijd, geslacht en type zelfstandig ondernemer.

In de resultatentabel op de volgende pagina's is elk verschil tussen een onderscheiden groep enerzijds (bijvoorbeeld 'mannen') en 'alle' andere groepen binnen dezelfde uitsplitsvariabele anderzijds, getoetst op significantie (in dit specifieke geval wordt dus gekeken naar de verschillen tussen 'mannen' en 'vrouwen'). Een gemarkeerde groep is op het betrokken gegeven significant verschillend van alle *andere* groepen op dezelfde regel, binnen dezelfde uitsplitsvariabele als bijvoorbeeld leeftijd of geslacht. We gebruiken daarbij het symbool '▲' (of '△') wanneer een groep significant *hoger* scoort dan de *andere* groepen, en het symbool '▼' (of '▽') voor een significant *lager* scorende groep (waarbij 'significant' is $p < 0,05$, tweezijdig). Percentages zijn getoetst met de Pearson χ^2 toets, en gemiddelden met ANOVA. Of er een gesloten ('▲') of open (of '△') symbool wordt gebruikt, hangt af van de grootte van het corresponderende verschil, herberekend naar Cohen's d (Cohen, 1988¹; $d = (M2-M1)/SD_{pooled}$). Bij verhoudingsgewijs grote verschillen tussen groepen (Cohen's $d \geq 0,20$) gebruiken we een gesloten symbool ('▲'), en bij verhoudingsgewijs kleine verschillen (Cohen's $d < 0,20$) gebruiken we een open symbool

1 Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.). Hillsdale New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates

(‘△’), maar beide symbolen wijzen op een significant verschil ($p < 5\%$). Niet-significante verschillen worden dus niet gemarkeerd, zelfs niet als het om relatief grote verschillen gaat.

We lichten dit toe met een voorbeeld. Het (gewogen) percentage zelfstandig ondernemers dat ook in loondienst werkt omdat ze (nog) niet genoeg verdienen om volledig als zelfstandig ondernemer te werken onder de 15–44 jarige zelfstandig ondernemers is 48,5% (zie eerste pagina van de tabel). Het (gewogen) percentage zelfstandig ondernemers dat om die reden in loondienst werkt is in de *andere* twee leeftijdsgroepen *samen* 35,5%. Dit verschil is significant ($p < 5\%$, tweezijdig). Omgerekend in Cohen’s d (effectgrootte) is dit verschil relatief groot (+0,27); in absolute zin groter dan de ingestelde drempel van Cohen’s $d = 0,20$. Bovendien is 48,5% hoger dan 35,5%, en daarmee wordt het percentage 48,5% gemarkeerd met een gesloten pijltje naar boven (▲). Het percentage zelfstandig ondernemers dat vanwege onvoldoende inkomen als zelfstandig ondernemer ook in loon-

dienst werkt is in de leeftijdsgroep 15–44 dus significant ($p < 5\%$) en relevant (Cohen’s $d \geq 0,20$) *hoger* dan in de andere twee leeftijdsgroepen samen. Op deze wijze is elk percentage en elk gemiddelde in de gehele tabel onderzocht, en als aan de gestelde voorwaarden werd voldaan vervolgens gemarkeerd met de beschreven symbolen. Niet-gemarkeerde percentages en gemiddelden zijn met andere woorden niet significant verschillend van de andere percentages en gemiddelden op dezelfde regel in dezelfde subtabel. Ook relatief grote verschillen kunnen in sommige gevallen niet significant zijn, bijvoorbeeld als het betrokken item door ‘routing’ slechts aan een zeer beperkt aantal respondenten is voorgelegd.

Verklaring tekens in tabel 12.1:

- : cijfer is niet van toepassing
- #: $N < 100$
- 0%: geen enkele respondent heeft dit aangevinkt (in betrokken subgroep)

Tabel 12 Resultaten naar type zelfstandig ondernemer, geslacht, leeftijd en sector

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Is één of meer van de volgende situaties op u van toepassing? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Ik werk in loondienst als werknemer	15,9%	5,9%▼	17,8%▲	21,3%△	16,9%▽	14,9%▽	17,5%△	20,6%▲	16,1%	10,2%▼	21,8%△	7,5%▼	16,4%	18,5%△
· Ik werk in loondienst als directeur-grootaandeelhouder (DGA)	4,2%	11,0%▲	2,8%▼	3,3%	2,7%	5,4%△	2,2%▽	4,3%	4,3%	4,0%	4,4%	3,6%	5,9%△	1,4%▼
· Ik heb inkomsten uit overige arbeid	9,1%	7,2%▽	9,5%△	8,7%	9,7%	9,9%△	7,8%▽	7,6%▽	8,4%	11,3%△	13,0%△	9,5%	8,2%▽	9,3%
· Werkloos/werkzoekend	0,9%	0,4%	1,0%	1,2%	1,0%	0,8%	1,1%	1,2%	0,8%	0,7%	0,3%	0,8%	1,1%	0,8%
· Arbeidsongeschikt	1,8%	1,8%	1,8%	2,1%	1,7%	1,4%▽	2,6%△	1,1%▽	1,9%	2,5%△	2,1%	1,7%	1,4%▽	2,6%△
· Met (vervroegd) pensioen	6,1%	1,8%▼	6,9%▲	7,7%	6,7%	7,6%△	3,4%▽	0%	0,3%▼	17,2%▲	7,0%	5,3%	6,6%	5,4%
· Schoolgaand of opleiding aan het volgen	2,8%	1,4%▽	3,1%△	3,0%	3,2%	2,5%▽	3,4%△	5,3%▲	2,2%	0,5%▼	2,4%	1,3%▽	2,7%	4,2%△
· Huisvrouw/huisman	9,9%	9,8%	9,9%	10,4%	9,7%	4,8%▼	18,3%▲	9,2%	11,3%△	9,5%	12,5%△	7,0%▽	8,4%▽	13,5%△
· Geen van bovenstaande	55,1%	65,0%▲	53,1%▼	48,8%▽	54,3%△	58,2%△	49,8%▽	56,7%△	59,0%△	50,4%▽	44,3%▼	66,1%▲	55,3%	50,8%▽
N	6.541	1.082	5.460	1.200	4.260	4.108	2.433	2.615	1.640	2.286	507	1.123	3.149	1.762

Om welke reden(en) werkt u ook als werknemer in loondienst? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Ik verdien (nog) niet genoeg om volledig als zelfstandig ondernemer te werken	42,2%	#	43,1%▲	58,7%▲	37,6%▼	45,9%△	36,9%▽	48,5%▲	35,9%▽	34,9%▽	#	#	45,1%	40,7%
· Als zelfstandig ondernemer heb ik niet altijd genoeg werk	22,3%	#	23,5%▲	18,3%▽	25,4%△	22,4%	22,1%	21,0%	23,0%	24,3%	#	#	21,4%	24,3%
· Voor meer financiële zekerheid	49,7%	#	50,2%	40,0%▼	53,8%▲	48,7%	51,3%	50,9%	51,2%	45,4%	#	#	48,6%	55,5%△
· Ik wil regelingen zoals pensioen- en AO-verzekering graag behouden	27,1%	#	28,1%▲	18,2%▼	31,6%▲	25,0%	30,2%	24,5%	30,3%	29,5%	#	#	22,6%▼	36,4%▲
· Om meer kennis en ervaring op te doen	19,4%	#	19,2%	13,8%▽	21,1%△	22,1%△	15,7%▽	25,2%▲	15,3%	10,9%▼	#	#	19,6%	18,8%
· Om mijn netwerk te behouden of uit te breiden	18,0%	#	17,5%	16,1%	17,9%	20,0%△	15,1%▽	19,6%	16,4%	15,9%	#	#	15,6%▽	19,8%
· Voor de sociale contacten, bijv. met collega's	30,2%	#	30,4%	33,6%	29,3%	26,2%▼	36,0%▲	26,7%▽	34,7%	33,4%	#	#	28,9%	28,4%
· Voor de afwisseling	28,0%	#	27,8%	25,9%	28,5%	27,8%	28,2%	26,1%	32,8%△	27,1%	#	#	25,8%	33,7%△
· Andere reden	13,4%	#	13,3%	9,3%▽	14,7%△	13,1%	13,8%	12,9%	13,2%	14,8%	#	#	13,2%	15,6%
N	1.024	#	964	251	713	601	423	531	260	233	#	#	509	326

Heeft u personeel in loondienst van wie u de werkgever bent?

· % Ja	16,7%	100%	0%	0%	0%	17,9%△	14,7%▽	16,7%	19,4%△	14,7%▽	20,6%△	12,6%▽	20,3%△	11,7%▽
N	6.839	1.142	5.697	1.277	4.420	4.316	2.523	2.765	1.715	2.359	537	1.208	3.274	1.820

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Hoeverveel personeel heeft u in loondienst?

· 1-4 personen	65,9%	65,9%	--	--	--	67,4%	62,9%	63,2%	65,2%	70,3%▲	#	80,2%▲	64,5%	57,4%▼
· 5-9 personen	18,8%	18,8%	--	--	--	17,3%	22,0%	18,5%	19,3%	18,9%	#	11,4%▼	18,6%	26,6%▲
· 10-19 personen	9,3%	9,3%	--	--	--	8,7%	10,6%	9,7%	10,8%	7,4%	#	3,0%▼	10,4%	10,5%
· 20-49 personen	5,1%	5,1%	--	--	--	5,6%	4,1%	7,9%▲	3,8%	2,6%▽	#	4,4%	5,4%	5,1%
· 50-99 personen	0,5%	0,5%	--	--	--	0,6%	0,2%	0,3%	0,8%	0,3%	#	1,0%	0,6%	0%
· 100-249 personen	0,1%	0,1%	--	--	--	0,1%	0%	0,2%	0%	0%	#	0%	0%	0,4%
· 250 personen of meer	0,2%	0,2%	--	--	--	0,4%	0%	0,2%	0%	0,5%	#	0%	0,4%	0%
N	1.139	1.139	--	--	--	769	370	462	332	345	#	152	664	213

Hoeverveel werkt u samen met andere zelfstandigen?

· Nooit of soms	68,8%	69,0%	68,8%	76,0%▲	66,7%▼	64,9%▼	75,5%▲	62,3%▼	67,8%	77,2%▲	75,0%△	58,2%▼	71,8%△	68,6%
· Vaak of altijd	31,2%	31,0%	31,2%	24,0%▼	33,3%▲	35,1%▲	24,5%▼	37,7%▲	32,2%	22,8%▼	25,0%▽	41,8%▲	28,2%▽	31,4%
N	6.831	1.142	5.690	1.275	4.415	4.312	2.519	2.764	1.712	2.355	537	1.206	3.272	1.817

Heeft u de afgelopen 12 maanden personeel ingeleend/ingehuurd? Dit betreft personen van wie u niet de werkgever bent

· Ja, vaak	7,3%	15,8%▲	5,6%▼	5,7%	5,6%	9,0%△	4,4%▽	8,6%△	8,3%	5,1%▽	11,9%△	10,2%△	5,9%▽	6,6%
· Ja, soms	17,3%	23,3%△	16,2%▽	20,8%△	14,8%▽	19,4%△	13,9%▽	18,9%△	18,6%	14,5%▽	38,4%▲	23,3%△	14,9%▽	11,5%▼
· Nee	75,4%	60,9%▼	78,2%▲	73,5%▽	79,6%△	71,6%▼	81,8%▲	72,5%▽	73,1%▽	80,4%△	49,7%▼	66,5%▼	79,1%△	81,9%▲
N	6.810	1.133	5.677	1.271	4.406	4.296	2.514	2.762	1.710	2.338	533	1.202	3.261	1.814

Voert u uw onderneming alleen, met een meewerkend gezinslid, of met een medeondernemer? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Alleen	67,9%	31,6%▼	75,2%▲	49,3%▼	82,7%▲	67,0%▽	69,6%△	72,5%△	68,4%	62,2%▽	24,1%▼	71,4%△	67,0%	80,3%▲
· Met meewerkend gezinslid / gezinsleden	19,4%	38,9%▲	15,6%▽	34,0%▲	10,2%▼	19,9%	18,6%	14,3%▼	18,5%	26,2%▲	50,5%▲	18,1%	20,8%△	8,8%▼
· Met medeondernemer(s)	13,2%	31,8%▲	9,5%▼	18,0%▲	7,1%▼	13,5%	12,7%	13,7%	13,3%	12,6%	29,9%▲	10,5%▽	12,6%	11,2%▽
· Ander soort samenwerking	1,1%	1,2%	1,1%	1,9%△	0,9%▽	1,0%	1,3%	1,2%	1,4%	0,8%	1,7%	0,8%	1,2%	1,0%
N	6.835	1.140	5.695	1.276	4.419	4.312	2.522	2.764	1.715	2.356	537	1.207	3.271	1.820

Subgroep zzp'ers: Heeft uw bedrijf als belangrijkste doel de verkoop van goederen of grondstoffen of biedt u vooral uw eigen arbeid of diensten aan?

· Verkoop van goederen of grondstoffen	14,8%	--	14,8%	66,2%	0%	14,5%	15,3%	11,2%▽	13,9%	19,6%▲	67,9%▲	4,9%▼	17,9%△	2,3%▼
· Aanbieden van eigen arbeid of diensten	77,6%	--	77,6%	0%	100%	76,5%▽	79,4%△	82,0%△	78,4%	71,9%▼	22,7%▼	80,9%△	75,5%▽	93,5%▲
· Beide evenveel	7,6%	--	7,6%	33,8%	0%	9,0%△	5,3%▽	6,7%▽	7,8%	8,4%	9,4%	14,3%▲	6,6%▽	4,2%▽
N	5.697	--	5.697	1.277	4.420	3.544	2.153	2.304	1.382	2.011	427	1.056	2.608	1.607

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Subgroep zmp'ers: Heeft uw bedrijf als belangrijkste doel de verkoop van goederen of grondstoffen of biedt u vooral uw eigen arbeid of diensten aan?

· Verkoop van goederen of grondstoffen	39,9%	39,9%	--	--	--	38,5%	42,9%	38,2%	36,8%	45,4%▲	#	22,2%▼	50,0%▲	1,5%▼
· Aanbieden van eigen arbeid of diensten	47,8%	47,8%	--	--	--	48,6%	46,3%	48,7%	49,7%	44,9%	#	54,3%	38,5%▼	91,2%▲
· Beide evenveel	12,2%	12,2%	--	--	--	12,9%	10,8%	13,2%	13,6%	9,7%	#	23,5%▲	11,6%	7,3%▼
N	1.142	1.142	--	--	--	772	370	462	333	347	#	152	666	213

Zijn uw opdrachtgevers en/of klanten vooral bedrijven/organisaties of particulieren?

· Bedrijven/organisaties	48,8%	31,7%▼	52,3%▲	37,0%▼	56,5%▲	53,8%▲	40,4%▼	50,8%▲	49,3%	46,2%▼	79,6%▲	39,9%▼	54,4%▲	35,8%▼
· Particulieren	34,5%	51,3%▲	31,1%▼	40,3%▲	28,5%▼	27,4%▼	46,5%▲	31,6%▼	35,5%	37,1%▲	10,2%▼	31,5%▼	30,3%▼	51,0%▲
· Beide evenveel	16,7%	17,0%	16,6%	22,6%▲	15,0%▼	18,8%▲	13,1%▼	17,6%	15,2%	16,7%	10,2%▼	28,7%▲	15,3%▼	13,2%▼
N	6.669	1.118	5.551	1.204	4.348	4.206	2.463	2.686	1.685	2.298	500	1.169	3.233	1.767

Hoeveel klanten (opdrachtgevers of afnemers) had u in de afgelopen 12 maanden? [Excl. 'Bedrijf pas recent opgericht']

· Geen	2,5%	2,0%	2,6%	6,3%▲	1,6%▼	2,4%	2,8%	1,9%▼	2,3%	3,4%▲	8,0%▲	1,4%▼	2,2%	2,3%
· 1	4,4%	2,2%▼	4,8%▲	4,8%	4,8%	4,9%▲	3,5%▼	4,4%	4,2%	4,5%	11,8%▲	4,1%	4,3%	2,5%▼
· 2-3	15,3%	4,1%▼	17,6%▲	11,2%▼	19,4%▲	16,2%▲	13,8%▼	16,0%	15,0%	14,7%	29,0%▲	14,6%	14,6%	13,1%▼
· 4-9	21,5%	5,9%▼	24,6%▲	12,5%▼	28,1%▲	22,2%	20,2%	23,5%▲	20,5%	19,9%▼	19,4%	24,3%▲	21,3%	20,7%
· 10-19	12,3%	6,0%▼	13,5%▲	10,5%▼	14,4%▲	13,0%▲	11,0%▼	12,7%	12,4%	11,5%	8,3%▼	17,6%▲	11,1%▼	12,0%
· 20-49	12,9%	9,8%▼	13,6%▲	13,3%	13,6%	13,4%	12,1%	12,6%	13,4%	13,0%	9,7%▼	18,0%▲	10,8%▼	14,3%▲
· 50-99	8,3%	9,4%	8,1%	11,2%▲	7,2%▼	7,9%	9,0%	7,5%	8,6%	9,0%	4,7%▼	8,9%	7,7%	10,1%▲
· 100 of meer	22,7%	60,5%▲	15,2%▼	30,3%▲	10,9%▼	19,9%▼	27,6%▲	21,3%▼	23,6%	23,9%	9,2%▼	11,1%▼	28,0%▲	25,0%▲
N	6.786	1.134	5.652	1.255	4.397	4.283	2.503	2.742	1.700	2.345	530	1.203	3.248	1.806

Hoe komt u aan uw opdrachtgevers of klanten? [Subgroep één of meer klanten; excl.: 'Bedrijf pas recent opgericht'] [meerdere antwoorden mogelijk]

· Via digitale platforms, zoals 'Werkspot', 'Freelancer.nl', of 'Uber'	5,7%	3,2%▼	6,2%▲	3,9%▼	6,9%▲	6,6%▲	4,2%▼	7,7%▲	5,7%	3,4%▼	1,8%▼	4,7%	7,7%▲	3,9%▼
· Via social media, zoals 'Facebook', 'LinkedIn' of 'Twitter'	25,2%	31,1%▲	24,0%▼	30,0%▲	22,4%▼	21,6%▼	31,4%▲	31,7%▲	25,6%	17,3%▼	7,3%▼	12,7%▼	30,1%▲	29,9%▲
· Via eigen website	36,5%	51,3%▲	33,5%▼	43,6%▲	30,8%▼	32,6%▼	43,1%▲	35,8%	39,6%▲	34,9%	12,5%▼	25,0%▼	39,4%▲	45,6%▲
· Via advertenties op internet of andere media	10,8%	20,4%▲	8,9%▼	17,4%▲	6,6%▼	10,4%	11,5%	13,1%▲	10,0%	8,7%▼	4,8%▼	7,3%▼	13,7%▲	9,7%
· Via mijn directe netwerk	65,9%	54,2%▼	68,3%▲	49,6%▼	73,3%▲	67,3%▲	63,5%▼	69,5%▲	68,1%▲	60,0%▼	50,8%▼	66,6%	67,6%▲	66,6%
· Via netwerkbijeenkomsten	7,2%	9,6%▲	6,7%▼	5,1%▼	7,2%▲	7,0%	7,6%	8,1%▲	7,9%	5,7%▼	3,7%▼	3,4%▼	9,2%▲	7,1%
· Via intermediairs (bijv. detacheringsbureaus)	6,0%	2,0%▼	6,9%▲	1,1%▼	8,4%▲	6,4%	5,4%	7,0%▲	7,1%▲	4,2%▼	3,3%▼	2,7%▼	8,1%▲	5,3%
· Via andere zelfstandigen	29,9%	19,7%▼	31,9%▲	18,4%▼	35,6%▲	31,4%▲	27,2%▼	36,2%▲	29,8%	22,5%▼	13,9%▼	38,4%▲	29,5%	29,2%
· Via eerdere of huidige klanten	63,8%	69,4%▲	62,7%▼	55,4%▼	64,6%▲	62,9%	65,3%	62,8%	64,9%	64,1%	39,9%▼	71,4%▲	63,6%	65,6%
· Kom op andere manier aan opdrachtgevers of klanten	12,1%	22,2%▲	10,1%▼	17,4%▲	8,1%▼	11,1%▼	13,9%▲	11,8%	12,3%	12,4%	25,7%▲	8,1%▼	10,3%▼	14,4%▲
N	6.612	1.110	5.502	1.175	4.327	4.179	2.433	2.688	1.660	2.264	487	1.186	3.175	1.763

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Om welke reden(en) gebruikt u digitale platforms om aan opdrachten of klanten te komen? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Het werk dat ik doe wordt vooral door platforms aangeboden	39,7%	#	40,6%	#	43,8%▲	39,0%	#	39,7%	#	#	#	#	44,7%▲	#
· Gemakkelijke manier om aan opdrachten of klanten te komen	69,9%	#	70,6%	#	71,5%	68,9%	#	69,1%	#	#	#	#	70,4%	#
· Platform neemt werk uit handen (matches, contracten, betaling e.d.)	16,1%	#	15,9%	#	15,9%	17,8%	#	17,2%	#	#	#	#	17,8%	#
· Als bijverdienste	5,4%	#	5,9%	#	6,1%	6,1%	#	5,2%	#	#	#	#	5,8%	#
· Andere reden	9,1%	#	9,0%	#	8,9%	11,1%▲	#	9,6%	#	#	#	#	6,5%▼	#
N	367	#	334	#	290	269	#	204	#	#	#	#	235	#

Hoe belangrijk zijn social media, zoals 'Facebook', 'LinkedIn', of 'Twitter', voor u om aan opdrachtgevers of klanten te komen? [Subgroep die op deze manier aan klanten komt]

· Niet of enigszins belangrijk	43,2%	51,8%▲	40,9%▼	37,8%	42,1%	47,0%△	38,7%▽	36,8%▼	49,4%△	50,4%△	#	#	40,3%▽	44,8%
· (Heel) belangrijk	56,8%	48,2%▼	59,1%▲	62,2%	57,9%	53,0%▽	61,3%△	63,2%▲	50,6%▽	49,6%▽	#	#	59,7%△	55,2%
N	1.678	348	1.330	357	973	910	768	860	426	393	#	#	962	532

Welk deel van uw omzet in de afgelopen 12 maanden kwam van uw grootste klant?

· 0 tot 40% van de omzet	61,6%	81,2%▲	57,7%▼	71,2%▲	54,0%▼	60,5%▽	63,5%△	58,7%▽	62,3%	64,6%△	47,7%▼	59,1%	62,7%	65,2%△
· 40 tot 60% van de omzet	16,7%	6,8%▼	18,7%▲	11,9%▼	20,5%▲	16,8%	16,5%	18,0%△	15,8%	15,8%	15,6%	17,7%	16,8%	16,2%
· 60 tot 100% van de omzet	21,7%	12,0%▼	23,6%▲	16,8%▼	25,5%▲	22,7%△	20,0%▽	23,3%△	21,9%	19,7%▽	36,7%▲	23,1%	20,5%▽	18,7%▽
N	6.561	1.095	5.466	1.177	4.289	4.174	2.387	2.693	1.641	2.227	483	1.185	3.157	1.735

Welk deel van uw omzet in de afgelopen 12 maanden kwam van opdrachten die u via digitale platforms heeft verkregen? [Subgroep die op deze manier aan klanten komt]

· 0 tot 40% van de omzet	56,3%	#	56,1%	#	59,9%▲	56,7%	#	56,0%	#	#	#	#	48,4%▼	#
· 40 tot 60% van de omzet	14,4%	#	14,0%	#	13,1%	14,8%	#	15,8%	#	#	#	#	15,3%	#
· 60 tot 100% van de omzet	29,3%	#	29,9%	#	26,9%▼	28,5%	#	28,2%	#	#	#	#	36,3%▲	#
N	355	#	320	#	278	263	#	192	#	#	#	#	228	#

Hoe is op dit moment de financiële situatie van uw bedrijf?

· Slecht of matig	15,5%	12,4%▽	16,1%△	22,5%▲	14,3%▼	14,7%▽	16,9%△	14,3%▽	14,4%	17,7%△	13,1%	12,6%▽	15,6%	17,9%△
· Redelijk	26,6%	28,0%	26,3%	29,6%△	25,4%▽	26,3%	27,1%	28,1%△	25,4%	25,7%	31,2%△	25,3%	26,0%	27,2%
· Goed of zeer goed	57,9%	59,6%	57,6%	47,9%▼	60,4%▲	59,1%△	56,0%▽	57,6%	60,2%△	56,7%	55,7%	62,1%△	58,4%	54,9%▽
N	6.826	1.140	5.686	1.268	4.418	4.308	2.519	2.763	1.713	2.350	534	1.207	3.267	1.819

Subgroep zmp'ers: Hebben personeelstekorten invloed op uw bedrijf of uw werkzaamheden?

· Nee	38,6%	38,6%	--	--	--	38,2%	39,4%	34,3%▽	38,7%	44,1%△	#	#	38,5%	35,4%
· Ja, een beetje	31,4%	31,4%	--	--	--	33,6%△	26,6%▽	32,6%	30,6%	30,5%	#	#	30,6%	26,2%
· Ja, redelijk	18,0%	18,0%	--	--	--	18,6%	16,8%	21,0%△	16,8%	15,3%	#	#	17,7%	22,0%
· Ja, veel	12,0%	12,0%	--	--	--	9,6%▼	17,1%▲	12,2%	13,9%	10,2%	#	#	13,2%	16,4%△
N	1.122	1.122	--	--	--	759	363	452	325	345	#	#	655	208

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Subgroep zmp'ers: Welke gevolgen hebben personeelstekorten voor uw bedrijf of werkzaamheden? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Ik heb minder personeel dan ik zou willen	54,1%	54,1%	--	--	--	50,4%▼	61,9%▲	56,0%	50,5%	54,9%	#	#	52,8%	64,1%▲
· Personeel heeft lagere kwalificaties of minder ervaring dan ik zou willen	39,9%	39,9%	--	--	--	38,6%	42,8%	45,1%△	35,9%	36,1%	#	#	38,1%	42,3%
· Personeel stelt meer eisen	36,9%	36,9%	--	--	--	37,2%	36,3%	45,4%▲	36,5%	24,0%▼	#	#	36,1%	46,5%▲
· Personeel vertrekt sneller	26,6%	26,6%	--	--	--	26,1%	27,7%	30,1%	25,5%	22,3%	#	#	25,6%	37,0%▲
· Er is meer vraag naar mijn producten of diensten	18,1%	18,1%	--	--	--	18,6%	17,0%	16,7%	23,9%▲	14,3%	#	#	16,3%	25,7%▲
· Levertijd van mijn eigen producten of diensten is langer geworden	21,3%	21,3%	--	--	--	22,2%	19,2%	20,8%	28,0%▲	15,0%▼	#	#	23,1%	11,6%▼
· Leveranciers kunnen niet (op tijd) aan hun afspraken voldoen	24,8%	24,8%	--	--	--	24,3%	25,7%	25,9%	26,0%	21,6%	#	#	28,3%▲	8,1%▼
· Iets anders	9,0%	9,0%	--	--	--	8,4%	10,2%	9,8%	10,3%	6,5%	#	#	9,1%	12,2%
N	665	665	--	--	--	452	214	290	191	184	#	#	394	130

Subgroep zmp'ers: Hoe gaat u om met deze gevolgen van de personeelstekorten? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Verhogen van mijn tarieven of prijzen	23,3%	23,3%	--	--	--	26,4%▲	16,9%▼	28,1%△	24,1%	15,2%▼	#	#	25,7%	16,7%▼
· Meer uren of sneller werken (zelf en/of personeel)	53,1%	53,1%	--	--	--	53,6%	51,8%	56,9%	49,3%	50,9%	#	#	54,5%	51,5%
· Vaker nee verkopen	36,9%	36,9%	--	--	--	39,7%△	30,8%▽	33,7%	42,5%	36,1%	#	#	35,2%	45,2%▲
· Bepaalde producten of diensten niet meer aanbieden	21,5%	21,5%	--	--	--	21,5%	21,4%	17,9%	28,9%▲	19,3%	#	#	22,2%	21,2%
· Vaker of eerder sluiten	13,4%	13,4%	--	--	--	10,8%▼	19,0%▲	12,4%	11,5%	17,0%	#	#	18,4%▲	9,6%
· Hogere salarissen of andere voordelen aanbieden aan (nieuw) personeel	32,9%	32,9%	--	--	--	33,0%	32,8%	40,7%▲	30,4%	23,5%▼	#	#	34,7%	39,6%
· Zelf personeel opleiden	29,5%	29,5%	--	--	--	30,6%	27,1%	33,9%△	30,4%	21,8%▼	#	#	23,5%▼	45,8%▲
· Iets anders	7,5%	7,5%	--	--	--	6,6%	9,6%	7,3%	9,1%	6,4%	#	#	6,6%	11,6%△
· Geen aanpassingen	5,6%	5,6%	--	--	--	4,0%▼	9,0%▲	5,2%	7,3%	4,4%	#	#	5,9%	5,1%
N	671	671	--	--	--	455	215	290	192	188	#	#	396	131

Subgroep zzp'ers: Hebben personeelstekorten invloed op uw bedrijf of uw werkzaamheden?

· Nee	76,1%	--	76,1%	74,1%	76,7%	72,5%▼	81,9%▲	71,4%▽	74,3%	82,7%▲	73,8%	66,7%▼	77,2%	80,9%△
· Ja, een beetje	15,5%	--	15,5%	17,4%△	15,0%▽	18,0%△	11,5%▽	18,1%△	16,6%	11,9%▽	19,5%△	23,4%▲	14,3%▽	11,4%▽
· Ja, redelijk	6,1%	--	6,1%	7,0%	5,9%	7,0%△	4,6%▽	7,6%△	6,5%	4,1%▽	6,2%	8,3%△	5,9%	5,0%▽
· Ja, veel	2,3%	--	2,3%	1,6%	2,5%	2,5%	1,9%	3,0%△	2,5%	1,3%▽	0,5%▽	1,6%	2,6%	2,7%
N	5.487	--	5.487	1.214	4.273	3.402	2.086	2.210	1.338	1.940	411	1.005	2.521	1.550

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Subgroep zzp'ers: Welke gevolgen hebben personeelstekorten voor uw bedrijf of werkzaamheden? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Er is meer vraag naar mijn producten of diensten	46,7%	--	46,7%	19,5%▼	55,2%▲	46,3%	47,6%	50,8%△	47,1%	38,2%▼	#	43,5%	49,2%	56,4%▲
· Moeilijker om tijdelijk personeel in te huren	22,2%	--	22,2%	20,8%	22,7%	24,4%△	16,8%▽	25,3%△	20,0%	18,6%	#	32,0%▲	15,6%▼	20,2%
· Levertijd van mijn eigen producten of diensten is langer geworden	22,8%	--	22,8%	38,4%▲	17,9%▼	24,2%	19,4%	21,4%	23,7%	24,5%	#	33,8%▲	22,3%	13,1%▼
· Leveranciers kunnen niet (op tijd) aan hun afspraken voldoen	35,4%	--	35,4%	59,6%▲	27,9%▼	39,5%▲	25,3%▼	32,5%▽	39,9%△	36,4%	#	46,6%▲	33,9%	17,8%▼
· Iets anders	15,5%	--	15,5%	16,6%	15,1%	14,2%	18,6%	17,8%△	11,7%▽	14,8%	#	6,8%▼	17,0%	24,5%▲
N	1.243	--	1.243	296	947	887	356	610	324	309	#	325	537	283

Subgroep zzp'ers: Hoe gaat u om met deze gevolgen van de personeelstekorten? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Verhogen van mijn tarieven of prijzen	22,7%	--	22,7%	17,1%▽	24,4%△	23,0%	21,9%	26,3%△	21,9%	16,8%▽	#	22,8%	23,0%	24,7%
· Meer uren of sneller werken	30,4%	--	30,4%	23,9%▽	32,3%△	30,4%	30,2%	34,8%△	27,4%	25,0%▽	#	31,3%	28,6%	36,3%△
· Vaker nee verkopen	44,0%	--	44,0%	26,5%▼	49,3%▲	44,8%	41,8%	47,7%△	39,9%	41,0%	#	54,7%▲	40,8%▽	48,2%
· Bepaalde producten of diensten niet meer aanbieden	14,9%	--	14,9%	20,4%△	13,2%▽	15,5%	13,4%	15,7%	11,6%	16,6%	#	16,5%	15,2%	11,3%
· Vaker of eerder sluiten	2,0%	--	2,0%	4,9%▲	1,1%▼	1,9%	2,1%	1,2%▽	0,9%	4,7%▲	#	1,8%	2,3%	1,6%
· Meer samenwerken met andere zelfstandigen	25,3%	--	25,3%	17,9%▼	27,5%▲	26,3%	22,6%	30,9%▲	19,7%▽	20,0%▽	#	32,6%▲	21,5%▽	27,2%
· Iets anders	9,4%	--	9,4%	17,6%▲	6,9%▼	8,4%	11,9%	9,5%	10,2%	8,4%	#	8,9%	8,2%	8,4%
· Geen aanpassingen	17,7%	--	17,7%	25,2%▲	15,4%▼	17,0%	19,4%	11,4%▼	23,7%▲	23,6%▲	#	10,3%▼	20,8%△	15,9%
N	1.266	--	1.266	294	972	904	362	614	328	324	#	330	547	287

Arbeidsduur in uren per week in huidige baan [80=80 of meer]

- Gemiddelde	37,1	48,7▲	34,8▼	39,1▲	33,6▼	40,1▲	32,0▼	37,6	39,4△	34,9▽	44,6▲	41,9▲	37,2	31,7▼
N	6.230	1.060	5.170	1.129	4.040	3.955	2.275	2.527	1.581	2.122	472	1.089	3.002	1.668

Hoeveel uur werkt u gemiddeld per week als werknemer? [Subgroep tevens werkzaam als werknemer]

- Gemiddelde	27,1	#	27,2	28,3	26,8	30,6▲	22,2▼	28,6▲	24,9▼	26,2	#	#	28,7▲	23,2▼
N	1.027	#	966	253	713	604	424	537	261	229	#	#	511	324

Op hoeveel dagen per week bent u meestal aan het werk als zelfstandige?

· 0 t/m 3 dagen/week	20,2%	7,3%▼	22,8%▲	19,7%▽	23,7%△	17,2%▼	25,4%▲	19,8%	14,5%▽	24,8%△	18,0%	12,8%▼	19,1%▼	27,7%▲
· 4 of 5 dagen/week	49,1%	42,2%▽	50,5%△	31,4%▼	56,0%▲	48,3%	50,4%	50,2%	53,4%△	44,6%▽	16,5%▼	59,7%▲	49,3%	51,4%△
· 6 of 7 dagen/week	30,7%	50,5%▲	26,7%▼	48,9%▲	20,3%▼	34,5%▲	24,2%▼	29,9%	32,0%	30,6%	65,5%▲	27,5%▽	31,6%	20,9%▼
N	6.789	1.142	5.648	1.260	4.388	4.288	2.502	2.745	1.709	2.335	530	1.202	3.251	1.806

Welk deel van uw werktijd zijn er andere personen in dezelfde werkruimte aan het werk als u? Bijvoorbeeld dezelfde werkkamer, bouwplaats, etc.

· Zelden of nooit	41,4%	16,4%▼	46,4%▲	51,7%△	44,8%▽	37,9%▽	47,4%△	33,8%▼	38,8%▽	52,1%▲	36,5%▽	30,1%▼	40,7%	51,4%▲
· Minder dan de helft van de tijd	33,3%	34,1%	33,2%	31,7%	33,6%	35,2%△	30,1%▽	35,8%△	37,3%△	27,6%▽	43,2%▲	38,7%△	33,8%	26,1%▼
· Meer dan de helft van de tijd	25,3%	49,5%▲	20,4%▼	16,6%▽	21,5%△	26,9%△	22,5%▽	30,4%△	23,8%	20,3%▽	20,3%▽	31,2%△	25,4%	22,5%▽
N	6.817	1.137	5.681	1.270	4.411	4.304	2.514	2.757	1.708	2.353	533	1.208	3.260	1.816

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Werk u weleens in het weekend?

· Ja, regelmatig	47,2%	64,4%▲	43,8%▼	65,2%▲	37,7%▼	47,8%	46,4%	48,0%	48,0%	45,8%	77,4%▲	28,5%▼	50,9%△	44,2%▽
· Ja, soms	37,4%	27,1%▼	39,5%▲	26,3%▼	43,3%▲	38,5%△	35,6%▽	37,5%	37,7%	37,2%	16,6%▼	48,7%▲	37,7%	35,6%
· Nee	15,3%	8,5%▼	16,7%▲	8,5%▼	19,1%▲	13,8%▽	18,0%△	14,5%	14,3%	17,0%△	6,0%▼	22,8%▲	11,4%▼	20,3%△
N	6.766	1.137	5.630	1.249	4.380	4.271	2.495	2.738	1.698	2.330	527	1.182	3.251	1.805

Werk u wel eens 's avonds, dat wil zeggen tussen 7 uur 's avonds en 12 uur 's nachts?

· Ja, regelmatig	34,3%	41,6%△	32,9%▽	39,4%△	31,1%▽	34,0%	35,0%	39,6%△	34,8%	27,9%▼	45,9%▲	14,1%▼	36,5%△	40,4%△
· Ja, soms	42,0%	39,9%	42,4%	38,8%▽	43,4%△	42,1%	41,9%	40,7%	42,4%	43,3%	39,2%	40,8%	45,3%△	37,8%▽
· Nee	23,7%	18,5%▽	24,7%△	21,8%▽	25,5%△	23,9%	23,2%	19,7%▽	22,9%	28,9%△	14,9%▼	45,2%▲	18,3%▼	21,9%▽
N	6.765	1.133	5.631	1.246	4.386	4.270	2.494	2.732	1.700	2.332	528	1.182	3.247	1.808

Werk u wel eens 's nachts, dat wil zeggen tussen 12 uur 's nachts en 6 uur 's morgens?

· Ja, regelmatig	5,7%	8,0%△	5,2%▽	7,2%△	4,7%▽	6,8%△	3,9%▽	7,8%△	4,3%▽	4,2%▽	11,3%▲	1,8%▼	5,9%	6,2%
· Ja, soms	15,4%	17,8%△	14,9%▽	19,0%△	13,8%▽	17,6%△	11,6%▽	17,7%△	15,8%	12,4%▽	33,5%▲	9,8%▼	16,7%△	11,5%▽
· Nee	78,9%	74,2%▽	79,8%△	73,7%▽	81,6%△	75,6%▼	84,5%▲	74,4%▽	79,9%	83,4%△	55,2%▼	88,4%▲	77,4%▽	82,3%△
N	6.760	1.135	5.625	1.247	4.378	4.261	2.499	2.730	1.705	2.325	529	1.187	3.240	1.803

Hoever uur werkt u gemiddeld per week thuis? [Waarbij nooit=0 uur]

- Gemiddelde	14,2	10,7▼	14,9▲	19,8▲	13,7▼	13,6▽	15,3△	12,9▽	15,3△	15,1△	29,2▲	7,16▼	15,5△	12,6▽
N	6.073	1.014	5.059	1.069	3.990	3.864	2.209	2.492	1.533	2.048	430	1.046	2.957	1.641

Welke situatie was op u van toepassing voordat u zelfstandige werd? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Ik werkte in loondienst	73,1%	76,1%△	72,5%▽	65,0%▼	74,7%▲	74,1%△	71,4%▽	71,4%▽	79,5%△	70,5%▽	58,2%▼	77,1%△	75,8%△	70,0%▽
· Ik was werkloos	5,9%	2,5%▼	6,6%▲	5,8%	6,9%	6,4%	5,2%	6,3%	4,7%▽	6,4%	0,3%▼	7,7%△	6,2%	6,0%
· Ik had geen betaald werk vanwege zorgtaken	1,7%	2,2%	1,6%	2,2%	1,4%	0,2%▼	4,3%▲	0,9%▽	1,7%	2,6%△	1,4%	1,7%	1,4%	2,3%△
· Ik had geen betaald werk om gezondheidsredenen	1,3%	0,4%▽	1,5%△	1,9%	1,4%	1,0%▽	1,9%△	1,2%	1,3%	1,5%	0,3%▽	1,1%	1,3%	1,8%△
· Ik was met (pre)pensioen of VUT	0,9%	0%	1,1%	1,2%	1,0%	1,1%△	0,5%▽	0%	0%	2,6%	0,8%	0,4%▽	1,0%	1,0%
· Ik volgde een opleiding	17,6%	17,4%	17,6%	18,7%	17,3%	17,1%	18,5%	28,6%▲	11,0%▼	9,5%▼	29,1%▲	9,1%▼	14,7%▽	25,0%▲
· Anders	9,8%	8,8%	10,0%	14,8%△	8,6%▽	9,9%	9,6%	6,6%▽	8,9%	14,1%▲	18,9%▲	11,7%△	8,0%▽	9,1%
N	6.832	1.141	5.691	1.276	4.415	4.309	2.523	2.761	1.713	2.357	535	1.204	3.273	1.819

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Om welke reden(en) bent u als zelfstandige gaan werken? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Ik heb altijd al als zelfstandige willen werken	35,7%	48,1%▲	33,2%▼	43,4%▲	30,4%▼	41,4%▲	26,0%▼	42,8%▲	32,8%▽	29,4%▼	44,8%▲	38,2%△	38,1%△	27,1%▼
· Ik zocht een nieuwe uitdaging	29,8%	28,3%	30,1%	26,6%▽	31,0%△	29,2%	30,8%	31,5%△	32,9%△	25,5%▽	10,6%▼	30,3%	32,1%△	30,8%
· Ik wilde niet (meer) voor een baas werken	30,0%	27,5%	30,5%	23,6%▽	32,4%△	33,2%△	24,5%▽	33,6%△	32,3%△	24,0%▼	12,2%▼	35,4%△	32,1%△	27,8%▽
· Ik wilde zelf bepalen hoeveel en wanneer ik werk	39,4%	24,3%▼	42,4%▲	27,1%▼	46,7%▲	38,0%▽	41,7%△	45,3%▲	39,7%	32,1%▼	14,8%▼	37,0%	40,2%	46,4%△
· Ik wilde werk en privé beter kunnen combineren	22,4%	14,3%▼	24,0%▲	16,5%▼	26,1%▲	17,4%▼	30,7%▲	26,1%△	25,1%△	15,8%▼	12,6%▼	17,2%▽	22,6%	28,1%△
· Ik kon meer verdienen als zelfstandige	25,1%	23,7%	25,4%	12,9%▼	28,9%▲	28,6%▲	19,1%▼	34,4%▲	23,4%	15,3%▼	9,4%▼	28,7%△	26,0%	25,5%
· Geen van deze	18,9%	21,1%△	18,5%▽	24,0%△	17,0%▽	16,5%▽	23,2%△	14,9%▽	17,3%▽	25,0%▲	34,0%▲	15,2%▽	16,9%▽	20,7%△
N	6.690	1.121	5.569	1.223	4.346	4.220	2.470	2.713	1.688	2.289	513	1.163	3.219	1.794

Bent u daarnaast misschien ook om een van de volgende redenen als zelfstandige gaan werken? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Mijn beroep wordt meestal als zelfstandige uitgeoefend	31,7%	22,7%▼	33,5%▲	28,9%▽	34,9%△	29,4%▽	35,6%△	33,7%△	27,7%▽	32,3%	37,7%△	19,8%▼	23,9%▼	51,3%▲
· Ik ben ingestapt in het familiebedrijf	12,0%	28,5%▲	8,7%▼	26,9%▲	3,5%▼	12,2%	11,8%	10,3%▽	11,8%	14,2%△	67,0%▲	9,3%▽	9,7%▽	2,0%▼
· Ik kon geen geschikte baan vinden als werknemer (in loondienst)	8,6%	4,3%▼	9,4%▲	7,4%▽	10,0%△	9,2%△	7,4%▽	9,6%△	6,8%▽	8,6%	1,2%▼	9,1%	9,9%△	8,0%
· Ik ben ontslagen of mijn vorige contract is niet verlengd	6,6%	4,3%▽	7,1%△	5,2%▽	7,6%△	8,2%△	4,0%▽	4,8%▽	7,0%	8,4%△	1,5%▼	8,6%△	7,9%△	4,6%▽
· In mijn vorige baan was de werksfeer niet goed	10,4%	7,3%▽	11,0%△	10,1%	11,2%	10,8%	9,6%	11,6%△	10,0%	9,1%▽	3,0%▼	11,4%	11,0%	10,7%
· Mijn werkgever wilde dat ik als zelfstandige ging werken	2,4%	3,3%	2,3%	0,8%▽	2,7%△	2,3%	2,7%	3,4%△	1,5%▽	2,0%	0,6%▽	2,4%	2,3%	3,3%△
· Andere reden	17,7%	18,3%	17,6%	15,9%	18,1%	18,1%	17,1%	17,1%	18,5%	17,9%	6,2%▼	20,2%△	19,6%△	16,1%▽
· Geen van deze	27,7%	24,9%▽	28,3%△	23,5%▽	29,6%△	28,3%	26,7%	29,1%△	31,1%△	23,6%▽	10,2%▼	33,0%△	31,4%△	22,9%▽
N	6.620	1.113	5.507	1.223	4.284	4.158	2.462	2.693	1.655	2.273	519	1.123	3.186	1.792

Hoeveel jaar bent u werkzaam als zelfstandige?

- Gemiddelde	14,3	17,0▲	13,8▼	17,8▲	12,7▼	15,0△	13,1▽	7,41▼	14,4	22,4▲	23,0▲	14,6	13,6▽	13,0▽
N	6.470	1.073	5.397	1.166	4.231	4.093	2.377	2.634	1.605	2.231	466	1.131	3.124	1.748

Hoeveel jaar bent u werkzaam als zelfstandige?

· 0 t/m 5 jaar	26,0%	15,1%▼	28,2%▲	21,8%▽	30,0%△	24,7%▽	28,4%△	45,0%▲	17,6%▼	9,7%▼	13,9%▼	25,6%	26,4%	28,8%△
· 6 t/m 10 jaar	21,7%	22,2%	21,6%	18,1%▽	22,5%△	21,0%	22,9%	30,1%▲	19,8%▽	13,1%▼	12,5%▼	19,2%▽	23,2%△	23,0%
· 11 t/m 20 jaar	27,0%	28,5%	26,7%	23,8%▽	27,4%△	26,6%	27,5%	23,2%▽	36,5%▲	24,6%▽	20,7%▽	26,6%	28,1%	26,9%
· 21 t/m 30 jaar	14,7%	19,6%△	13,7%▽	16,1%△	13,1%▽	15,6%△	13,1%▽	1,6%▼	23,9%▲	23,5%▲	20,4%△	18,7%△	13,4%▽	13,0%▽
· 31 jaar en meer	10,6%	14,6%△	9,8%▽	20,0%▲	7,0%▼	12,1%△	8,1%▽	0%	2,3%▼	29,1%▲	32,5%▲	9,9%	9,0%▽	8,2%▽
N	6.470	1.073	5.397	1.166	4.231	4.093	2.377	2.634	1.605	2.231	466	1.131	3.124	1.748

Hoeveel jaar bestaat uw huidige bedrijf of onderneming?

- Gemiddelde	16,8	27,1▲	14,8▼	24,9▲	12,1▼	18,0△	14,8▽	10,9▼	16,5	24,1▲	49,0▲	14,8▽	15,5▽	12,7▼
N	6.331	1.044	5.287	1.123	4.164	4.007	2.324	2.579	1.586	2.166	417	1.102	3.091	1.721

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Hoelang bestaat uw huidige bedrijf of onderneming?

· 0 t/m 5 jaar	27,4%	13,1%▼	30,3%▲	23,1%▼	32,2%▲	26,0%▽	30,0%△	45,3%▲	20,2%▼	11,4%▼	9,1%▼	29,1%	27,3%	31,1%△
· 6 t/m 10 jaar	21,7%	17,8%▽	22,5%△	17,7%▽	23,8%△	21,4%	22,3%	27,5%▲	20,1%	16,0%▼	6,5%▼	20,5%	23,5%△	23,2%
· 11 t/m 20 jaar	25,4%	24,0%	25,7%	19,9%▽	27,2%△	25,1%	25,9%	19,3%▼	34,2%▲	26,1%	11,4%▼	25,5%	26,1%	27,3%△
· 21 t/m 30 jaar	12,2%	15,2%△	11,6%▽	13,6%△	11,1%▽	13,0%△	11,0%▽	2,1%▼	16,6%△	21,1%▲	14,3%	15,7%△	11,7%	10,5%▽
· 31 jaar en meer	13,2%	30,0%▲	9,9%▼	25,7%▲	5,6%▼	14,6%△	10,8%▽	5,8%▼	8,8%▽	25,3%▲	58,6%▲	9,2%▽	11,4%▽	7,9%▼
N	6.331	1.044	5.287	1.123	4.164	4.007	2.324	2.579	1.586	2.166	417	1.102	3.091	1.721

Aan hoeveel personen geeft u leiding? [Subgroep personeel in dienst]

· 1-4	65,9%	65,9%	--	--	--	67,4%	62,9%	63,2%	65,2%	70,3%△	#	80,2%▲	64,5%	57,4%▼
· 5-9	18,8%	18,8%	--	--	--	17,3%	22,0%	18,5%	19,3%	18,9%	#	11,4%▼	18,6%	26,6%▲
· 10-19	9,3%	9,3%	--	--	--	8,7%	10,6%	9,7%	10,8%	7,4%	#	3,0%▼	10,4%	10,5%
· 20-49	5,1%	5,1%	--	--	--	5,6%	4,1%	7,9%▲	3,8%	2,6%▽	#	4,4%	5,4%	5,1%
· 50-99	0,5%	0,5%	--	--	--	0,7%	0,2%	0,5%	0,8%	0,3%	#	1,0%	0,6%	0,4%
· 100 of meer	0,2%	0,2%	--	--	--	0,4%	0%	0,2%	0%	0,5%	#	0%	0,4%	0%
N	1.139	1.139	--	--	--	769	370	462	332	345	#	152	664	213

Waaruit bestaat het grootste deel van uw werkzaamheden? [Subgroep personeel in dienst]

· Leiding geven/managementtaken	32,9%	32,9%	--	--	--	37,0%▲	24,3%▼	41,9%▲	25,2%▼	28,1%▽	#	#	34,6%	26,1%▽
· Andere werkzaamheden	67,1%	67,1%	--	--	--	63,0%▼	75,7%▲	58,1%▼	74,8%▲	71,9%△	#	#	65,4%	73,9%△
N	1.082	1.082	--	--	--	730	352	444	316	321	#	#	636	201

Gevaarlijk werk index [10 items; ten minste één gevaar 'vaak of altijd']

· % Ten minste één gevaar vaak of altijd	13,1%	14,5%	12,9%	13,2%	12,8%	16,6%▲	7,1%▼	15,7%△	12,0%	11,0%▽	14,9%	30,2%▲	8,8%▼	9,1%▽
N	6.754	1.129	5.625	1.265	4.360	4.273	2.481	2.732	1.697	2.325	530	1.199	3.240	1.785

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Moet u gevaarlijk werk doen? En zo ja, wat is of zijn dan de belangrijkste gevaren van uw werk? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Géén gevaarlijk werk	71,3%	69,1%	71,7%	67,9%▼	72,8%▲	63,9%▼	84,0%▲	66,7%▼	72,6%	75,6%▲	54,8%▼	38,5%▼	81,2%▲	80,2%▲
· Vallen van hoogte	10,4%	6,9%▼	11,1%▲	9,8%	11,4%	15,5%▲	1,5%▼	11,4%▲	10,4%	9,2%▼	11,7%	37,8%▲	4,5%▼	2,1%▼
· Struikelen, uitglijden	12,9%	12,4%	13,0%	17,7%▲	11,6%▼	17,7%▲	4,7%▼	14,0%▲	11,8%	12,5%	30,5%▲	33,9%▲	7,3%▼	3,7%▼
· Bekneld raken	5,7%	6,6%	5,5%	9,6%▲	4,3%▼	8,1%	1,6%▼	6,8%▲	4,5%▼	5,1%	24,5%▲	12,3%▲	2,7%▼	1,0%▼
· Snijden, steken	10,7%	13,9%▲	10,0%▼	12,9%▲	9,2%▼	13,8%▲	5,4%▼	12,4%▲	10,8%	8,6%▼	12,4%	29,0%▲	6,5%▼	5,6%▼
· Botsen, aanrijdingen	4,6%	4,0%	4,7%	5,6%	4,4%	6,4%▲	1,5%▼	5,3%▲	3,5%▼	4,5%	9,0%▲	5,5%	4,8%	2,4%▼
· Ongeluk met gevaarlijke stoffen	3,6%	3,6%	3,6%	6,1%▲	2,9%▼	4,8%▲	1,5%▼	4,4%▲	3,1%	3,0%	10,5%▲	8,0%▲	2,1%▼	1,3%▼
· Confrontatie met geweld	3,3%	3,7%	3,2%	1,9%▼	3,6%▲	3,4%	3,1%	4,6%▲	2,4%▼	2,5%▼	2,4%	1,9%▼	2,6%▼	5,8%▲
· Verbranden	2,9%	4,6%▲	2,5%▼	3,8%▲	2,2%▼	3,7%▲	1,5%▼	3,5%▲	3,3%	1,8%▼	2,5%	7,0%▲	2,6%	0,7%▼
· Verstikking	0,8%	0,4%	0,9%	1,7%▲	0,6%▼	1,2%▲	0,1%▼	1,1%▲	0,6%	0,6%	3,0%▲	1,3%▲	0,5%▼	0,3%▼
· Ander gevaar	6,4%	7,8%▲	6,1%▼	7,4%▲	5,6%▼	7,4%▲	4,5%▼	7,8%▲	7,4%▲	3,9%▼	11,7%▲	9,7%▲	4,1%▼	6,7%
N	6.754	1.129	5.625	1.265	4.360	4.273	2.481	2.732	1.697	2.325	530	1.199	3.240	1.785

Heeft u één of meer van de volgende soorten gevaarlijk werk 'vaak' of 'altijd'? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Vallen van hoogte	2,9%	2,2%	3,1%	2,0%▼	3,4%▲	4,4%▲	0,4%▼	3,4%	3,0%	2,3%▼	1,5%▼	12,2%▲	1,0%▼	0,7%▼
· Struikelen, uitglijden	4,5%	3,7%	4,7%	5,0%	4,6%	6,3%▲	1,4%▼	5,3%▲	4,1%	3,9%	8,9%▲	13,0%▲	2,3%▼	1,5%▼
· Bekneld raken	1,3%	1,8%	1,2%	1,1%	1,3%	1,9%▲	0,4%▼	1,8%▲	1,4%	0,7%▼	4,2%▲	3,7%▲	0,6%▼	0,1%▼
· Snijden, steken	5,2%	7,1%▲	4,8%▼	5,2%	4,7%	6,4%▲	3,0%▼	6,3%▲	5,2%	3,8%▼	2,5%▼	13,9%▲	3,3%▼	3,4%▼
· Botsen, aanrijdingen	2,4%	2,3%	2,4%	1,4%▼	2,7%▲	3,3%▲	0,8%▼	2,6%	1,9%	2,4%	1,9%	2,5%	2,9%▲	1,5%▼
· Ongeluk met gevaarlijke stoffen	0,9%	0,8%	1,0%	1,0%	0,9%	1,3%▲	0,3%▼	1,3%▲	0,9%	0,5%▼	1,8%▲	2,6%▲	0,5%▼	0,4%▼
· Confrontatie met geweld	0,8%	0,8%	0,8%	0,4%	0,9%	0,9%	0,6%	1,3%▲	0,5%	0,5%▼	0%	0,2%▼	0,9%	1,3%▲
· Verbranden	1,3%	2,6%▲	1,0%▼	1,3%	0,9%	1,5%▲	0,9%▼	1,7%▲	1,3%	0,7%▼	1,0%	2,8%▲	1,4%	0,1%▼
· Verstikking	0,2%	0%	0,2%	0,1%	0,2%	0,2%	0%	0,2%	0,2%	0,1%	0,2%	0,3%	0,2%	0%
· Anders	1,8%	2,6%▲	1,7%▼	2,0%	1,6%	2,1%▲	1,4%▼	2,2%	2,2%	1,1%▼	3,2%▲	2,5%	1,2%▼	2,1%
· Geen van bovenstaande	86,9%	85,5%	87,1%	86,8%	87,2%	83,4%▼	92,9%▲	84,3%▼	88,0%	89,0%▲	85,1%	69,8%▼	91,2%▲	90,9%▲
N	6.754	1.129	5.625	1.265	4.360	4.273	2.481	2.732	1.697	2.325	530	1.199	3.240	1.785

· Fysiek belastend/zwaar werk [kracht', 'trilling', 'houding', 'herhaling]

· % Ten minste één regelmatig	39,1%	44,4%▲	38,0%▼	44,9%▲	36,0%▼	43,2%▲	32,0%▼	41,2%▲	38,2%	37,1%▼	59,5%▲	65,7%▲	27,8%▼	35,5%▼
N	6.833	1.141	5.692	1.276	4.416	4.312	2.521	2.765	1.713	2.354	537	1.208	3.269	1.818

Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, bijvoorbeeld bij tillen, duwen, trekken of sjouwen of gebruikt u in uw werk gereedschappen of apparaten waarbij u veel kracht moet zetten?

· Ja, regelmatig	22,4%	27,5%▲	21,3%▼	30,2%▲	18,8%▼	28,1%▲	12,6%▼	24,1%▲	22,1%	20,5%▼	44,5%▲	50,0%▲	14,0%▼	12,4%▼
· Ja, soms	23,5%	26,8%▲	22,8%▼	35,7%▲	19,1%▼	25,9%▲	19,4%▼	23,9%	21,7%▼	24,4%	36,9%▲	33,8%▲	20,0%▼	19,0%▼
· Nee	54,1%	45,7%▼	55,8%▲	34,1%▼	62,1%▲	46,0%▼	68,0%▲	52,0%▼	56,1%	55,1%	18,6%▼	16,2%▼	66,0%▲	68,5%▲
N	6.800	1.135	5.665	1.272	4.393	4.300	2.500	2.755	1.707	2.338	535	1.206	3.254	1.805

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▼: subgroep vs rest]			Sector [▲▼: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt?

· Ja, regelmatig	12,4%	10,9%	12,7%	16,9%▲	11,4%▼	17,0%▲	4,5%▼	13,7%▲	12,1%	11,0%▼	23,1%▲	34,6%▲	5,9%▼	6,0%▼
· Ja, soms	15,4%	15,7%	15,3%	22,3%▲	13,2%▼	20,1%▲	7,2%▼	16,3%	14,5%	14,8%	38,0%▲	36,1%▲	8,7%▼	6,7%▼
· Nee	72,3%	73,3%	72,1%	60,8%▼	75,3%▲	63,0%▼	88,3%▲	70,0%▼	73,4%	74,1%▲	38,9%▼	29,3%▼	85,4%▲	87,3%▲
N	6.779	1.134	5.645	1.271	4.374	4.289	2.491	2.749	1.704	2.326	535	1.205	3.244	1.795

Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding?

· Ja, regelmatig	12,6%	11,6%	12,8%	12,7%	12,8%	14,2%▲	9,9%▼	15,1%▲	10,9%▼	10,9%▼	14,9%	28,2%▲	6,2%▼	13,0%
· Ja, soms	30,2%	31,8%	29,9%	37,5%▲	27,7%▼	33,0%▲	25,4%▼	31,1%	30,5%	28,9%	52,3%▲	47,6%▲	20,3%▼	29,9%
· Nee	57,2%	56,6%	57,3%	49,8%▼	59,5%▲	52,8%▼	64,6%▲	53,8%▼	58,5%	60,2%▲	32,8%▼	24,2%▼	73,5%▲	57,1%
N	6.777	1.129	5.648	1.270	4.378	4.280	2.498	2.755	1.702	2.320	536	1.200	3.243	1.799

Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken?

· Ja, regelmatig	28,2%	30,9%▲	27,6%▼	28,5%	27,4%	29,9%▲	25,2%▼	29,5%▲	28,3%	26,5%▼	40,0%▲	45,3%▲	19,9%▼	28,1%
· Ja, soms	25,8%	29,3%▲	25,1%▼	34,8%▲	22,3%▼	28,4%▲	21,5%▼	28,2%▲	25,2%	23,5%▼	38,1%▲	35,7%▲	22,3%▼	22,1%▼
· Nee	46,0%	39,8%▼	47,3%▲	36,7%▼	50,3%▲	41,8%▼	53,3%▲	42,3%▼	46,5%	50,1%▲	21,9%▼	19,0%▼	57,8%▲	49,8%▲
N	6.770	1.133	5.637	1.263	4.374	4.276	2.495	2.751	1.698	2.321	532	1.196	3.238	1.805

Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken?

· Ja, regelmatig	6,5%	6,0%	6,6%	6,9%	6,5%	9,0%▲	2,3%▼	7,7%▲	7,2%	4,5%▼	9,2%▲	18,7%▲	2,7%▼	4,4%▼
· Ja, soms	19,0%	19,2%	18,9%	23,4%▲	17,6%▼	23,9%▲	10,5%▼	20,6%▲	18,0%	17,8%	35,9%▲	42,6%▲	11,1%▼	12,2%▼
· Nee	74,5%	74,9%	74,5%	69,6%▼	75,9%▲	67,2%▼	87,2%▲	71,7%▼	74,9%	77,7%▲	54,9%▼	38,7%▼	86,2%▲	83,4%▲
N	6.787	1.135	5.652	1.269	4.383	4.291	2.496	2.756	1.707	2.324	534	1.205	3.245	1.804

Werk u weleens met of dichtbij stoffen die ongezond kunnen zijn?

· Nooit	70,9%	68,5%	71,4%	61,9%▼	74,1%▲	65,0%▼	80,9%▲	70,9%	71,2%	70,8%	40,9%▼	38,9%▼	83,8%▲	76,8%▲
· Soms	23,7%	26,4%▲	23,2%▼	33,1%▲	20,3%▼	29,0%▲	14,8%▼	22,5%	23,7%	25,1%	54,1%▲	48,9%▲	13,7%▼	17,0%▼
· Vaak	4,2%	4,3%	4,2%	4,3%	4,1%	4,8%▲	3,2%▼	5,2%▲	3,8%	3,4%▼	4,8%	9,4%▲	2,2%▼	4,4%
· Altijd	1,1%	0,7%	1,2%	0,6%▼	1,4%▲	1,2%	1,1%	1,3%	1,3%	0,8%▼	0,1%▼	2,7%▲	0,3%▼	1,9%▲
N	6.459	1.087	5.372	1.187	4.185	4.060	2.399	2.583	1.636	2.240	490	1.114	3.121	1.734

Komt u weleens direct in aanraking met deze stoffen? [Subgroep: Werk met stoffen die ongezond kunnen zijn] [meerdere antwoorden mogelijk]

· Ik adem ze in	43,7%	36,4%▼	45,3%▲	40,0%▼	47,5%▲	43,8%	43,2%	44,3%	46,8%	40,6%	30,0%▼	50,8%▲	39,4%▼	46,1%
· Ik krijg ze op mijn huid	36,9%	35,4%	37,2%	34,6%	38,3%	37,7%	34,4%	39,1%	36,4%	34,8%	22,2%▼	47,0%▲	30,5%▼	37,6%
· Op een andere manier	8,9%	10,6%	8,5%	9,5%	8,1%	9,4%	7,4%	9,9%	8,4%	8,2%	10,6%	9,8%	8,0%	7,3%
· Nee	36,8%	40,0%	36,0%	38,6%	35,0%	36,7%	37,0%	36,5%	35,0%	38,4%	51,4%▲	29,0%▼	39,9%	36,1%
N	1.725	318	1.407	413	994	1.298	427	688	444	593	253	631	461	380

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▼: subgroep vs rest]			Sector [▲▼: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Loopt u de kans besmet te raken met een bacterie of virus tijdens uw werk? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Nee	55,8%	53,9%	56,2%	65,5%▲	53,6%▼	61,6%▲	46,0%▼	58,0%△	52,7%▽	55,5%	51,0%▽	73,8%▲	64,9%▲	29,0%▼
· Ja, via patiënten	10,8%	11,6%	10,7%	2,3%▼	13,0%▲	5,7%▼	19,4%▲	12,0%△	10,2%	9,9%	1,9%▼	2,3%▼	2,5%▼	33,7%▲
· Ja, via andere mensen	31,7%	32,7%	31,5%	19,5%▼	34,9%▲	28,9%▽	36,4%△	29,8%▽	34,4%△	31,9%	8,6%▼	20,5%▼	32,0%	44,9%▲
· Ja, via dieren (bijv. teken of vee)	4,6%	5,4%	4,5%	12,8%▲	2,1%▼	4,8%	4,2%	3,5%▽	5,2%	5,5%△	40,2%▲	1,1%▼	1,8%▼	1,9%▽
· Ja, via water dat besmet is met de legionellabacterie	0,8%	0,6%	0,9%	0,5%	1,0%	0,8%	0,9%	1,0%	0,8%	0,5%	1,0%	0,9%	0,7%	0,9%
· Ja, via onderzoeksmateriaal dat ik analyseer	0,3%	0,7%△	0,2%▽	0,3%	0,2%	0,3%	0,3%	0,2%	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%
· Ja, via ander materiaal (bijv. afval of rioolwater)	2,0%	1,8%	2,1%	3,0%△	1,8%▽	2,8%△	0,8%▽	1,7%	3,1%△	1,6%	4,9%△	5,4%▲	1,1%▽	0,6%▽
N	6.612	1.101	5.511	1.209	4.302	4.158	2.454	2.668	1.663	2.280	496	1.163	3.174	1.779

• **Autonomie/zelfstandigheid** [schaal: 1=nee - 3=regelmatig; 'uitvoering', 'volgorde', 'tempo', 'zelf oplossen', 'vrij nemen'; Cronbach's alfa = 0,71 (2023)]

- Gemiddelde	2,77	2,71▽	2,78△	2,79	2,78	2,77	2,76	2,72▼	2,79△	2,82▲	2,75	2,76	2,79△	2,74▽
N	6.835	1.141	5.694	1.276	4.418	4.313	2.522	2.764	1.715	2.356	536	1.208	3.272	1.819

• **Autonomie/zelfstandigheid** [≥2,5: 'regelmatig']

· % Regelmatig	83,9%	80,5%▽	84,5%△	86,4%△	84,0%▽	83,8%	84,0%	78,8%▼	85,1%	88,9%▲	84,4%	84,1%	85,3%△	80,9%▽
N	6.835	1.141	5.694	1.276	4.418	4.313	2.522	2.764	1.715	2.356	536	1.208	3.272	1.819

Kunt u zelf beslissen hoe u uw werk uitvoert?

· Ja, regelmatig	86,6%	88,1%	86,3%	89,1%△	85,5%▽	86,0%	87,5%	80,5%▼	89,1%△	91,9%▲	86,5%	83,7%▽	88,7%△	84,7%▽
· Ja, soms	11,2%	9,5%▽	11,6%△	9,1%▽	12,3%△	11,7%	10,4%	17,1%▲	8,7%▽	6,1%▼	12,3%	12,7%	9,6%▽	12,9%△
· Nee	2,2%	2,4%	2,2%	1,8%	2,3%	2,3%	2,1%	2,4%	2,2%	2,0%	1,2%	3,5%△	1,8%▽	2,4%
N	6.822	1.140	5.683	1.275	4.408	4.301	2.521	2.761	1.714	2.347	536	1.203	3.266	1.817

Bepaalt u zelf de volgorde van uw werkzaamheden?

· Ja, regelmatig	85,0%	88,4%△	84,3%▽	88,4%△	83,1%▽	84,3%	86,0%	79,3%▼	86,4%△	90,5%▲	86,6%	82,3%▽	87,2%△	82,3%▽
· Ja, soms	11,4%	9,2%▽	11,9%△	9,4%▽	12,6%△	12,1%△	10,3%▽	15,8%▲	10,9%	6,7%▼	10,6%	13,2%△	10,1%▽	13,0%△
· Nee	3,6%	2,3%▽	3,9%△	2,2%▽	4,3%△	3,5%	3,7%	4,9%△	2,7%▽	2,8%▽	2,8%	4,5%	2,8%▽	4,7%△
N	6.829	1.141	5.687	1.273	4.414	4.308	2.521	2.763	1.712	2.354	534	1.207	3.269	1.818

Kunt u zelf uw werktempo regelen?

· Ja, regelmatig	83,0%	80,2%▽	83,5%△	88,1%△	82,2%▽	83,8%△	81,5%▽	77,2%▼	84,3%	88,7%▲	88,7%△	85,3%△	83,6%	78,6%▽
· Ja, soms	13,8%	14,9%	13,6%	9,6%▽	14,7%△	13,3%	14,7%	18,5%▲	12,8%	9,0%▼	9,7%▽	12,7%	13,1%	17,1%△
· Nee	3,2%	5,0%△	2,9%▽	2,3%	3,1%	2,9%	3,8%	4,3%△	3,0%	2,2%▽	1,7%▽	2,0%▽	3,3%	4,4%△
N	6.812	1.140	5.672	1.272	4.400	4.298	2.514	2.759	1.709	2.345	534	1.206	3.260	1.813

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Moet u in uw werk zelf oplossingen bedenken om bepaalde dingen te doen?

· Ja, regelmatig	86,1%	86,4%	86,1%	86,1%	86,0%	86,6%	85,3%	83,8%▽	87,1%	88,2%△	84,9%	84,7%	87,8%△	84,4%▽
· Ja, soms	12,4%	12,4%	12,4%	12,0%	12,6%	12,2%	12,8%	14,6%△	11,7%	10,3%▽	13,4%	14,0%	11,0%▽	13,7%
· Nee	1,5%	1,2%	1,5%	1,9%	1,4%	1,2%▽	1,9%△	1,6%	1,2%	1,5%	1,7%	1,3%	1,2%	1,9%
N	6.805	1.135	5.670	1.268	4.402	4.292	2.513	2.752	1.706	2.346	532	1.206	3.253	1.814

Kunt u vrij nemen wanneer u dat wilt?

· Ja, regelmatig	63,5%	44,9%▼	67,3%▲	61,0%▽	69,1%△	63,8%	63,1%	60,0%▽	63,6%	67,6%△	51,4%▼	63,4%	66,6%△	61,7%
· Ja, soms	27,5%	35,3%▲	26,0%▼	27,6%	25,5%	27,8%	27,1%	31,1%△	27,6%	23,2%▽	32,7%△	30,7%△	24,8%▽	28,8%
· Nee	8,9%	19,8%▲	6,8%▼	11,4%▲	5,4%▼	8,4%	9,8%	8,8%	8,7%	9,2%	15,9%▲	5,9%▽	8,6%	9,5%
N	6.824	1.139	5.685	1.271	4.414	4.305	2.519	2.761	1.710	2.353	535	1.207	3.266	1.817

· Kwantitatieve taakeisen/werkdruk [schaal: 1=nooit - 4=altijd; 'erg snel', 'heel veel', 'extra hard'; Cronbach's alfa = 0,86 (2023)]

- Gemiddelde	2,22	2,51▲	2,16▼	2,19	2,16	2,25△	2,17▽	2,31▲	2,26△	2,09▼	2,26	2,27△	2,23	2,16▽
N	6.820	1.141	5.679	1.268	4.411	4.303	2.517	2.761	1.711	2.347	535	1.202	3.267	1.816

· Kwantitatieve taakeisen/werkdruk [≥2,5: 'vaak'/'altijd']

· % Vaak of altijd	29,0%	46,6%▲	25,5%▼	26,7%	25,1%	30,6%△	26,3%▽	33,6%△	31,4%△	21,9%▼	30,0%	32,9%△	28,9%	26,4%▽
N	6.820	1.141	5.679	1.268	4.411	4.303	2.517	2.761	1.711	2.347	535	1.202	3.267	1.816

Moet u erg snel werken?

· Nooit of soms	75,8%	60,7%▼	78,8%▲	79,3%	78,7%	73,7%▽	79,3%△	72,5%▽	73,5%▽	81,3%△	75,6%	71,2%▽	74,5%▽	81,2%△
· Vaak of altijd	24,2%	39,3%▲	21,2%▼	20,7%	21,3%	26,3%△	20,7%▽	27,5%△	26,5%△	18,7%▽	24,4%	28,8%△	25,5%△	18,8%▽
N	6.820	1.141	5.679	1.266	4.412	4.305	2.515	2.761	1.711	2.348	534	1.204	3.267	1.814

Moet u heel veel werk doen?

· Nooit of soms	63,3%	44,5%▼	67,1%▲	64,2%▽	67,9%△	61,5%▽	66,4%△	58,1%▽	61,1%▽	71,0%▲	58,3%▽	60,4%▽	64,3%	65,0%
· Vaak of altijd	36,7%	55,5%▲	32,9%▼	35,8%△	32,1%▽	38,5%△	33,6%▽	41,9%△	38,9%△	29,0%▼	41,7%△	39,6%△	35,7%	35,0%
N	6.819	1.139	5.680	1.268	4.412	4.303	2.516	2.761	1.709	2.349	535	1.203	3.266	1.815

Moet u extra hard werken?

· Nooit of soms	73,7%	57,1%▼	77,0%▲	76,4%	77,1%	72,5%▽	75,6%△	68,6%▽	71,5%▽	81,2%▲	73,1%	71,7%	74,4%	73,8%
· Vaak of altijd	26,3%	42,9%▲	23,0%▼	23,6%	22,9%	27,5%△	24,4%▽	31,4%△	28,5%△	18,8%▼	26,9%	28,3%	25,6%	26,2%
N	6.812	1.138	5.675	1.268	4.406	4.298	2.515	2.761	1.709	2.342	533	1.201	3.262	1.815

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▼: subgroep vs rest]			Sector [▲▼: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

• Balans tussen taakeisen en autonomie

· Hoge taakeisen - hoge autonomie; uitdagend; 'active jobs'	22,9%	35,4%▲	20,4%▼	23,1%△	19,7%▽	24,2%△	20,8%▽	25,0%△	25,4%△	18,8%▽	25,6%	27,3%△	23,4%	18,4%▽
· Hoge taakeisen - lage autonomie; veel spanning; 'high strain jobs'	6,1%	11,2%▲	5,1%▼	3,6%▽	5,5%△	6,4%	5,5%	8,6%△	6,0%	3,2%▽	4,4%	5,5%	5,5%	8,0%△
· Lage taakeisen - hoge autonomie; weinig spanning; 'low strain jobs'	60,9%	45,1%▼	64,1%▲	63,3%	64,3%	59,6%▽	63,2%△	53,9%▼	59,7%	70,1%▲	59,1%	56,7%▽	61,9%	62,5%
· Lage taakeisen - lage autonomie; niet uitdagend; 'passive jobs'	10,0%	8,3%▽	10,4%△	9,9%	10,5%	9,8%	10,5%	12,5%△	8,9%	7,9%▽	10,8%	10,4%	9,2%▽	11,1%
N	6.816	1.140	5.676	1.267	4.409	4.301	2.516	2.759	1.711	2.346	533	1.202	3.265	1.816

• 'High strain jobs': werk met hoge taakeisen en lage autonomie; werk met veel spanning

· % Ja	6,1%	11,2%▲	5,1%▼	3,6%▽	5,5%△	6,4%	5,5%	8,6%△	6,0%	3,2%▽	4,4%	5,5%	5,5%	8,0%△
N	6.816	1.140	5.676	1.267	4.409	4.301	2.516	2.759	1.711	2.346	533	1.202	3.265	1.816

• Cognitieve belasting/moeilijkheidsgraad [schaal: 1=nooit - 4=altijd; 'intensief nadenken', 'gedachten erbij', 'veel aandacht'; Cronbach's alfa = 0,76 (2023)]

- Gemiddelde	3,02	3,03	3,02	2,83▼	3,08▲	3,02	3,03	2,98▽	3,04	3,06△	2,76▼	2,92▼	3,02	3,18▲
N	6.837	1.142	5.695	1.276	4.420	4.315	2.522	2.765	1.715	2.357	536	1.208	3.273	1.820

• Cognitieve belasting/moeilijkheidsgraad [≥=2,5; 'vaak'/altijd]

· % Vaak of altijd	79,8%	81,2%	79,5%	69,6%▼	82,3%▲	79,9%	79,4%	77,0%▽	81,5%△	81,7%△	66,6%▼	77,4%▽	79,5%	85,7%▲
N	6.837	1.142	5.695	1.276	4.420	4.315	2.522	2.765	1.715	2.357	536	1.208	3.273	1.820

Vereist uw werk intensief nadenken?

· Nooit of soms	42,8%	41,7%	43,1%	54,3%▲	39,8%▼	40,5%▽	46,9%△	44,8%△	39,6%▽	42,9%	56,2%▲	48,5%△	39,4%▽	41,4%
· Vaak of altijd	57,2%	58,3%	56,9%	45,7%▼	60,2%▲	59,5%△	53,1%▽	55,2%▽	60,4%△	57,1%	43,8%▼	51,5%▽	60,6%△	58,6%
N	6.835	1.141	5.694	1.275	4.420	4.313	2.522	2.765	1.715	2.355	536	1.207	3.272	1.820

Vergt uw werk dat u er uw gedachten bij houdt?

· Nooit of soms	15,8%	17,5%	15,5%	24,6%▲	12,9%▼	16,5%△	14,6%▽	19,1%△	14,6%	12,9%▽	26,7%▲	19,0%△	16,0%	10,2%▼
· Vaak of altijd	84,2%	82,5%	84,5%	75,4%▼	87,1%▲	83,5%▽	85,4%△	80,9%▽	85,4%	87,1%△	73,3%▼	81,0%▽	84,0%	89,8%▲
N	6.831	1.140	5.690	1.275	4.415	4.310	2.521	2.764	1.712	2.355	536	1.207	3.269	1.818

Vergt uw werk veel aandacht van u?

· Nooit of soms	23,1%	19,0%▽	23,9%△	32,5%▲	21,4%▼	23,9%△	21,6%▽	24,3%	20,6%▽	23,4%	36,6%▲	27,3%△	23,7%	15,3%▼
· Vaak of altijd	76,9%	81,0%△	76,1%▽	67,5%▼	78,6%▲	76,1%▽	78,4%△	75,7%	79,4%△	76,6%	63,4%▼	72,7%▽	76,3%	84,7%▲
N	6.763	1.126	5.637	1.260	4.377	4.266	2.498	2.752	1.703	2.308	526	1.195	3.238	1.805

Hoe vaak krijgt u zo veel informatie dat u moeite heeft om dit snel genoeg te verwerken?

· Nooit of soms	78,6%	68,4%▼	80,7%▲	81,8%	80,4%	78,5%	78,8%	75,7%▽	77,5%	82,9%△	82,4%△	83,7%△	77,0%▽	77,0%
· Vaak of altijd	21,4%	31,6%▲	19,3%▼	18,2%	19,6%	21,5%	21,2%	24,3%△	22,5%	17,1%▽	17,6%▽	16,3%▽	23,0%△	23,0%
N	6.831	1.141	5.689	1.273	4.417	4.311	2.519	2.765	1.714	2.351	534	1.208	3.271	1.818

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]
• Gevarieerd werk [schaal: 1=nooit - 4=altijd; 'werk is gevarieerd', 'leer nieuwe dingen', 'vereist creativiteit'; Cronbach's alfa = 0,68 (2023)]														
- Gemiddelde	2,90	2,85▽	2,91△	2,78▼	2,95▲	2,88▽	2,94△	2,92△	2,91	2,87▽	2,73▼	2,85▽	2,87▽	3,05▲
N	6.772	1.132	5.641	1.266	4.375	4.263	2.509	2.752	1.697	2.324	528	1.184	3.250	1.810
• Gevarieerd werk [≥=2,5: 'vaak'/'altijd']														
- % Vaak of altijd	73,6%	68,1%▽	74,7%△	66,5%▼	77,0%▲	72,6%▽	75,3%△	74,8%	74,3%	71,5%▽	60,2%▼	71,4%	71,9%▽	82,0%▲
N	6.772	1.132	5.641	1.266	4.375	4.263	2.509	2.752	1.697	2.324	528	1.184	3.250	1.810
Is uw werk gevarieerd?														
- Nooit of soms	22,1%	20,0%	22,6%	28,4%△	20,9%▽	22,7%	21,2%	27,3%▲	19,0%▽	18,4%▽	21,4%	21,8%	22,9%	21,2%
- Vaak of altijd	77,9%	80,0%	77,4%	71,6%▽	79,1%△	77,3%	78,8%	72,7%▼	81,0%△	81,6%△	78,6%	78,2%	77,1%	78,8%
N	6.768	1.132	5.636	1.263	4.373	4.260	2.508	2.749	1.698	2.321	528	1.180	3.251	1.810
Vereist uw werk dat u nieuwe dingen leert?														
- Nooit of soms	48,6%	54,2%△	47,5%▽	56,9%▲	44,7%▼	50,3%△	45,7%▽	42,7%▼	48,3%	55,8%▲	57,5%△	58,0%▲	49,5%	38,2%▼
- Vaak of altijd	51,4%	45,8%▽	52,5%△	43,1%▼	55,3%▲	49,7%▽	54,3%△	57,3%▲	51,7%	44,2%▼	42,5%▽	42,0%▼	50,5%	61,8%▲
N	6.764	1.131	5.633	1.265	4.368	4.257	2.508	2.750	1.696	2.319	528	1.181	3.246	1.808
Vereist uw werk creativiteit?														
- Nooit of soms	28,2%	34,6%△	26,9%▽	34,3%▲	24,7%▼	28,3%	27,9%	26,5%▽	27,0%	31,1%△	44,7%▲	28,7%	30,2%△	19,4%▼
- Vaak of altijd	71,8%	65,4%▽	73,1%△	65,7%▼	75,3%▲	71,7%	72,1%	73,5%△	73,0%	68,9%▽	55,3%▼	71,3%	69,8%▽	80,6%▲
N	6.731	1.122	5.609	1.257	4.352	4.234	2.497	2.743	1.688	2.299	521	1.177	3.228	1.805
Levert u in uw werk een duidelijke bijdrage aan het ontwikkelen en verbeteren van producten/diensten?														
- Nooit of soms	48,7%	51,1%	48,2%	56,2%▲	45,9%▼	48,6%	48,9%	44,0%▽	49,0%	54,0%△	57,3%△	55,9%△	45,8%▽	46,7%▽
- Vaak of altijd	51,3%	48,9%	51,8%	43,8%▼	54,1%▲	51,4%	51,1%	56,0%△	51,0%	46,0%▽	42,7%▽	44,1%▽	54,2%△	53,3%△
N	6.752	1.128	5.624	1.263	4.362	4.251	2.501	2.747	1.689	2.315	525	1.179	3.244	1.804
Hoeveel uur per dag werkt u gemiddeld aan een beeldscherm voor uw werk? [Desktop, laptop, notebook, tablet, smartphone e.d.]														
- Gemiddelde	3,60	3,63	3,60	2,84▼	3,82▲	3,56	3,68	4,00▲	3,77△	3,02▼	1,89▼	1,96▼	4,68▲	3,26▽
N	6.783	1.134	5.649	1.260	4.389	4.274	2.509	2.750	1.695	2.339	527	1.190	3.249	1.816
• Beeldschermwerk														
- % 6 uur per dag of meer	27,3%	25,6%	27,7%	14,2%▼	31,5%▲	27,7%	26,7%	33,4%▲	29,2%△	18,8%▼	5,9%▼	8,7%▼	42,4%▲	18,7%▼
N	6.783	1.134	5.649	1.260	4.389	4.274	2.509	2.750	1.695	2.339	527	1.190	3.249	1.816
Hoe vaak gebruikt u elektronische communicatie via de computer of mobiele telefoon? [E-mail, social media, apps e.d.]														
- Nooit t/m een paar keer per dag	44,1%	36,2%▽	45,7%△	52,2%△	43,8%▽	45,0%△	42,5%▽	41,8%▽	37,6%▽	51,5%▲	64,1%▲	70,9%▲	29,9%▼	45,8%
- Een groot aantal keer per dag of de hele dag	55,9%	63,8%△	54,3%▽	47,8%▽	56,2%△	55,0%▽	57,5%△	58,2%△	62,4%△	48,5%▼	35,9%▼	29,1%▼	70,1%▲	54,2%
N	6.829	1.141	5.689	1.275	4.414	4.311	2.518	2.762	1.712	2.355	535	1.206	3.268	1.819

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Hoe vaak gebruikt u een digitaal systeem om informatie te krijgen of op te zoeken? [Klantenbestand, voorraadbeheer, zoekprogramma, intranet e.d.]

· Nooit t/m een paar keer per dag	66,3%	52,3%▼	69,1%▲	74,4%△	67,6%▽	68,4%△	62,7%▽	64,9%▽	62,5%▽	70,7%△	83,6%▲	89,4%▲	56,5%▼	63,5%▽
· Een groot aantal keer per dag of de hele dag	33,7%	47,7%▲	30,9%▼	25,6%▽	32,4%△	31,6%▽	37,3%△	35,1%△	37,5%△	29,3%▽	16,4%▼	10,6%▼	43,5%▲	36,5%△
N	6.824	1.140	5.684	1.269	4.415	4.306	2.518	2.763	1.712	2.348	534	1.207	3.267	1.816

Hoe vaak gebruikt u een geavanceerd technisch hulpmiddel? [Robot(arm), drone, exoskelet, zelfrijdend voertuig e.d.]

· Nooit	92,3%	89,1%▽	92,9%△	88,4%▼	94,2%▲	90,0%▼	96,1%▲	89,4%▽	95,1%△	93,6%△	72,8%▼	93,5%	93,3%△	95,4%△
· Wel eens of vaker	7,7%	10,9%△	7,1%▽	11,6%▲	5,8%▼	10,0%▲	3,9%▼	10,6%△	4,9%▽	6,4%▽	27,2%▲	6,5%	6,7%▽	4,6%▽
N	6.829	1.141	5.688	1.274	4.415	4.308	2.521	2.765	1.709	2.355	533	1.207	3.273	1.816

• Ongewenste omgangsvormen

· % Enkele keer t/m zeer vaak	17,9%	21,4%△	17,2%▽	15,1%▽	17,8%△	15,9%▽	21,3%△	20,6%△	19,0%	13,9%▽	12,1%▽	12,6%▽	17,5%	23,9%▲
N	6.839	1.142	5.697	1.277	4.420	4.316	2.523	2.765	1.715	2.359	537	1.208	3.274	1.820

Ongewenste seksuele aandacht klanten (en collega's)

· Nooit	94,7%	95,0%	94,6%	97,0%△	93,9%▽	97,5%▲	89,8%▼	92,4%▽	95,1%	96,9%△	99,0%▲	97,4%△	95,6%△	89,8%▼
· Enkele keer t/m zeer vaak	5,3%	5,0%	5,4%	3,0%▽	6,1%△	2,5%▼	10,2%▲	7,6%△	4,9%	3,1%▽	1,0%▼	2,6%▽	4,4%▽	10,2%▲
N	6.837	1.142	5.695	1.275	4.420	4.314	2.523	2.765	1.715	2.357	535	1.208	3.274	1.820

Intimidatie klanten (en collega's)

· Nooit	87,2%	82,5%▽	88,2%△	88,6%	88,1%	87,4%	87,0%	86,0%▽	86,2%	89,4%△	91,5%△	90,9%△	87,2%	83,6%▽
· Enkele keer t/m zeer vaak	12,8%	17,5%△	11,8%▽	11,4%	11,9%	12,6%	13,0%	14,0%△	13,8%	10,6%▽	8,5%▽	9,1%▽	12,8%	16,4%△
N	6.833	1.142	5.691	1.273	4.418	4.313	2.520	2.762	1.713	2.358	537	1.207	3.270	1.819

Lichamelijk geweld klanten (en collega's)

· Nooit	97,4%	97,0%	97,5%	97,7%	97,4%	97,1%▽	97,9%△	96,4%▽	98,1%△	98,0%△	98,5%	97,9%	97,5%	96,6%▽
· Enkele keer t/m zeer vaak	2,6%	3,0%	2,5%	2,3%	2,6%	2,9%△	2,1%▽	3,6%△	1,9%▽	2,0%▽	1,5%	2,1%	2,5%	3,4%△
N	6.835	1.142	5.693	1.276	4.417	4.314	2.521	2.765	1.715	2.355	537	1.207	3.273	1.818

Pesten klanten (en collega's)

· Nooit	94,9%	96,1%△	94,6%▽	94,9%	94,5%	95,0%	94,6%	93,4%▽	94,8%	96,6%△	96,1%	95,0%	95,0%	94,1%
· Enkele keer t/m zeer vaak	5,1%	3,9%▽	5,4%△	5,1%	5,5%	5,0%	5,4%	6,6%△	5,2%	3,4%▽	3,9%	5,0%	5,0%	5,9%
N	6.830	1.142	5.688	1.274	4.414	4.312	2.518	2.765	1.714	2.350	537	1.208	3.268	1.816

Ik neem maatregelen om te voorkomen dat ik ziek word door het werk

· (Helemaal) oneens of neutraal	25,8%	26,5%	25,7%	28,6%△	24,8%▽	25,6%	26,0%	31,4%▲	21,9%▽	22,0%▽	24,5%	18,6%▼	29,6%△	24,0%▽
· (Helemaal) eens	74,2%	73,5%	74,3%	71,4%▽	75,2%△	74,4%	74,0%	68,6%▼	78,1%△	78,0%△	75,5%	81,4%▲	70,4%▽	76,0%△
N	6.824	1.138	5.687	1.273	4.414	4.306	2.518	2.760	1.712	2.353	532	1.205	3.269	1.819

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]
Ik heb voldoende informatie over hoe (mijn medewerkers en) ik veilig en gezond kan (kunnen) werken														
· (Helemaal) oneens of neutraal	9,1%	6,4%▽	9,6%△	9,4%	9,7%	9,5%	8,4%	12,8%▲	7,3%▽	6,0%▽	7,6%	6,0%▽	10,5%△	9,1%
· (Helemaal) eens	90,9%	93,6%△	90,4%▽	90,6%	90,3%	90,5%	91,6%	87,2%▼	92,7%△	94,0%△	92,4%	94,0%△	89,5%▽	90,9%
N	6.834	1.139	5.694	1.276	4.418	4.314	2.520	2.763	1.713	2.357	535	1.207	3.272	1.820
Bent u in de afgelopen 12 maanden betrokken geweest bij een arbeidsongeval?														
· % Ja	1,9%	1,8%	2,0%	2,7%△	1,8%▽	2,3%△	1,4%▽	1,9%	1,6%	2,2%	2,3%	3,3%△	1,4%▽	1,9%
N	6.749	1.124	5.625	1.249	4.376	4.255	2.494	2.711	1.698	2.340	532	1.177	3.241	1.798
In de afgelopen 12 maanden slachtoffer geworden van één of meer arbeidsongevallen met één of meer dagen verzuim?														
· % Ja	0,9%	0,7%	1,0%	1,3%	0,9%	1,1%△	0,6%▽	0,8%	0,9%	1,0%	0,9%	1,6%△	0,7%	0,7%
N	6.743	1.121	5.622	1.247	4.375	4.252	2.491	2.709	1.698	2.336	532	1.176	3.237	1.798
In de afgelopen 12 maanden slachtoffer geworden van één of meer arbeidsongevallen met vier of meer dagen verzuim?														
· % Ja	0,7%	0,4%	0,7%	0,8%	0,7%	0,8%	0,4%	0,5%	0,8%	0,7%	0,3%	1,2%△	0,6%	0,5%
N	6.743	1.121	5.622	1.247	4.375	4.251	2.491	2.709	1.698	2.336	532	1.176	3.236	1.798
Hoe is over het algemeen uw gezondheid?														
· Zeer slecht	0,4%	0,2%	0,4%	0,5%	0,3%	0,3%	0,5%	0,2%	0,3%	0,5%	0,3%	0,5%	0,4%	0,2%
· Slecht	1,6%	2,1%	1,5%	1,7%	1,5%	1,7%	1,4%	1,4%	1,7%	1,8%	1,9%	2,2%	1,3%	1,7%
· Gaat wel	14,9%	15,5%	14,7%	17,7%△	13,9%▽	15,0%	14,5%	12,9%▽	14,8%	17,2%△	14,8%	15,2%	15,1%	14,1%
· Goed	62,2%	61,9%	62,3%	62,3%	62,3%	62,2%	62,3%	59,1%▽	65,5%△	63,5%	68,3%△	62,5%	61,6%	61,5%
· Zeer goed	21,0%	20,2%	21,1%	17,8%▽	22,1%△	20,8%	21,3%	26,4%▲	17,5%▽	17,1%▽	14,7%▽	19,6%	21,6%	22,5%
N	6.802	1.133	5.669	1.265	4.404	4.291	2.511	2.751	1.708	2.343	535	1.193	3.263	1.811
Algemene gezondheidstoestand														
· % Goed of zeer goed	83,2%	82,1%	83,4%	80,1%▽	84,3%△	83,0%	83,6%	85,5%△	83,1%	80,5%▽	83,0%	82,1%	83,2%	84,0%
N	6.802	1.133	5.669	1.265	4.404	4.291	2.511	2.751	1.708	2.343	535	1.193	3.263	1.811
• Burn-outklachten [schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 'emotioneel uitgeput', 'leeg', 'moe', 'vergt veel', 'compleet uitgeput'; Cronbach's alfa = 0,90 (2023)]														
- Gemiddelde	1,97	2,12△	1,93▽	1,87▽	1,95△	1,93▽	2,02△	2,17▲	1,97	1,72▼	1,79▽	1,88▽	1,94	2,11△
N	6.837	1.142	5.696	1.277	4.419	4.315	2.522	2.765	1.715	2.357	537	1.208	3.274	1.818
• Burn-outklachten [>3,20: 'meerdere keren per maand']														
· % Ja	11,7%	14,8%△	11,1%▽	10,9%	11,2%	11,2%	12,7%	15,7%▲	11,7%	7,1%▼	7,5%▽	10,9%	11,3%	14,3%△
N	6.837	1.142	5.696	1.277	4.419	4.315	2.522	2.765	1.715	2.357	537	1.208	3.274	1.818
Ik voel me emotioneel uitgeput door mijn werk														
· Nooit t/m maandelijks	87,6%	84,9%▽	88,1%△	88,9%	87,9%	88,5%△	86,0%▽	83,5%▼	88,1%	92,0%▲	89,8%	89,5%△	88,2%	84,7%▽
· Enkele keren per maand t/m dagelijks	12,4%	15,1%△	11,9%▽	11,1%	12,1%	11,5%▽	14,0%△	16,5%▲	11,9%	8,0%▼	10,2%	10,5%▽	11,8%	15,3%△
N	6.832	1.139	5.693	1.276	4.417	4.311	2.522	2.765	1.714	2.353	537	1.207	3.270	1.818

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Aan het einde van een werkdag voel ik me leeg

· Nooit t/m maandelijks	78,0%	73,4%▽	79,0%△	81,2%△	78,3%▽	78,1%	77,9%	73,8%▽	79,5%	81,9%△	83,9%△	77,5%	79,6%△	74,0%▽
· Enkele keren per maand t/m dagelijks	22,0%	26,6%△	21,0%▽	18,8%▽	21,7%△	21,9%	22,1%	26,2%△	20,5%	18,1%▽	16,1%▽	22,5%	20,4%▽	26,0%△
N	6.815	1.138	5.677	1.273	4.405	4.297	2.518	2.758	1.710	2.347	533	1.203	3.263	1.816

Ik voel me moe als ik 's morgens opsta en geconfronteerd word met mijn werk

· Nooit t/m maandelijks	86,4%	82,6%▽	87,2%△	87,7%	87,0%	86,6%	86,2%	82,5%▽	86,5%	91,0%▲	88,5%	87,8%	86,7%	84,3%▽
· Enkele keren per maand t/m dagelijks	13,6%	17,4%△	12,8%▽	12,3%	13,0%	13,4%	13,8%	17,5%△	13,5%	9,0%▼	11,5%	12,2%	13,3%	15,7%△
N	6.823	1.139	5.684	1.274	4.410	4.304	2.519	2.762	1.712	2.348	535	1.207	3.270	1.811

Het vergt heel veel van mij om de hele dag met mensen te werken

· Nooit t/m maandelijks	88,1%	85,4%▽	88,7%△	91,2%△	87,9%▽	89,4%△	85,9%▽	85,2%▽	87,2%	92,1%△	92,0%△	92,5%△	88,7%	82,9%▼
· Enkele keren per maand t/m dagelijks	11,9%	14,6%△	11,3%▽	8,8%▽	12,1%△	10,6%▽	14,1%△	14,8%△	12,8%	7,9%▽	8,0%▽	7,5%▽	11,3%	17,1%▲
N	6.811	1.138	5.673	1.270	4.403	4.297	2.513	2.756	1.706	2.349	531	1.204	3.259	1.816

Ik voel me compleet uitgeput door mijn werk

· Nooit t/m maandelijks	90,9%	89,3%▽	91,2%△	91,1%	91,2%	90,5%	91,6%	88,2%▽	91,3%	93,7%△	94,0%△	88,7%▽	91,6%	90,1%
· Enkele keren per maand t/m dagelijks	9,1%	10,7%△	8,8%▽	8,9%	8,8%	9,5%	8,4%	11,8%△	8,7%	6,3%▽	6,0%▽	11,3%△	8,4%	9,9%
N	6.829	1.140	5.689	1.273	4.416	4.310	2.519	2.765	1.712	2.351	537	1.208	3.267	1.817

· Bevlogenheid [schaal: 1=nooit - 7=elke dag; 'fit en sterk', 'enthousiast', 'ga op in werk'; Cronbach's alfa = 0,82 (2023)]

- Gemiddelde	5,82	5,90△	5,80▽	5,83	5,80	5,80	5,85	5,68▽	5,80	6,00▲	5,93△	5,77	5,75▽	5,94△
N	6.819	1.141	5.678	1.268	4.410	4.301	2.518	2.758	1.713	2.348	535	1.206	3.262	1.817

· Bevlogenheid [≥=5,5: 'meerdere keren per week']

· % Enkele keren per week of elke dag	67,2%	69,6%	66,7%	66,9%	66,6%	66,4%	68,4%	62,9%▽	66,1%	72,9%△	71,2%△	65,0%	64,9%▽	71,4%△
N	6.819	1.141	5.678	1.268	4.410	4.301	2.518	2.758	1.713	2.348	535	1.206	3.262	1.817

Als ik werk voel ik me fit en sterk

· Nooit t/m maandelijks	10,5%	9,2%	10,7%	12,3%△	10,2%▽	10,6%	10,3%	11,9%△	9,9%	9,1%▽	10,3%	11,6%	11,5%△	8,0%▽
· Enkele keren per maand t/m dagelijks	89,5%	90,8%	89,3%	87,7%▽	89,8%△	89,4%	89,7%	88,1%▽	90,1%	90,9%△	89,7%	88,4%	88,5%▽	92,0%△
N	6.800	1.138	5.661	1.266	4.395	4.287	2.513	2.754	1.708	2.337	535	1.199	3.250	1.816

Ik ben enthousiast over mijn werk

· Nooit t/m maandelijks	5,7%	4,6%	5,9%	7,0%	5,6%	6,2%△	4,8%▽	5,8%	6,2%	5,2%	7,7%△	8,5%△	5,7%	3,3%▽
· Enkele keren per maand t/m dagelijks	94,3%	95,4%	94,1%	93,0%	94,4%	93,8%▽	95,2%△	94,2%	93,8%	94,8%	92,3%▽	91,5%▽	94,3%	96,7%△
N	6.822	1.141	5.681	1.269	4.412	4.300	2.521	2.760	1.712	2.350	535	1.207	3.263	1.817

Ik ga helemaal op in mijn werk

· Nooit t/m maandelijks	9,6%	7,5%▽	10,0%△	10,3%	9,9%	10,3%△	8,4%▽	10,0%	9,8%	8,9%	9,3%	13,1%△	10,2%	6,3%▽
· Enkele keren per maand t/m dagelijks	90,4%	92,5%△	90,0%▽	89,7%	90,1%	89,7%▽	91,6%△	90,0%	90,2%	91,1%	90,7%	86,9%▽	89,8%	93,7%△
N	6.803	1.140	5.664	1.263	4.401	4.289	2.514	2.755	1.709	2.340	533	1.201	3.255	1.815

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd)

- Gemiddelde	4,47	3,13▽	4,74△	3,89▽	4,98△	4,24	4,88	4,31	4,12	4,92△	3,19▽	4,76	4,10▽	5,31△
N	6.701	1.119	5.582	1.239	4.343	4.240	2.462	2.724	1.683	2.294	519	1.190	3.205	1.788

Heeft u de afgelopen 12 maanden wel eens niet (of minder uren) kunnen werken vanwege ziekte of een andere gezondheidsreden?

· % Ja	45,5%	41,9%△	46,2%△	39,5%▽	48,2%△	44,3%▽	47,5%△	49,0%△	46,6%	40,6%▽	35,5%▼	44,1%	43,7%▽	52,6%△
N	6.834	1.140	5.693	1.274	4.419	4.313	2.520	2.764	1.714	2.356	535	1.208	3.272	1.818

Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden niet (of minder uren) kunnen werken vanwege ziekte of een andere gezondheidsreden?

- Gemiddelde	1,98	1,59▽	2,06△	1,92	2,10	1,95	2,03	2,04	1,94	1,94	1,46▽	2,31△	1,78▽	2,27△
N	6.758	1.126	5.633	1.263	4.370	4.274	2.485	2.751	1.691	2.316	529	1.200	3.229	1.801

Hoeveel werkdagen heeft u de afgelopen 12 maanden niet (of minder uren) gewerkt vanwege ziekte of een andere gezondheidsreden?

- Gemiddelde	7,28	5,98▽	7,54△	6,46▽	7,84△	7,08	7,61	6,93	7,27	7,70	5,67	8,52△	6,70▽	7,95
N	6.709	1.119	5.590	1.239	4.350	4.244	2.465	2.727	1.684	2.297	519	1.190	3.209	1.791

Een werknemer kan bij werkgerelateerde gezondheidsklachten naar een bedrijfsarts of arbodienst. Wat doet u in dat geval? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Naar een bedrijfsarts gaan die ik zelf regel	3,9%	8,9%▲	2,9%▼	3,2%	2,7%	4,3%△	3,2%▽	5,9%△	3,0%▽	2,1%▽	2,6%	4,2%	4,2%	3,5%
· Naar een bedrijfsarts gaan via een sectororganisatie	2,4%	8,2%▲	1,3%▼	1,0%	1,4%	2,6%	2,2%	3,0%△	2,1%	2,0%	3,1%	2,9%	2,3%	2,2%
· Naar een bedrijfsarts gaan via een zzp-organisatie	2,3%	1,5%▽	2,5%△	1,4%▽	2,8%△	2,3%	2,4%	3,6%△	2,2%	0,9%▽	1,2%	2,7%	1,7%▽	3,6%△
· Naar mijn huisarts gaan	88,5%	78,9%▼	90,5%▲	89,0%▽	90,9%△	88,7%	88,2%	86,5%▽	90,4%△	89,6%△	89,1%	88,3%	89,2%	87,4%
· Iets anders	9,3%	9,8%	9,1%	9,5%	9,0%	8,1%▽	11,3%△	9,6%	8,6%	9,4%	8,6%	7,9%	8,3%▽	12,1%△
N	6.816	1.139	5.677	1.268	4.409	4.298	2.518	2.756	1.711	2.349	531	1.207	3.262	1.816

Welke voorzieningen heeft u voor als u arbeidsongeschikt zou worden? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Een arbeidsongeschiktheidsverzekering (voor mijn werk als zelfstandig ondernemer)	24,4%	40,5%▲	21,1%▼	18,2%▽	21,9%△	27,4%△	19,1%▽	26,1%△	29,5%△	18,6%▼	30,9%△	30,0%△	22,1%▽	23,0%
· Een arbeidsongeschiktheidsverzekering via mijn werk in loondienst	6,8%	2,6%▼	7,7%▲	10,1%△	7,0%▽	6,8%	6,9%	8,0%△	7,6%	4,8%▽	12,1%△	3,1%▼	6,6%	8,1%△
· Een verzekering via het UWV (vrijwillige verzekering ziekwet of WIA)	3,0%	3,0%	3,0%	2,9%	3,0%	3,3%	2,4%	3,6%△	3,1%	2,1%▽	1,3%▽	5,9%△	2,3%▽	2,9%
· Schenkring, bv. Broodfonds	6,1%	4,8%▽	6,4%△	3,0%▼	7,3%▲	5,9%	6,4%	6,0%	7,9%△	4,9%▽	1,8%▼	7,1%	6,0%	6,8%
· Spaargeld / beleggingen	35,7%	30,8%▽	36,7%△	25,7%▼	39,8%▲	36,0%	35,4%	36,9%	36,0%	34,3%	21,1%▼	32,9%▽	37,8%△	38,0%△
· De waarde van mijn bedrijf dekt het risico af	7,4%	18,7%▲	5,1%▼	12,3%▲	3,1%▼	8,4%△	5,5%▽	6,4%▽	7,2%	8,6%△	30,6%▲	6,2%	6,6%▽	2,8%▼
· De waarde van mijn eigen woning dekt het risico af	11,6%	12,7%	11,4%	10,9%	11,5%	13,0%△	9,2%▽	8,2%▽	13,3%△	14,3%△	6,4%▽	14,0%△	13,1%△	9,0%▽
· Andere arbeidsongeschiktheidsvoorziening	6,9%	6,4%	7,0%	7,0%	7,0%	7,4%	6,1%	6,2%	7,4%	7,3%	8,0%	6,6%	7,0%	6,6%
· Ik heb geen voorziening voor arbeidsongeschiktheid	33,4%	25,4%▼	35,0%▲	39,3%△	33,8%▽	30,9%▽	37,6%△	32,3%	29,2%▽	37,7%△	23,1%▼	30,9%	35,2%△	34,6%
N	6.293	1.060	5.233	1.137	4.096	3.985	2.308	2.511	1.609	2.173	488	1.070	3.044	1.691

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

[Subgroep niet-hybride zelfstandig ondernemers] Welke voorzieningen heeft u voor als u arbeidsongeschikt zou worden? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Een arbeidsongeschiktheidsverzekering (voor mijn werk als zelfstandig ondernemer)	27,3%	41,7%▲	24,0%▼	21,2%▽	24,7%△	30,5%▲	21,6%▼	30,5%△	33,1%△	19,9%▼	35,8%△	31,9%△	24,8%▽	26,2%
· Een verzekering via het UWV (vrijwillige verzekering ziekwet of WIA)	2,9%	2,6%	3,0%	2,9%	3,0%	3,1%	2,6%	3,7%△	2,9%	2,1%▽	0,7%▽	6,1%▲	2,1%▽	2,7%
· Broodfonds	6,7%	4,7%▽	7,2%△	3,6%▽	8,1%△	6,5%	7,1%	6,6%	9,1%△	5,2%▽	1,4%▼	7,4%	6,7%	7,6%
· Spaargeld/beleggingen	36,6%	30,6%▽	38,0%△	25,4%▼	41,3%▲	36,9%	36,1%	38,2%	37,3%	34,5%▽	21,2%▼	34,0%	38,9%△	38,7%
· De waarde van mijn bedrijf dekt het risico af	7,9%	18,8%▲	5,4%▼	13,0%▲	3,4%▼	9,0%△	6,0%▽	7,5%	7,6%	8,5%	33,0%▲	6,4%	7,2%	3,4%▼
· De waarde van mijn eigen woning dekt het risico af	12,1%	12,7%	11,9%	11,0%	12,2%	13,4%△	9,6%▽	8,9%▽	13,7%△	14,2%△	5,4%▼	14,4%△	13,7%△	9,2%▽
· Andere arbeidsongeschiktheidsvoorziening	7,1%	6,5%	7,2%	7,3%	7,2%	7,5%	6,3%	5,9%▽	7,9%	7,7%	7,6%	6,7%	7,0%	7,2%
· Ik heb geen voorziening voor arbeidsongeschiktheid	34,0%	25,8%▼	35,9%▲	42,9%△	34,0%▽	31,4%▽	38,6%△	32,5%	29,0%▽	39,0%△	26,9%▽	30,5%▽	35,8%△	35,1%
N	5.350	1.002	4.348	911	3.438	3.426	1.924	2.037	1.358	1.955	386	1.003	2.565	1.396

[Subgroep wel-hybride zelfstandig ondernemers] Welke voorzieningen heeft u voor als u arbeidsongeschikt zou worden? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Een arbeidsongeschiktheidsverzekering (voor mijn werk als zelfstandig ondernemer)	7,9%	#	7,0%▼	6,0%	7,3%	8,8%	6,5%	7,1%	9,8%	7,2%	#	#	7,8%	7,8%
· Een arbeidsongeschiktheidsverzekering via mijn werk in loondienst	45,5%	#	45,3%	50,9%	43,4%	48,3%△	41,4%▽	42,4%	49,0%	48,1%	#	#	41,7%▽	46,4%
· Een verzekering via het UWV (vrijwillige verzekering ziekwet of WIA)	3,2%	#	2,8%▼	3,0%	2,7%	4,2%△	1,9%▽	3,1%	4,2%	2,4%	#	#	3,2%	3,5%
· Broodfonds	2,6%	#	2,4%	0,5%▼	3,0%▲	2,3%	3,1%	3,3%	1,5%	2,4%	#	#	2,2%	2,9%
· Spaargeld/beleggingen	30,8%	#	30,6%	26,8%	31,9%	30,0%	31,8%	31,2%	28,6%	32,3%	#	#	32,3%	34,9%
· De waarde van mijn bedrijf dekt het risico af	4,2%	#	3,4%▼	9,6%▲	1,2%▼	4,8%	3,4%	1,6%▼	5,2%	8,9%▲	#	#	3,3%	0,3%▼
· De waarde van mijn eigen woning dekt het risico af	9,1%	#	8,8%	10,7%	8,2%	10,5%	7,1%	5,3%▼	10,9%	15,3%▲	#	#	10,0%	7,8%
· Andere arbeidsongeschiktheidsvoorziening	6,1%	#	6,1%	6,0%	6,2%	6,5%	5,5%	7,6%	4,7%	4,5%	#	#	6,9%	3,8%▽
· Ik heb geen voorziening voor arbeidsongeschiktheid	29,9%	#	30,6%	25,1%▽	32,5%△	28,0%	32,6%	31,5%	30,2%	26,0%	#	#	32,2%	32,1%
N	943	#	884	226	658	559	384	475	251	217	#	#	479	296

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Belangrijkste klacht bij de laatste keer dat u niet kon werken vanwege ziekte of een andere gezondheidsreden [Eventueel langer dan jaar geleden] [Subgroep 'ooit' niet of minder gewerkt vanwege ziekte e.d.]

· Griep, verkoudheid of een andere virusinfectie	63,9%	64,6%	63,8%	58,5%▽	65,2%▲	63,5%	64,5%	69,2%▲	64,9%	56,7%▼	57,1%▽	58,9%▽	65,9%▲	65,4%
· Hoofdpijn	2,8%	2,4%	2,9%	4,0%▲	2,6%▽	2,3%▽	3,8%▲	2,9%	3,7%▲	2,1%▽	3,1%	2,7%	2,9%	2,6%
· Psychische klachten, overspannenheid, burn-out	4,2%	3,7%	4,3%	4,6%	4,2%	3,7%▽	5,0%▲	5,3%▲	3,9%	3,0%▽	2,2%▽	3,1%	4,3%	5,2%▲
· Vermoeidheid of concentratieproblemen	2,0%	2,1%	1,9%	1,4%	2,1%	1,7%▽	2,5%▲	2,1%	2,1%	1,8%	1,3%	1,0%▽	2,2%	2,3%
· Rugklachten	5,5%	5,1%	5,6%	6,6%	5,3%	6,5%▲	3,8%▽	4,3%▽	5,9%	6,6%▲	8,9%▲	8,9%▲	4,8%▽	3,7%▽
· Klachten nek, schouders, armen, polsen, handen	4,2%	4,1%	4,2%	4,4%	4,1%	4,0%	4,4%	3,2%▽	4,8%	4,9%	5,1%	5,2%	3,4%▽	4,5%
· Klachten heup, benen, knieën, voeten	3,9%	4,5%	3,8%	5,6%▲	3,3%▽	4,6%▲	2,8%▽	2,3%▽	3,5%	6,2%▲	6,5%▲	6,5%▲	3,6%	2,1%▽
· Klachten hart- en vaatstelsel	1,8%	1,3%	1,9%	3,1%▲	1,5%▽	2,1%▲	1,2%▽	0,5%▽	1,1%▽	3,7%▲	2,3%	2,6%▲	1,7%	1,2%▽
· Klachten buik, maag of darmen	2,2%	2,3%	2,2%	1,4%▽	2,4%▲	2,3%	2,0%	2,5%	1,4%▽	2,4%	2,5%	2,0%	2,1%	2,4%
· Klachten luchtwegen	1,2%	2,2%▲	1,0%▽	0,5%	1,1%	1,4%	0,9%	0,9%	1,1%	1,6%▲	0,8%	1,0%	1,1%	1,5%
· Huidklachten	0,3%	0,3%	0,3%	0%	0,4%	0,3%	0,2%	0,2%	0,3%	0,4%	0%	0,3%	0,2%	0,5%
· Klachten oren of ogen	0,9%	0,6%	1,0%	0,9%	1,0%	1,2%▲	0,4%▽	1,0%	0,2%▽	1,4%▲	0,5%	1,2%	0,8%	1,0%
· Overige klachten	7,2%	6,8%	7,3%	9,1%▲	6,8%▽	6,5%▽	8,4%▲	5,5%▽	7,1%	9,2%▲	9,7%▲	6,6%	6,8%	7,6%
N	5.728	960	4.768	1.015	3.753	3.602	2.125	2.342	1.461	1.925	426	990	2.721	1.590

Werden deze klachten veroorzaakt door het coronavirus? [Subgroep: Griep, verkoudheid, virusinfectie, vermoeidheid, buik/maag/darmen, luchtwegen, overige klachten]

· Ja	41,9%	45,4%▲	41,2%▽	39,1%	41,7%	39,0%▽	46,6%▲	41,8%	47,1%▲	37,8%▽	32,8%▼	41,4%	39,5%▽	48,4%▲
· Nee	50,7%	48,4%	51,2%	52,0%	51,0%	52,5%▲	47,9%▽	49,8%	45,1%▽	56,5%▲	58,4%▲	49,9%	53,0%▲	45,4%▽
· Weet niet	7,4%	6,3%	7,6%	8,9%	7,3%	8,6%▲	5,5%▽	8,4%▲	7,8%	5,7%▽	8,8%	8,6%	7,5%	6,3%
N	4.338	736	3.602	711	2.891	2.687	1.652	1.858	1.109	1.371	303	680	2.113	1.242

Hoewel werkdagen heeft u deze laatste keer niet (of minder uren) gewerkt? [Subgroep 'ooit' niet of minder gewerkt vanwege ziekte e.d.]

- Gemiddelde	11,2	10,5	11,3	12,4	11,0	11,1	11,3	8,88▽	10,8	14,4▲	13,4	12,6	10,6	10,6
N	5.358	912	4.446	931	3.516	3.364	1.994	2.241	1.384	1.734	378	940	2.543	1.498

Heeft u de indruk dat deze klachten het gevolg waren van het werk dat u deed? [Subgroep 'ooit' niet of minder gewerkt vanwege ziekte e.d.]

· Ja, hoofdzakelijk gevolg van mijn werk	7,1%	8,2%	6,9%	8,7%▲	6,4%▽	7,3%	6,7%	7,2%	6,6%	7,3%	9,4%	9,9%▲	5,4%▽	7,6%
· Ja, voor een deel gevolg van mijn werk	11,7%	11,3%	11,8%	9,3%▽	12,5%▲	11,4%	12,3%	13,6%▲	11,3%	9,8%▽	12,3%	12,5%	9,7%▽	14,7%▲
· Nee, geen gevolg van mijn werk	73,8%	75,1%	73,5%	73,7%	73,4%	73,8%	73,6%	72,2%▽	74,7%	75,0%	72,0%	69,4%▽	78,9%▲	68,2%▽
· Weet niet	7,4%	5,4%▽	7,8%▲	8,3%	7,7%	7,4%	7,4%	7,1%	7,4%	7,8%	6,3%	8,3%	6,0%▽	9,5%▲
N	5.658	946	4.711	999	3.713	3.550	2.107	2.322	1.439	1.897	418	978	2.689	1.573

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▼: subgroep vs rest]			Sector [▲▼: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Belangrijkste redenen in het werk die (deels) leidde tot het ontstaan van deze klachten? [Subgroep klachten (deels) gevolg van werk]

· Te hoge werkdruk	20,0%	27,1%▲	18,5%▼	25,8%▲	16,7%▼	18,6%	22,3%	23,6%△	19,0%	15,2%▽	#	13,4%▼	27,9%▲	18,2%
· Lang dezelfde bewegingen doen	10,4%	7,6%	10,9%	9,4%	11,3%	9,5%	11,7%	8,6%	10,3%	13,0%	#	12,4%	9,3%	10,1%
· Lang achter de computer werken	4,4%	0,5%▼	5,2%▲	2,6%	5,9%	3,6%	5,8%	4,5%	5,2%	3,6%	#	1,6%▼	8,0%▲	3,2%
· Slechte fysieke werkomstandigheden [Klimaat, geluid, giftige stoffen e.d.]	1,5%	1,9%	1,4%	3,3%△	0,9%▽	1,8%	0,8%	2,2%	1,2%	0,6%	#	1,3%	0,9%	1,2%
· Lichamelijk te zwaar werk	17,6%	21,3%	16,9%	22,9%△	15,3%▽	22,8%▲	9,0%▼	11,4%▼	19,7%	25,3%▲	#	43,4%▲	11,2%▼	5,2%▼
· Emotioneel te zwaar werk	4,4%	2,8%	4,7%	4,0%	4,9%	3,2%▽	6,4%△	4,2%	4,0%	5,0%	#	0,7%▼	3,7%	6,7%△
· Ruzie, conflict of grensoverschrijdend gedrag	2,5%	1,5%	2,7%	1,4%	3,0%	2,8%	2,0%	3,0%	1,7%	2,3%	#	2,9%	4,1%△	1,1%▽
· Arbeidsongeval of ongeluk	4,6%	3,5%	4,9%	9,3%▲	3,7%▼	6,2%▲	2,0%▼	2,7%▽	4,6%	7,5%△	#	7,2%△	3,4%	2,5%▽
· Besmetting op het werk	21,1%	19,0%	21,6%	8,3%▼	25,0%▲	16,8%▼	28,3%▲	25,9%▲	21,3%	14,0%▼	#	6,8%▼	15,0%▼	40,4%▲
· Iets anders	13,5%	14,8%	13,2%	13,0%	13,3%	14,6%	11,7%	13,8%	13,0%	13,4%	#	10,3%	16,6%△	11,4%
N	1.051	179	872	177	694	656	395	476	256	319	#	218	395	348

Denkt u dat deze klachten (deels) samenhangen met zwangerschap, menstruatie of overgang? Nee [Subgroep: Vrouwen]

· Ja	87,1%	88,9%	86,8%	86,1%	87,0%	--	87,1%	85,3%▽	82,8%▽	93,4%▲	83,1%	#	86,6%	88,1%
· Nee	8,6%	6,9%	8,9%	8,1%	9,1%	--	8,6%	11,2%△	10,7%△	3,4%▼	8,3%	#	9,7%	7,6%
· Weet niet	4,3%	4,1%	4,3%	5,7%	3,9%	--	4,3%	3,6%	6,4%△	3,2%	8,7%△	#	3,7%	4,3%
N	2.084	297	1.787	346	1.441	--	2.084	849	588	648	123	#	894	977

Denkt u dat deze klachten (deels) samenhangen met zwangerschapsklachten [Subgroep: Vrouwen]

· Ja	1,6%	1,1%	1,7%	2,0%	1,7%	--	1,6%	3,8%▲	0,4%▼	0%	1,2%	#	1,3%	1,9%
· Nee	94,1%	94,8%	94,0%	92,3%	94,4%	--	94,1%	92,6%▽	93,2%	96,8%△	90,1%	#	95,0%	93,7%
· Weet niet	4,3%	4,1%	4,3%	5,7%	3,9%	--	4,3%	3,6%	6,4%△	3,2%	8,7%△	#	3,7%	4,3%
N	2.084	297	1.787	346	1.441	--	2.084	849	588	648	123	#	894	977

Denkt u dat deze klachten (deels) samenhangen met menstratieklachten [Subgroep: Vrouwen]

· Ja	3,7%	3,3%	3,8%	2,7%	4,0%	--	3,7%	6,9%△	3,1%▽	0%	4,1%	#	4,5%	3,1%
· Nee	92,0%	92,6%	91,9%	91,6%	92,0%	--	92,0%	89,5%▽	90,4%	96,8%▲	87,2%▽	#	91,8%	92,6%
· Weet niet	4,3%	4,1%	4,3%	5,7%	3,9%	--	4,3%	3,6%	6,4%△	3,2%	8,7%△	#	3,7%	4,3%
N	2.084	297	1.787	346	1.441	--	2.084	849	588	648	123	#	894	977

Denkt u dat deze klachten (deels) samenhangen met overgangsklachten [Subgroep: Vrouwen]

· Ja	3,7%	2,9%	3,9%	3,7%	3,9%	--	3,7%	1,2%▼	7,8%▲	3,4%	3,6%	#	4,1%	3,2%
· Nee	92,0%	93,0%	91,8%	90,5%	92,1%	--	92,0%	95,2%▲	85,8%▼	93,4%	87,7%	#	92,1%	92,5%
· Weet niet	4,3%	4,1%	4,3%	5,7%	3,9%	--	4,3%	3,6%	6,4%△	3,2%	8,7%△	#	3,7%	4,3%
N	2.084	297	1.787	346	1.441	--	2.084	849	588	648	123	#	894	977

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

• Ten minste één beroepsziekte; ongeacht duur; vastgesteld arts

• % Ja	10,2%	9,1%	10,4%	12,6%△	9,7%▽	10,4%	9,8%	7,4%▽	9,7%	13,7%△	12,1%	14,6%△	8,2%▽	10,2%
N	6.629	1.118	5.512	1.239	4.272	4.192	2.438	2.673	1.653	2.303	530	1.160	3.186	1.753

• Ten minste één beroepsziekte; laatste jaar; vastgesteld arts

• % Ja	1,9%	1,7%	1,9%	2,1%	1,9%	1,5%▽	2,6%△	1,8%	1,9%	2,0%	0,8%	2,2%	1,9%	2,1%
N	6.629	1.118	5.512	1.239	4.272	4.192	2.438	2.673	1.653	2.303	530	1.160	3.186	1.753

Heeft u één of meer van de volgende beroepsziekten? Ongeacht wanneer begonnen; vastgesteld door arts [meerdere antwoorden mogelijk]

• Gehoorproblemen; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	1,5%	1,0%	1,6%	2,1%	1,4%	2,1%△	0,4%▽	0,5%▽	1,3%	2,7%△	2,3%	3,0%△	0,9%▽	1,3%
• Overspannenheid/burn-out; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	1,6%	1,2%	1,6%	1,9%	1,6%	1,2%▽	2,3%△	1,5%	1,9%	1,3%	0,5%▽	1,5%	1,4%	2,2%△
• Depressie; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	1,0%	0,6%	1,1%	1,6%△	0,9%▽	1,1%	0,7%	1,4%△	0,7%	0,8%	0,1%▽	1,1%	1,3%△	0,6%
• PTSS; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	0,3%	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,1%	0,3%	0,4%	0%	0,3%	0,2%	0,4%
• RSI; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	2,0%	1,1%▽	2,1%△	2,0%	2,1%	1,6%▽	2,6%△	1,4%▽	2,2%	2,4%△	0,9%	3,2%△	1,5%▽	2,4%
• Lage rug aandoening; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	3,2%	2,8%	3,3%	3,6%	3,2%	3,7%△	2,2%▽	2,2%▽	3,1%	4,4%△	5,1%△	5,8%△	2,4%▽	2,3%▽
• Heup artrose; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	0,7%	0,9%	0,6%	0,8%	0,6%	0,7%	0,6%	0,2%▽	0,3%▽	1,5%△	1,3%	1,1%	0,6%	0,4%
• Knie artrose; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	1,4%	2,1%△	1,2%▽	1,7%	1,1%	1,8%△	0,7%▽	0,4%▽	0,8%▽	2,8%△	3,2%△	3,2%△	0,8%▽	0,5%▽
• Contactcezem; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	0,2%	0,1%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,4%	0,2%	0,2%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,4%
• Astma; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	0,7%	0,5%	0,7%	0,3%	0,8%	0,5%▽	1,0%△	0,9%△	0,4%	0,6%	0,7%	0,4%	0,7%	0,8%
• COPD; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	0,2%	0,1%	0,2%	0,4%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%▽	0,1%	0,4%△	0,6%△	0,2%	0,2%	0,1%
• Beroepsgebonden infectieziekte; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%	0%	0,1%	0,2%
• Andere beroepsziekte; ongeacht aanvang; vastgesteld arts	1,0%	1,2%	0,9%	1,5%△	0,8%▽	1,0%	1,0%	0,5%▽	1,1%	1,4%△	0,4%	0,8%	0,9%	1,3%
• Geen van bovenstaande	89,8%	90,9%	89,5%	87,3%▽	90,2%△	89,6%	90,1%	92,4%△	90,2%	86,3%▽	87,9%	85,4%▽	91,7%△	89,7%
N	6.629	1.118	5.512	1.239	4.272	4.192	2.438	2.673	1.653	2.303	530	1.160	3.186	1.753

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Heeft u één of meer van de volgende beroepsziekten? In de afgelopen 12 maanden begonnen; vastgesteld door arts [meerdere antwoorden mogelijk]

• Gehoorproblemen; laatste jaar; vastgesteld arts	0,1%	0%	0,1%	0%	0,1%	0,05%	0,1%	0,1%	0,05%	0,1%	0%	0,2%▲	0,02%	0,02%
• Overspannenheid/burn-out; laatste jaar; vastgesteld arts	0,4%	0,3%	0,5%	0,4%	0,5%	0,3%▽	0,7%▲	0,4%	0,5%	0,4%	0%	0,3%	0,4%	0,8%▲
• Depressie; laatste jaar; vastgesteld arts	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%	0,2%	0,3%	0,3%	0,4%▲	0,3%	0,1%▽	0%	0,2%	0,4%▲	0,1%
• PTSS; laatste jaar; vastgesteld arts	0,1%	0,2%	0,03%	0,1%	0,03%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,05%	0%	0%	0,1%	0,1%
• RSI; laatste jaar; vastgesteld arts	0,4%	0,1%	0,5%	0,1%	0,6%	0,2%▽	0,7%▲	0,5%	0,5%	0,2%	0%	0,6%	0,3%	0,5%
• Lage rug aandoening; laatste jaar; vastgesteld arts	0,4%	0,1%	0,4%	0,5%	0,4%	0,3%	0,4%	0,4%	0,3%	0,4%	0,1%	0,6%	0,3%	0,4%
• Heup artrose; laatste jaar; vastgesteld arts	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0%	0%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,05%
• Knie artrose; laatste jaar; vastgesteld arts	0,2%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,1%	0,1%▽	0%	0,5%▲	0,6%▲	0,4%▲	0,1%	0,1%
• Contacteczeem; laatste jaar; vastgesteld arts	0,01%	0%	0,01%	0%	0,01%	0,01%	0%	0%	0%	0,03%	0%	0%	0,02%	0%
• Astma; laatste jaar; vastgesteld arts	0,1%	0,1%	0,1%	0%	0,1%	0,02%▽	0,2%▲	0,1%	0,05%	0,04%	0%	0%	0,03%▽	0,2%▲
• COPD; laatste jaar; vastgesteld arts	0,01%	0%	0,01%	0%	0,01%	0,01%	0%	0%	0%	0,03%	0%	0%	0,02%	0%
• Beroepsgebonden infectieziekte; laatste jaar; vastgesteld arts	0,1%	0,1%	0,05%	0,1%	0,02%	0,03%	0,1%	0,1%	0,1%	0%	0%	0%	0,1%	0,05%
• Andere beroepsziekte; laatste jaar; vastgesteld arts	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%	0,2%	0,3%	0,2%	0,1%▽	0,3%	0,5%▲	0%	0,4%	0,3%	0,1%
• Geen van bovenstaande	98,1%	98,3%	98,0%	97,9%	98,1%	98,5%▲	97,4%▽	98,2%	98,0%	98,0%	99,2%	97,8%	98,1%	97,8%
N	6.629	1.118	5.512	1.239	4.272	4.192	2.438	2.673	1.653	2.303	530	1.160	3.186	1.753

• In-role performance/functioneren [schaal: 1=helemaal niet eens - 5=helemaal eens; 'behaal doelen', 'taken af', 'presteer goed'; Cronbach's alfa = 0,85 (2023)]

- Gemiddelde	4,30	4,20▽	4,32▲	4,18▼	4,36▲	4,29	4,31	4,30	4,30	4,31	4,11▼	4,33	4,30	4,35▲
N	6.830	1.142	5.689	1.272	4.417	4.311	2.520	2.765	1.715	2.350	533	1.208	3.272	1.816
• In-role performance/functioneren [$\geq 3,5$: '(helemaal) eens']														
• % (Zeer) hoog	92,5%	89,9%▽	93,0%▲	88,5%▼	94,2%▲	92,6%	92,2%	93,1%	91,4%	92,5%	86,9%▼	93,0%	92,8%	93,1%
N	6.830	1.142	5.689	1.272	4.417	4.311	2.520	2.765	1.715	2.350	533	1.208	3.272	1.816

Ik behaal alle doelen (werkopdrachten) die bij mijn werk horen

• (Helemaal) oneens of neutraal	15,2%	21,4%▲	14,0%▽	21,2%▲	11,9%▼	15,0%	15,6%	14,5%	16,4%	15,2%	23,8%▲	12,6%▽	15,4%	14,1%
• (Helemaal) eens	84,8%	78,6%▽	86,0%▲	78,8%▼	88,1%▲	85,0%	84,4%	85,5%	83,6%	84,8%	76,2%▼	87,4%▲	84,6%	85,9%
N	6.823	1.139	5.683	1.268	4.415	4.307	2.516	2.765	1.713	2.344	532	1.208	3.268	1.814

De taken die bij mijn werk horen, gaan me goed af

• (Helemaal) oneens of neutraal	6,5%	8,0%▲	6,2%▽	9,4%▲	5,3%▽	6,6%	6,3%	7,0%	6,4%	6,0%	9,5%▲	6,5%	6,3%	6,0%
• (Helemaal) eens	93,5%	92,0%▽	93,8%▲	90,6%▽	94,7%▲	93,4%	93,7%	93,0%	93,6%	94,0%	90,5%▽	93,5%	93,7%	94,0%
N	6.830	1.142	5.688	1.273	4.416	4.309	2.521	2.765	1.714	2.351	535	1.208	3.272	1.816

Ik presteer goed in mijn werk

• (Helemaal) oneens of neutraal	5,2%	7,2%▲	4,8%▽	8,8%▲	3,6%▼	5,3%	5,0%	4,5%▽	5,5%	5,7%	10,2%▲	4,2%	5,1%	4,5%
• (Helemaal) eens	94,8%	92,8%▽	95,2%▲	91,2%▼	96,4%▲	94,7%	95,0%	95,5%▲	94,5%	94,3%	89,8%▼	95,8%	94,9%	95,5%
N	6.796	1.132	5.664	1.267	4.397	4.287	2.510	2.759	1.704	2.333	533	1.199	3.255	1.809

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

• **Ondernemingsgezindheid** [schaal: 1=helemaal niet eens - 5=helemaal eens; 'risicobereid', 'toekomstgericht', 'leergierig'; Cronbach's alfa = 0,66 (2023)]

- Gemiddelde	4,00	4,15▲	3,97▼	4,01△	3,96▽	4,02△	3,97▽	4,09▲	4,02	3,87▼	4,07△	3,91▽	4,03△	3,99
N	6.826	1.142	5.684	1.268	4.416	4.307	2.520	2.765	1.715	2.346	533	1.207	3.269	1.816

• **Ondernemingsgezindheid** [≥=3,5; '(helemaal) eens']

· % (Helemaal) eens	80,2%	88,1%▲	78,7%▼	79,6%	78,4%	81,4%△	78,3%▽	85,2%▲	82,0%△	73,1%▼	82,9%	75,9%▽	81,7%△	79,7%
N	6.826	1.142	5.684	1.268	4.416	4.307	2.520	2.765	1.715	2.346	533	1.207	3.269	1.816

Ik ben bereid om risico's te nemen in mijn werk

· (Helemaal) oneens of neutraal	32,9%	25,9%▽	34,3%△	30,1%▽	35,5%△	30,9%▽	36,3%△	26,5%▼	33,5%	40,1%▲	27,7%▽	36,7%△	30,8%▽	35,7%△
· (Helemaal) eens	67,1%	74,1%△	65,7%▽	69,9%△	64,5%▽	69,1%△	63,7%▽	73,5%▲	66,5%	59,9%▼	72,3%△	63,3%▽	69,2%△	64,3%▽
N	6.793	1.134	5.660	1.262	4.398	4.288	2.506	2.762	1.701	2.330	530	1.205	3.247	1.811

Ik hou me bezig met wat de toekomst voor mijn bedrijf in petto heeft

· (Helemaal) oneens of neutraal	22,9%	12,4%▼	25,1%▲	20,5%▽	26,4%△	21,3%▽	25,7%△	18,6%▽	21,4%	29,2%▲	13,7%▼	26,6%△	21,5%▽	25,8%△
· (Helemaal) eens	77,1%	87,6%▲	74,9%▼	79,5%△	73,6%▽	78,7%△	74,3%▽	81,4%△	78,6%	70,8%▼	86,3%▲	73,4%▽	78,5%△	74,2%▽
N	6.808	1.139	5.669	1.265	4.405	4.292	2.516	2.762	1.709	2.337	534	1.203	3.260	1.811

Ik zorg ervoor dat ik qua kennis en vaardigheden mee kan komen met veranderingen in mijn werk

· (Helemaal) oneens of neutraal	11,2%	10,1%	11,4%	15,5%△	10,2%▽	11,1%	11,4%	9,7%▽	10,1%	13,7%△	11,3%	13,3%△	11,8%	8,6%▽
· (Helemaal) eens	88,8%	89,9%	88,6%	84,5%▽	89,8%△	88,9%	88,6%	90,3%△	89,9%	86,3%▽	88,7%	86,7%▽	88,2%	91,4%△
N	6.803	1.136	5.667	1.268	4.400	4.294	2.510	2.755	1.709	2.339	530	1.197	3.264	1.812

Ik kan gemakkelijk voldoen aan de fysieke eisen die mijn werk aan mij stelt

· (Helemaal) oneens	16,0%	17,4%	15,8%	18,3%△	15,0%▽	15,9%	16,2%	13,4%▽	15,7%	19,3%△	18,9%	22,1%△	13,8%▽	15,2%
· (Helemaal) eens	84,0%	82,6%	84,2%	81,7%▽	85,0%△	84,1%	83,8%	86,6%△	84,3%	80,7%▽	81,1%	77,9%▽	86,2%△	84,8%
N	6.798	1.131	5.668	1.269	4.398	4.285	2.513	2.749	1.705	2.345	535	1.196	3.257	1.810

Ik kan gemakkelijk voldoen aan de psychische eisen die mijn werk aan mij stelt

· (Helemaal) oneens	14,1%	13,9%	14,2%	17,1%△	13,3%▽	14,3%	13,8%	14,4%	13,2%	14,4%	17,2%△	15,5%	13,2%▽	14,0%
· (Helemaal) eens	85,9%	86,1%	85,8%	82,9%▽	86,7%△	85,7%	86,2%	85,6%	86,8%	85,6%	82,8%▽	84,5%	86,8%△	86,0%
N	6.802	1.130	5.672	1.272	4.401	4.291	2.511	2.750	1.704	2.348	536	1.199	3.258	1.810

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Heeft u de afgelopen 12 maanden te maken gehad met één of meer van de volgende veranderingen? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Veranderingen in de technologie, zoals machines of ICT, die u gebruikt	25,8%	30,3%▲	24,9%▽	23,0%	25,4%	28,7%▲	20,9%▽	28,2%▲	26,3%	22,7%▽	27,5%	17,4%▼	30,8%▲	21,8%▽
· Veranderingen in de manier waarop u uw werk uitvoert	19,2%	25,0%▲	18,0%▽	16,6%	18,4%	20,6%▲	16,8%▽	22,4%▲	19,6%	15,1%▽	20,1%	16,8%▽	21,0%▲	17,3%▽
· Veranderingen in de producten/diensten die u helpt te maken of te leveren	19,4%	22,4%▲	18,8%▽	22,4%▲	17,7%▽	20,7%▲	17,1%▽	21,4%▲	20,7%	16,1%▽	15,1%▽	18,6%	21,9%▲	16,6%▽
· Veranderingen in de hoeveelheid contact die u heeft met klanten (of patiënten, leerlingen of passagiers, e.d.)	21,3%	20,0%	21,6%	18,5%▽	22,5%▲	21,0%	21,8%	23,4%▲	21,5%	18,7%▽	11,1%▼	17,1%▽	23,8%▲	22,5%
· Geen van deze veranderingen in het werk	52,0%	47,8%▽	52,9%▲	54,3%	52,5%	50,3%▽	55,1%▲	48,3%▽	51,3%	57,0%▲	55,0%	60,1%▲	47,3%▽	54,3%▲
N	6.794	1.135	5.660	1.263	4.397	4.293	2.502	2.750	1.702	2.342	532	1.197	3.261	1.804

Interessant werk [Tevredenheid] [Vraag in 2019 aangepast]

· Niet tevreden	2,7%	2,6%	2,7%	2,7%	2,8%	2,9%	2,4%	4,1%▲	2,3%	1,5%▽	1,4%▽	3,0%	3,4%▲	1,7%▽
· Tevreden	51,9%	54,6%▲	51,3%▽	59,9%▲	48,8%▼	54,1%▲	48,0%▽	51,1%	50,9%	53,5%▲	67,8%▲	63,3%▲	50,2%▽	42,6%▼
· Heel tevreden	45,4%	42,9%	45,9%	37,3%▼	48,4%▲	43,0%▽	49,6%▲	44,9%	46,8%	45,0%	30,8%▼	33,8%▼	46,4%	55,7%▲
N	6.806	1.138	5.668	1.270	4.398	4.292	2.514	2.752	1.707	2.348	533	1.198	3.263	1.813

Mogelijkheid om te leren [Tevredenheid] [Vraag in 2019 aangepast]

· Niet tevreden	4,8%	4,2%	4,9%	5,0%	4,9%	4,9%	4,5%	6,2%▲	4,8%	3,1%▽	2,5%▽	5,0%	5,9%▲	3,3%▽
· Tevreden	62,0%	66,5%▲	61,0%▽	69,4%▲	58,7%▼	64,5%▲	57,7%▽	57,0%▽	61,8%	68,0%▲	77,0%▲	70,9%▲	60,9%	53,6%▼
· Heel tevreden	33,3%	29,2%▽	34,1%▲	25,6%▼	36,5%▲	30,6%▽	37,8%▲	36,8%▲	33,4%	28,9%▽	20,5%▼	24,1%▼	33,2%	43,1%▲
N	6.780	1.136	5.644	1.257	4.387	4.276	2.504	2.759	1.710	2.311	524	1.198	3.247	1.811

Prettige sfeer op het werk [Tevredenheid] [Vraag in 2019 aangepast]

· Niet tevreden	2,7%	2,5%	2,7%	2,5%	2,8%	3,1%▲	2,0%▽	3,7%▲	2,7%	1,5%▽	1,6%	3,8%▲	3,0%	1,7%▽
· Tevreden	51,9%	47,8%▽	52,8%▲	58,7%▲	51,1%▽	54,4%▲	47,8%▽	49,1%▽	52,3%	55,0%▲	67,8%▲	60,0%▲	50,5%▽	44,5%▼
· Heel tevreden	45,4%	49,7%▲	44,5%▽	38,8%▽	46,1%▲	42,6%▽	50,2%▲	47,2%▲	45,0%	43,5%▽	30,6%▼	36,2%▼	46,4%	53,8%▲
N	6.780	1.138	5.642	1.259	4.383	4.276	2.504	2.756	1.710	2.314	528	1.198	3.246	1.808

Goed inkomen [Tevredenheid] [Vraag in 2019 aangepast]

· Niet tevreden	18,4%	17,8%	18,5%	27,2%▲	16,0%▼	17,7%	19,5%	18,3%	18,2%	18,6%	22,7%▲	14,4%▽	18,0%	20,4%▲
· Tevreden	59,3%	57,8%	59,6%	61,7%	59,0%	59,5%	59,0%	57,4%▽	58,1%	62,5%▲	67,1%▲	66,3%▲	56,5%▽	57,5%
· Heel tevreden	22,3%	24,4%	21,9%	11,1%▼	25,0%▲	22,8%	21,5%	24,3%▲	23,8%	18,9%▽	10,2%▼	19,3%▽	25,5%▲	22,1%
N	6.800	1.138	5.662	1.268	4.394	4.288	2.512	2.762	1.709	2.329	530	1.205	3.252	1.813

Goede werkzekerheid (kunnen vertrouwen op het behoud van opdrachten) [Tevredenheid] [Vraag in 2019 aangepast]

· Niet tevreden	14,7%	9,5%▽	15,8%▲	18,7%▲	14,9%▽	13,4%▽	17,0%▲	14,6%	13,9%	15,5%	10,4%▽	8,6%▼	16,3%▲	17,2%▲
· Tevreden	60,6%	61,2%	60,5%	65,4%▲	59,1%▽	61,8%▲	58,6%▽	58,2%▽	61,6%	62,7%▲	74,3%▲	65,8%▲	59,4%▽	55,4%▽
· Heel tevreden	24,7%	29,3%▲	23,8%▽	16,0%▼	26,0%▲	24,8%	24,4%	27,2%▲	24,5%	21,8%▽	15,3%▼	25,6%	24,4%	27,3%▲
N	6.777	1.131	5.647	1.255	4.392	4.273	2.505	2.759	1.705	2.313	521	1.201	3.246	1.809

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Mogelijkheid om zelf uw werktijden te bepalen [Tevredenheid] [Vraag in 2019 aangepast]

· Niet tevreden	5,8%	12,2%▲	4,5%▼	5,8%△	4,1%▽	6,1%	5,3%	7,3%△	5,4%	4,3%▽	4,7%	6,6%	5,8%	5,7%
· Tevreden	53,6%	57,8%△	52,8%▽	58,1%△	51,3%▽	55,6%△	50,3%▽	52,7%	53,4%	54,9%	73,1%▲	61,2%△	49,8%▽	49,9%▽
· Heel tevreden	40,6%	30,1%▼	42,7%▲	36,0%▽	44,6%△	38,3%▽	44,4%△	40,0%	41,2%	40,8%	22,1%▼	32,3%▼	44,5%△	44,4%△
N	6.817	1.139	5.678	1.268	4.410	4.301	2.516	2.763	1.712	2.342	530	1.207	3.264	1.816

Mogelijkheid om thuis te werken [Tevredenheid] [Vraag in 2019 aangepast]

· Niet tevreden	14,0%	18,6%△	13,1%▽	11,6%	13,5%	16,0%△	10,6%▽	18,7%▲	12,1%▽	9,7%▽	6,5%▼	24,4%▲	10,3%▼	16,1%△
· Tevreden	50,9%	58,2%△	49,4%▽	53,3%△	48,3%▽	52,4%△	48,2%▽	48,1%▽	51,6%	53,6%△	67,1%▲	59,9%▲	46,0%▽	49,2%
· Heel tevreden	35,1%	23,2%▼	37,5%▲	35,1%▽	38,2%△	31,6%▽	41,1%△	33,2%▽	36,3%	36,7%	26,5%▼	15,7%▼	43,7%▲	34,7%
N	6.661	1.108	5.553	1.240	4.313	4.189	2.472	2.741	1.672	2.248	517	1.145	3.218	1.781

Gezond werk (kleine kans op ziek worden door het werk) [Tevredenheid] [Vraag in 2019 aangepast]

· Niet tevreden	5,4%	4,1%▽	5,7%△	4,3%▽	6,1%△	5,7%	5,0%	6,9%△	5,1%	4,0%▽	3,7%	9,3%△	4,0%▽	6,0%
· Tevreden	58,9%	61,7%△	58,3%▽	62,5%△	57,1%▽	60,6%△	56,0%▽	59,3%	59,1%	58,2%	75,4%▲	71,6%▲	52,1%▼	57,9%
· Heel tevreden	35,7%	34,2%	36,0%	33,3%▽	36,8%△	33,7%▽	39,0%△	33,8%▽	35,8%	37,8%△	21,0%▼	19,1%▼	43,9%▲	36,1%
N	6.779	1.132	5.647	1.260	4.387	4.271	2.508	2.762	1.700	2.317	521	1.195	3.254	1.810

Onzekerheid over de (toekomstige) vraag naar uw producten/diensten [Vervelendheid]

· (Helemaal) niet vervelend	69,0%	67,7%	69,2%	55,8%▼	73,2%▲	69,6%	67,9%	67,2%▽	71,4%△	69,4%	53,3%▼	72,3%△	69,6%	70,7%
· (Heel) vervelend	31,0%	32,3%	30,8%	44,2%▲	26,8%▼	30,4%	32,1%	32,8%△	28,6%▽	30,6%	46,7%▲	27,7%▽	30,4%	29,3%
N	5.196	860	4.335	988	3.347	3.293	1.903	2.227	1.357	1.612	425	821	2.600	1.350

Onzekerheid over de hoogte van uw inkomsten [Vervelendheid]

· (Helemaal) niet vervelend	65,6%	61,5%▽	66,4%△	55,4%▼	69,7%▲	67,4%△	62,5%▽	63,5%▽	66,9%	67,3%	53,1%▼	70,7%△	66,7%	64,3%
· (Heel) vervelend	34,4%	38,5%△	33,6%▽	44,6%▲	30,3%▼	32,6%▽	37,5%△	36,5%△	33,1%	32,7%	46,9%▲	29,3%▽	33,3%	35,7%
N	5.565	955	4.609	1.044	3.566	3.518	2.047	2.377	1.443	1.744	458	877	2.745	1.484

Onzekerheid over uw toekomstige loopbaan [Vervelendheid]

· (Helemaal) niet vervelend	72,7%	69,3%▽	73,4%△	64,5%▼	75,9%▲	73,2%	71,9%	70,2%▽	73,7%	75,7%△	64,5%▽	75,1%	72,5%	74,1%
· (Heel) vervelend	27,3%	30,7%△	26,6%▽	35,5%▲	24,1%▼	26,8%	28,1%	29,8%△	26,3%	24,3%▽	35,5%△	24,9%	27,5%	25,9%
N	5.142	854	4.288	928	3.359	3.248	1.894	2.285	1.363	1.494	390	812	2.565	1.375

Beperkte collectieve regelingen voor ziekte en pensioen [Vervelendheid]

· (Helemaal) niet vervelend	54,2%	56,0%	53,8%	53,0%	54,1%	56,6%△	50,2%▽	49,9%▽	55,8%	59,3%△	64,8%▲	51,5%	57,1%△	47,9%▽
· (Heel) vervelend	45,8%	44,0%	46,2%	47,0%	45,9%	43,4%▽	49,8%△	50,1%△	44,2%	40,7%▽	35,2%▼	48,5%	42,9%▽	52,1%△
N	4.976	861	4.115	838	3.277	3.119	1.857	2.206	1.330	1.439	345	815	2.444	1.372

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▽: subgroep vs rest]			Sector [▲▽: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Niet of slecht betalende klanten [Vervelendheid]

· (Helemaal) niet vervelend	58,8%	57,3%	59,1%	51,7%▽	61,3%▲	58,8%	58,7%	54,9%▽	59,6%	64,1%▲	56,6%	55,4%▽	58,8%	61,8%▲
· (Heel) vervelend	41,2%	42,7%	40,9%	48,3%▲	38,7%▽	41,2%	41,3%	45,1%▲	40,4%	35,9%▽	43,4%	44,6%▲	41,2%	38,2%▽
N	4.390	821	3.569	791	2.778	2.867	1.523	1.980	1.121	1.289	316	772	2.173	1.129

Voldoen aan en bijhouden van wetgeving [Belastendheid]

· (Helemaal) niet belastend	61,9%	44,7%▽	65,8%▲	51,5%▽	70,0%▲	61,3%	63,0%	61,9%	63,0%	61,2%	18,8%▼	65,9%▲	65,9%▲	66,1%▲
· (Heel) belastend	38,1%	55,3%▲	34,2%▽	48,5%▲	30,0%▼	38,7%	37,0%	38,1%	37,0%	38,8%	81,2%▲	34,1%▽	34,1%▽	33,9%▽
N	5.628	1.025	4.603	1.037	3.566	3.602	2.027	2.327	1.426	1.875	484	914	2.770	1.461

Het aantal regels en instanties waar u als zelfstandige mee te maken hebt [Belastendheid]

· (Helemaal) niet belastend	59,1%	38,9%▽	63,5%▲	46,7%▽	68,3%▲	58,7%	59,6%	58,2%	61,9%▲	57,9%	16,8%▼	64,5%▲	63,1%▲	61,7%▲
· (Heel) belastend	40,9%	61,1%▲	36,5%▽	53,3%▲	31,7%▽	41,3%	40,4%	41,8%	38,1%▽	42,1%	83,2%▲	35,5%▽	36,9%▽	38,3%▽
N	5.862	1.060	4.802	1.073	3.729	3.743	2.119	2.392	1.494	1.975	493	958	2.881	1.529

Bent u lid van een brancheorganisatie of een belangenvereniging? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Een sectororganisatie	12,0%	31,0%▲	8,2%▽	17,2%▲	5,7%▽	12,4%	11,3%	10,9%▽	11,5%	13,6%▲	48,3%▲	5,9%▼	10,1%▽	8,9%▽
· Een onafhankelijke zzp-organisatie	6,1%	1,9%▼	7,0%▲	1,8%▼	8,4%▲	6,1%	6,2%	5,2%▽	7,1%	6,5%	0,3%▼	6,6%	6,7%	6,5%
· Een zzp-organisatie binnen een vakbond	2,8%	1,2%▽	3,1%▲	1,8%▽	3,5%▲	3,0%	2,5%	2,7%	3,5%	2,4%	0,6%▽	4,0%▲	2,5%	3,2%
· Een beroepsorganisatie	19,4%	29,7%▲	17,3%▼	10,8%▼	19,1%▲	13,9%▼	28,6%▲	16,3%▽	21,1%▲	21,6%▲	15,4%▽	6,9%▼	13,9%▼	38,1%▲
· Geen van deze brancheorganisaties of belangenverenigingen	64,3%	42,7%▼	68,5%▲	70,5%	67,9%	68,5%▲	57,1%▼	68,5%▲	62,0%▽	61,1%▽	41,5%▼	78,3%▲	70,3%▲	51,0%▼
N	6.330	1.044	5.286	1.164	4.122	3.971	2.360	2.494	1.608	2.228	486	1.065	3.074	1.706

Hoe goed of slecht vindt u dat uw belangen behartigd worden door bovenstaande organisatie(s)? [Subgroep lid van ten minste één organisatie]

· Slecht of matig	30,0%	30,6%	29,8%	30,6%	30,8%	29,1%	30,8%	29,1%	32,6%	30,3%	27,4%▽	29,0%	21,2%▼	30,8%	32,0%
· Goed of zeer goed	70,0%	69,4%	70,2%	69,4%	70,5%	69,2%	70,9%	67,4%	69,7%	72,6%▲	71,0%	78,8%▲	69,2%	68,0%	
N	2.034	579	1.455	320	1.135	1.149	884	716	552	766	277	207	794	756	

Wat is de belangrijkste reden dat u geen lid bent van een belangenorganisatie voor zelfstandigen?

· Ik vind het lidmaatschap te duur	12,0%	14,6%	11,7%	12,7%	11,5%	10,8%▽	14,5%▲	12,9%	10,3%	12,1%	19,2%▲	13,1%	10,4%▽	13,8%
· Ik heb er nooit serieus over nagedacht om lid te worden	57,0%	43,0%▼	58,6%▲	53,3%▽	60,0%▲	56,6%	57,7%	65,9%▲	55,2%	46,0%▼	28,9%▼	58,9%	58,9%▲	55,9%
· Deze organisaties komen niet goed op voor mijn belangen	9,0%	17,6%▲	8,0%▼	11,8%▲	7,0%▽	10,2%▲	6,5%▽	6,1%▽	10,9%▲	11,5%▲	31,2%▲	8,5%	7,9%▽	7,9%
· Deze organisaties behartigen mijn belangen ook als ik geen lid ben	3,6%	5,6%▲	3,3%▽	3,5%	3,3%	3,5%	3,6%	3,1%	3,6%	4,0%	2,4%	2,6%	3,9%	3,7%
· Andere reden	18,4%	19,2%	18,4%	18,7%	18,3%	18,8%	17,7%	11,9%▼	19,9%	26,3%▲	18,3%	17,0%	18,9%	18,6%
N	3.028	312	2.716	566	2.150	2.026	1.002	1.324	750	955	126	584	1.641	677

Heeft u in de afgelopen twee jaar een opleiding of cursus gevolgd voor uw werk?

· % Ja	45,4%	42,3%▽	46,0%▲	30,3%▼	50,5%▲	40,9%▼	53,0%▲	50,1%▲	50,0%▲	36,5%▼	39,3%▽	31,7%▼	41,5%▽	63,2%▲
N	6.835	1.139	5.696	1.276	4.420	4.314	2.522	2.765	1.713	2.357	537	1.208	3.271	1.820

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▼: subgroep vs rest]			Sector [▲▼: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Heeft u op dit moment behoefte aan een opleiding of cursus? [meerdere antwoorden mogelijk]

· Nee	64,5%	69,6%▲	63,5%▼	76,4%▲	59,7%▼	68,9%▲	56,9%▼	55,7%▼	59,6%▼	78,3%▲	80,4%▲	74,5%▲	65,5%	51,2%▼
· Ja, om mijn huidige werk beter te kunnen doen	16,4%	14,0%▼	16,9%▲	9,3%▼	19,0%▲	13,2%▼	21,9%▲	21,9%▲	15,9%	10,3%▼	5,6%▼	9,1%▼	15,5%	26,1%▲
· Ja, om toekomstige veranderingen in mijn huidige werk aan te kunnen	15,7%	16,1%	15,7%	9,7%▼	17,4%▲	15,0%▼	17,0%▲	19,5%▲	18,2%▲	9,6%▼	11,1%▼	10,5%▼	16,6%	19,0%▲
· Ja, om mijn kansen op werk in de toekomst te vergroten	17,0%	9,5%▼	18,5%▲	11,8%▼	20,4%▲	15,3%▼	20,0%▲	22,7%▲	19,8%▲	8,2%▼	6,2%▼	13,0%▼	17,6%	21,7%▲
N	6.824	1.137	5.687	1.273	4.415	4.305	2.519	2.762	1.712	2.351	534	1.208	3.266	1.815

Hoe sluiten uw kennis en vaardigheden aan bij uw huidige werk?

· Ik heb minder kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	3,9%	3,2%	4,1%	6,7%▲	3,3%▼	3,8%	4,2%	4,8%▲	2,7%▼	3,9%	6,7%▲	3,5%	4,3%	2,7%▼
· Het sluit goed aan	68,4%	69,9%	68,1%	66,5%	68,6%	66,7%▼	71,4%▲	67,5%	71,4%▲	67,3%	74,0%▲	64,8%▼	67,9%	70,2%
· Ik heb meer kennis en vaardigheden dan ik nodig heb voor mijn werk	27,6%	27,0%	27,8%	26,8%	28,1%	29,5%▲	24,4%▼	27,7%	25,9%	28,8%	19,3%▼	31,7%▲	27,8%	27,1%
N	6.802	1.137	5.666	1.268	4.398	4.293	2.509	2.747	1.707	2.348	532	1.203	3.262	1.806

In mijn werk probeer ik telkens weer nieuwe dingen te leren

· (Helemaal) oneens of neutraal	23,7%	26,0%▲	23,3%▼	28,7%▲	21,7%▼	24,5%▲	22,3%▼	20,4%▼	22,7%	28,4%▲	32,1%▲	27,3%▲	24,3%	17,9%▼
· (Helemaal) eens	76,3%	74,0%▼	76,7%▲	71,3%▼	78,3%▲	75,5%▼	77,7%▲	79,6%▲	77,3%	71,6%▼	67,9%▼	72,7%▼	75,7%	82,1%▲
N	6.833	1.141	5.691	1.275	4.416	4.309	2.523	2.764	1.713	2.355	537	1.206	3.271	1.819

Vindt u het moeilijk of makkelijk om nieuwe dingen te leren voor uw werk?

· Moeilijk	2,2%	1,8%	2,3%	3,1%▲	2,0%▼	2,1%	2,4%	2,1%	2,3%	2,2%	4,9%▲	2,1%	2,0%	1,8%
· Niet moeilijk en niet makkelijk	50,4%	53,1%	49,9%	53,2%▲	49,0%▼	50,1%	51,1%	45,4%▼	50,7%	56,2%▲	61,2%▲	49,9%	49,3%	49,7%
· Makkelijk	47,4%	45,1%	47,8%	43,7%▼	49,0%▲	47,9%	46,5%	52,5%▲	47,0%	41,6%▼	33,9%▼	48,1%	48,7%▲	48,5%
N	6.799	1.141	5.659	1.263	4.395	4.285	2.514	2.756	1.701	2.342	532	1.198	3.258	1.812

Leert u veel of weinig van de taken die u uitvoert voor uw werk?

· Veel	39,5%	34,5%▼	40,5%▲	32,9%▼	42,7%▲	38,4%▼	41,5%▲	44,9%▲	39,4%	33,3%▼	29,6%▼	35,7%▼	39,4%	45,3%▲
· Niet veel en niet weinig	54,3%	58,8%▲	53,5%▼	58,8%▲	51,9%▼	55,1%	53,1%	48,4%▼	56,1%	60,1%▲	63,6%▲	58,6%▲	53,5%	50,3%▼
· Weinig	6,1%	6,8%	6,0%	8,2%▲	5,4%▼	6,5%	5,4%	6,7%	4,5%▼	6,6%	6,8%	5,7%	7,1%▲	4,4%▼
N	6.792	1.133	5.659	1.264	4.395	4.279	2.513	2.752	1.703	2.337	532	1.194	3.253	1.813

Leert u veel of weinig van mensen op uw werk, zoals collega's, opdrachtgevers en klanten?

· Veel	36,9%	32,7%▼	37,7%▲	28,2%▼	40,4%▲	35,3%▼	39,5%▲	44,0%▲	36,8%	28,6%▼	28,1%▼	28,6%▼	38,2%▲	42,4%▲
· Niet veel en niet weinig	50,1%	56,5%▲	48,8%▼	53,6%▲	47,5%▼	50,9%	48,8%	45,6%▼	51,8%	54,2%▲	61,1%▲	54,8%▲	48,2%▼	47,4%▼
· Weinig	13,0%	10,7%▼	13,5%▲	18,2%▲	12,1%▼	13,8%▲	11,7%▼	10,4%▼	11,5%▼	17,2%▲	10,7%	16,6%▲	13,6%	10,2%▼
N	6.805	1.140	5.665	1.262	4.403	4.291	2.514	2.757	1.709	2.338	530	1.202	3.260	1.812

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▼: subgroep vs rest]			Sector [▲▼: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

• **Werk-privé en/of privé-werk disbalans** [schaal: 1=nooit - 4=zeer vaak; 'verwaarloos familie door werk', 'verwaarloos werk door familie'; Cronbach's alfa = 0,68 (2023)]

- Gemiddelde	1,54	1,70▲	1,50▼	1,53	1,50	1,55△	1,52▽	1,57△	1,58△	1,46▼	1,54	1,46▽	1,58△	1,51▽
N	6.793	1.135	5.658	1.263	4.396	4.286	2.507	2.750	1.703	2.341	533	1.197	3.252	1.811

• **Werk-privé en/of privé-werk disbalans** [ten minste één 'ja (zeer) vaak']

· % (Zeer) vaak	10,5%	16,1%▲	9,3%▼	10,5%	9,0%	10,7%	10,0%	12,6%△	12,4%△	6,6%▼	7,9%▽	8,4%▽	11,5%△	10,8%
N	6.823	1.140	5.683	1.271	4.412	4.307	2.516	2.759	1.710	2.353	537	1.207	3.265	1.814

Mist u of verwaarloost u familie- of gezinsactiviteiten door uw werk?

· Nooit	46,7%	33,0%▼	49,4%▲	48,0%	49,8%	45,7%▽	48,4%△	44,1%▽	45,0%	50,9%△	43,9%	53,7%△	43,8%▽	47,9%
· Een enkele keer, vaak of zeer vaak	53,3%	67,0%▲	50,6%▼	52,0%	50,2%	54,3%△	51,6%▽	55,9%△	55,0%	49,1%▽	56,1%	46,3%▽	56,2%△	52,1%
N	6.808	1.138	5.670	1.266	4.404	4.297	2.511	2.753	1.705	2.350	537	1.201	3.259	1.811

Mist u of verwaarloost u uw werkzaamheden door familie- en gezinsverantwoordelijkheden?

· Nooit	61,0%	52,4%▼	62,7%▲	61,4%	63,1%	60,7%	61,5%	59,4%▽	56,1%▽	66,4%△	58,8%	66,5%△	57,5%▽	64,2%△
· Een enkele keer, vaak of zeer vaak	39,0%	47,6%▲	37,3%▼	38,6%	36,9%	39,3%	38,5%	40,6%△	43,9%△	33,6%▽	41,2%	33,5%▽	42,5%△	35,8%▽
N	6.808	1.137	5.671	1.267	4.403	4.295	2.513	2.755	1.707	2.345	533	1.203	3.258	1.813

Maakt u zich zorgen over de toekomst van uw bedrijf of onderneming?

· Ja, vaak	8,0%	11,0%△	7,3%▽	13,4%▲	5,6%▼	7,6%	8,5%	8,9%△	8,7%	6,3%▽	16,1%▲	6,1%▽	8,2%	6,2%▽
· Ja, soms	37,7%	46,8%▲	35,8%▼	42,7%△	33,9%▽	37,3%	38,3%	39,8%△	41,5%△	32,4%▽	47,4%▲	30,4%▽	39,0%△	37,3%
· Nee	54,4%	42,2%▼	56,8%▲	43,9%▼	60,6%▲	55,1%	53,2%	51,4%▽	49,8%▽	61,3%▲	36,5%▼	63,5%▲	52,8%▽	56,5%△
N	6.824	1.140	5.684	1.275	4.409	4.309	2.515	2.761	1.713	2.350	537	1.205	3.270	1.812

Stel dat het inkomen uit uw onderneming helemaal weg zou vallen. Bijvoorbeeld omdat u tijdelijk geen opdrachten heeft of om een andere reden niet kunt werken. Hoe lang zou uw huishouden dan nog kunnen rondkomen?

· Tot 6 maanden	34,8%	39,3%△	34,0%▽	35,0%	33,7%	35,0%	34,6%	43,0%▲	36,1%	23,6%▼	24,9%▼	42,2%△	32,6%▽	36,6%
· Tot 2 jaar	32,6%	37,9%△	31,5%▽	28,1%▽	32,4%△	33,3%	31,2%	35,1%△	34,5%	27,9%▽	35,8%	34,6%	33,1%	29,5%▽
· 2 jaar of langer	32,6%	22,7%▼	34,5%▲	36,8%	34,0%	31,7%	34,2%	21,9%▼	29,3%▽	48,5%▲	39,3%△	23,1%▼	34,3%△	33,9%
N	5.817	965	4.852	969	3.883	3.788	2.030	2.414	1.481	1.922	385	1.025	2.849	1.559

Zou u, als het aan u lag, over 5 jaar uw huidige werk als zelfstandige nog doen?

· % Ja	77,4%	74,8%▽	77,9%△	75,4%▽	78,6%△	76,7%	78,6%	84,0%▲	85,5%▲	63,7%▼	78,0%	76,7%	75,7%▽	80,8%△
N	6.786	1.132	5.653	1.263	4.390	4.284	2.502	2.744	1.705	2.336	530	1.199	3.252	1.805

Als u vrij mocht kiezen, werkt u dan liever in loondienst of als zelfstandig ondernemer?

· In loondienst	10,2%	7,7%▽	10,7%△	8,9%▽	11,3%△	9,2%▽	12,1%△	12,0%△	10,9%	7,7%▽	6,2%▽	8,4%▽	9,9%	13,4%△
· Als zelfstandig ondernemer	89,8%	92,3%△	89,3%▽	91,1%△	88,7%▽	90,8%△	87,9%▽	88,0%▽	89,1%	92,3%△	93,8%△	91,6%△	90,1%	86,6%▽
N	5.843	975	4.868	1.085	3.783	3.764	2.079	2.358	1.464	2.021	438	1.069	2.822	1.514

	Totaal	Type zelfstandig ondernemer		Type zzp'er		Geslacht		Leeftijd [▲▼: subgroep vs rest]			Sector [▲▼: subgroep vs rest]			
		Zmp	Zzp	Producten	Arbeid	Man	Vrouw	15-44	45-54	55+	Landbouw	Nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening
		[16,7%]	[83,3%]	[22,4%]	[77,6%]	[63,1%]	[36,9%]	[40,4%]	[25,1%]	[34,5%]	[7,9%]	[17,7%]	[47,9%]	[26,6%]

Tot welke leeftijd wilt u doorgaan met werken?

- Gemiddelde	65,6	63,8▼	66,1▲	67,3△	65,7▽	65,8	65,3	62,0▼	65,8	69,5▲	66,8△	64,1▼	65,5	66,6△
N	4.291	775	3.516	756	2.760	2.849	1.442	1.680	1.084	1.527	324	748	2.120	1.099

Tot welke leeftijd denkt u lichamelijk en geestelijk in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?

- Gemiddelde	66,8	65,4▽	67,1△	67,7△	66,9▽	67,1△	66,2▽	63,4▼	66,9	70,9▲	67,3	63,6▼	67,7▲	66,9
N	4.230	759	3.470	719	2.751	2.773	1.457	1.765	1.055	1.409	297	702	2.130	1.100

Op welke leeftijd denkt u financieel gezien te kunnen stoppen met werken?

- Gemiddelde	64,8	63,6▽	65,0△	64,8	65,1	64,8	64,7	61,4▼	65,1	67,6▲	64,0	65,2	64,4▽	65,5△
N	3.849	699	3.150	648	2.502	2.588	1.261	1.362	924	1.562	284	638	1.951	976

Welke voorzieningen heeft u voor uw pensioen? (Alle voorzieningen tellen mee. Dus ook voorzieningen waaruit u nu al pensioen/geld ontvangt) [meerdere antwoorden mogelijk]

· Een pensioenfonds via mijn werk in loondienst (nu of vroeger)	43,8%	28,8%▼	46,7%▲	43,3%▽	47,7%△	43,6%	44,0%	32,3%▼	48,1%△	53,7%▲	34,2%▼	38,2%▽	47,4%△	43,6%
· Een pensioenfonds via mijn werk als zelfstandig ondernemer	9,9%	15,6%▲	8,8%▼	4,4%▼	10,0%▲	10,6%△	8,8%▽	8,8%▽	11,3%△	10,2%	4,3%▼	12,8%△	7,7%▽	13,6%△
· Een oudedagsreserve (FOR) / lijfrente / banksparregeling	22,1%	25,9%△	21,4%▽	17,8%▽	22,4%△	24,0%△	18,9%▽	10,7%▼	24,9%△	33,1%▲	27,2%△	20,2%	24,3%△	18,0%▽
· Spaargeld / beleggingen	51,8%	52,0%	51,8%	41,2%▼	54,7%▲	52,6%	50,5%	49,9%▽	53,1%	53,1%	38,5%▼	46,7%▽	56,5%△	50,5%
· De waarde van mijn bedrijf is mijn pensioen	20,6%	53,6%▲	14,0%▼	33,1%▲	8,7%▼	23,4%△	15,7%▽	19,4%	21,1%	21,5%	61,7%▲	16,7%▽	20,6%	10,9%▼
· De waarde van mijn eigen woning is mijn pensioen	35,8%	42,9%△	34,4%▽	32,9%	34,8%	37,0%△	33,6%▽	28,6%▼	44,7%▲	37,4%△	24,9%▼	39,1%△	38,3%△	32,2%▽
· Andere voorziening voor mijn pensioen	7,9%	6,7%	8,2%	6,7%▽	8,6%△	7,3%▽	9,0%△	6,9%▽	10,3%△	7,4%	2,6%▼	9,5%△	8,3%	7,8%
· Ik heb geen voorzieningen voor mijn pensioen	13,8%	9,8%▽	14,5%△	14,7%	14,5%	13,5%	14,2%	19,7%▲	10,5%▽	9,3%▼	7,8%▼	15,8%△	12,5%▽	16,3%△
N	6.342	1.045	5.297	1.156	4.141	4.014	2.328	2.520	1.602	2.220	496	1.087	3.054	1.704

In hoeverre bent u, alles bij elkaar genomen, tevreden met uw arbeidsomstandigheden?

· (Zeer) ontevreden of neutraal	19,9%	21,9%	19,5%	20,4%	19,3%	20,3%	19,4%	22,7%△	18,6%	17,7%▽	20,1%	21,8%	19,0%	20,4%
· Tevreden of zeer tevreden	80,1%	78,1%	80,5%	79,6%	80,7%	79,7%	80,6%	77,3%▽	81,4%	82,3%△	79,9%	78,2%	81,0%	79,6%
N	6.810	1.139	5.671	1.271	4.400	4.298	2.513	2.753	1.710	2.348	536	1.205	3.260	1.810

In hoeverre bent u, alles bij elkaar genomen, tevreden met uw werk als zelfstandige?

· (Zeer) ontevreden of neutraal	17,8%	18,9%	17,6%	20,1%△	16,9%▽	18,0%	17,4%	19,7%△	17,6%	15,8%▽	17,2%	17,5%	18,2%	17,6%
· Tevreden of zeer tevreden	82,2%	81,1%	82,4%	79,9%▽	83,1%△	82,0%	82,6%	80,3%▽	82,4%	84,2%△	82,8%	82,5%	81,8%	82,4%
N	6.822	1.140	5.682	1.273	4.409	4.307	2.515	2.756	1.711	2.355	537	1.206	3.265	1.813

Noot. Percentages zijn kolompercentages, en zijn getoetst met de Pearson χ^2 -test (horizontale vergelijkingen). Gemiddelden zijn getoetst met ANOVA. Contrast: subgroep vs rest. ▲ en ▼: $p < 0,05$ en Cohen's $d \geq 0,20$. △ en ▽: $p < 0,05$ maar Cohen's $d < 0,20$. #: ONgewogen-N < 100.

TNO innovation
for life

[tno.nl](https://www.tno.nl)